

Kartlegging av borteboende elever i videregående opplæring i Nordland

Rapport skrevet på oppdrag for Nordland fylkeskommune

Om Oslo Economics

Oslo Economics er et samfunnsfaglig rådgivningsmiljø med 70 høyt utdannede konsulenter. Vi har bakgrunn fra offentlig forvaltning og ulike forsknings- og analysemiljøer og tilbyr innsikt basert på bransjeerfaring, fagkompetanse og et nettverk av samarbeidspartnere. Myndighetene bruker våre analyser inn i sitt informasjons- og beslutningsgrunnlag.

Oslo Economics har lang erfaring med å systematisere sentrale funn fra nasjonal og internasjonal forskning og har blant annet en rammeavtale med NAV om konsulenttjenester innen kunnskaps- og litteraturopsummeringer. Vi vektlegger forskningsetikk og god databehandling.

Kartlegging og databehandling

Oslo Economics tilbyr kartlegginger og evalueringer til offentlige virksomheter basert på vår omfattende kvantitative og kvalitative verktøykasse. Tilbudte ressurser har dyptgående kompetanse innen empiriske studier og anvendt statistikk. Vi har omfattende erfaring med å bruke empirisk analyse innenfor mange ulike typer prosjekter.

Gjennom en rekke prosjekter har vi opparbeidet oss god kjennskap til vanskeligstilte grupper på boligmarkedet og boligsosiale problemstillinger, samt problemstillinger knyttet til unge. Vi legger i vårt arbeid vekt på en helhetlig vurdering av komplekse sammenhenger, og forsøker alltid å fremstille disse på en pedagogisk og lettfattelig måte.

Kartlegging av borteboende elever i videregående opplæring i Nordland/59

© Oslo Economics, 15. august 2022

Kontaktperson:

Magne Krogstad Asphjell / Partner

mka@osloeconomics.no, tlf. 938 03 677

Forsidebilde: istockphoto.com

Innhold

Sammendrag	4
1. Om oppdraget og gjennomføringen	7
1.1 Hva skiller borteboende fra hjemmeboende elever i Nordland?	7
1.2 Statistikk og spørreundersøkelse blant elever, intervjuer med skolene	7
2. Elevgrunnlag og utdanningstilbud i Nordland fylke	9
2.1 Nordland er blant fylkene med lavest antall videregående elever	9
2.2 Kommunene i Nordland er i all hovedsak distriktskommuner	9
2.3 Rundt to av tre gutter på Vg1 og Vg2 i Nordland går yrkesfag	10
2.4 Andel elever med borteboerstipend varierer tydelig mellom kommunene	11
2.5 Gjennomføring på videregående er svakere i Nordland enn for landet samlet	12
3. Elevdata - karaktergrunnlag i Nordland	14
3.1 Positiv utvikling i samlet karaktersnitt fra Vg1 til Vg2	15
3.2 Karakterforskjeller mellom studieforbereende og yrkesfag avtar på Vg2	16
3.3 Karaktersnittet varierer mellom skolene	16
4. Resultater fra spørreundersøkelse: Elevenes opplevelse av å være helt eller delvis borteboende	19
4.1 Rundt to av ti elever i utvalget er borteboende	20
4.2 Borteboende elever er en sammensatt gruppe	24
4.3 Rundt to av tre borteboende elever oppgir at skolen har aktivitetstilbud for dem	30
4.4 God trivsel på skolen, både blant borteboende og hjemmeboende elever	32
4.5 En større andel hjemmeboende får leksehjelp hjemme alltid/ofte	34
4.6 En større andel borteboende ser nytten av det de lærer på skolen	38
4.7 En større andel hjemmeboende oppgir at de trener hver dag/ofte	41
4.8 Noen av de samme funnene som SINTEFs undersøkelse	44
5. Resultater fra intervjuene: Skolens opplevelse av betydningen av tiltak	45
5.1 Kjennetegn ved borteboende elever	45
5.2 Hovedårsaken til at en ungdom er borteboende er avstand fra bosted til skole	45
5.3 Frafall forklares av andre faktorer enn å være borteboende	45
5.4 Økonomiske utfordringer kan prege en del borteboende elever	46
5.5 Skolene har en rekke sosiale tiltak og fritidstiltak for sine elever	46
5.6 Mat er det beste trekkplasteret, spesielt for borteboende elever	47
6. Referanser	49
Vedlegg A: Nærmere om utdanningstilbudet ved hver skole	51

Sammendrag

Våren 2022 gjennomførte vi en spørreundersøkelse blant elever i Nordland og intervjuer med skolene, samtidig som vi gikk gjennom relevant statistikk og bakgrunnsdokumentasjon.

Informasjonsinnsamlingen vår tyder på at borteboende elever i Nordland i det store og hele klarer seg godt på skolen og at de i liten grad skiller seg fra hjemmeboende elever når det gjelder trivsel, mestring og deltakelse på skolen.

Oppdrag og metode

Prosjektet er gjennomført på oppdrag av Nordland fylkeskommune, i perioden fra mai til august 2022. Formålet med oppdraget har vært å kartlegge eventuelle forskjeller i trivsel og mestring mellom borte- og hjemmeboende elever i videregående opplæring i Nordland fylke. Prosjektet er avgrenset til elever i videregående opplæring, som går Vg1 eller Vg2, og som ikke enda er fylt 18 år. Kartleggingen skulle ikke inkludere lærlinger.

Hovedkildene våre har vært gjennomgang av relevant statistikk og bakgrunnsdokumentasjon og en spørreundersøkelse som vi har gjennomført blant elever. Vi har også gjennomført intervjuer med ansatte ved de offentlige videregående skolene i fylket, herunder miljøterapeuter, rådgivere, avdelingsledere og rektorer ved ulike skoler (sammensetning varierte etter skole). Videre fikk prosjektet levert karaktersnitt for elevene fra skolene, via fylkeskommunen, som er analysert samlet for hjemmeboende og borteboende.

Vi håper kartleggingen vår bidrar til Nordland fylkeskommunes kunnskapsgrunnlag om borteboende elever, som samlet kan brukes inn i arbeidet med eventuelle tiltak for å styrke denne elevgruppen.

Lave elevtall og lange avstander

Elevgrunnet i Nordland fylke har falt over tid. Som følge av dette har det videregående utdanningstilbudet blitt strammet inn. Fylket består i hovedsak av distriktskommuner og en god del elever er borteboende, på grunn av lang reiseavstand mellom hjem og skole.

- Nordland er blant fylkene med lavest antall elever i videregående opplæring. Høsten 2021 var det registrert rundt 5 700 elever på offentlige skoler i Vg1 og Vg2 i fylket. Innad i denne elevgruppen gikk rundt to av tre gutter på yrkesfag, mens rundt halvparten av jentene gikk studieforbereende.
- Kommunene i Nordland er i all hovedsak distriktskommuner. Skolene er spredt utover store deler av fylket, utenom de delene av fylket som har det laveste folketallet i aldersgruppen vi ser på. Elevtallet på Vg1 og Vg2, samlet, varierer mellom 56 elever ved Andøy videregående skole til 890 elever ved Bodø videregående skole.
- For at en elev i Vg1 eller Vg2 skal få borteboerstipend fra Lånekassen kreves det, utover at eleven har ungdomsrett, at avstand mellom hjem og skole er fire mil eller mer, eller at eleven bruker tre timer eller mer på å reise til og fra skolen om dagen, eller at særlige forhold i hjemmet gjør at eleven ikke kan bo der.
- Tall fra Lånekassen viser at blant elever som fylte 16, 17 eller 18 år i løpet av 2021, fikk til sammen 1 830 elever borteboerstipend skoleåret 2021/-22. Målt som andel av folketallet i Nordland i samme aldersgruppe, utgjør dette 22 prosent.
- Elever med borteboerstipend, målt som andel av folketall i kommunen i aldersgruppen, er høyest for hjemkommuner som Rødøy, Lurøy, Røst, Beiarn, Bindal og Vevelstad. Dette er kommuner med lave folketall og der det ikke ligger en videregående skole i kommunen.

Karaktersnittet er høyere på studieforbereende enn yrkesfag, men forskjellen avtar på Vg2

Karakterer kan være en indikasjon på elevers trivsel og mestring i videregående opplæring, og kan videre henge sammen med gjennomføring i videregående opplæring. Derfor har vi sett på hvordan karaktersnittet er blant elevene i Nordland.

Dataene har svært høy andel observasjoner med ubestemt bositasjon, slik at analyser av forskjeller i karakterer mellom borteboende og hjemmeboende elever ville blitt svært usikre. Dataene er derfor analysert samlet for borte- og hjemmeboende elever.

- Samlet karaktersnitt viser en positiv utvikling fra Vg1 til Vg2. Vi vet ikke nærmere hva dette skyldes. Mulige forklaringer er at elevene er mer modne eller motiverte når de går Vg2. Trivsel og mestring er også faktorer som kan tenkes å virke inn på karaktersnittet over tid.

- Karakterforskjeller mellom studieforberedende og yrkesfag avtar på Vg2, som følge av at den positive utviklingen i karaktersnittet fra Vg1 til Vg2 er sterkest for yrkesfag.
- Karaktersnittet varierer mellom skolene. Forklaringer på disse variasjonene krever nærmere analyse. Trolig vil en rekke observerbare og uobserverbare faktorer ved elevmassen på de enkelte skolene kunne ha betydning, slik som faglig bakgrunn, motivasjon og trivsel.

Spørreundersøkelse

Borteboende elever er en sammensatt gruppe. For noen er tilværelsen som borteboer selvvalgt, for eksempel fordi man ønsker å gå på et utdanningsprogram som ikke finnes i nærområdet. Andre må flytte hjemmefra for å i det hele tatt få tilgang på videregående opplæring. Samtidig kan det være elever som må flytte hjemmefra fordi de ikke kommer inn på den videregående skolen i sitt nærmiljø, for eksempel på grunn av karakterkravene.

For å se nærmere på denne sammensatte gruppen, og bedre analysere forskjeller mellom borteboende og hjemmeboende, gjennomførte vi en spørreundersøkelse blant elever ved de offentlige videregående skolene i Nordland. Det endelige utvalget i målgruppen består av totalt 1 132 elever. Rundt to av ti elever i utvalget er borteboende.

- Rundt to av tre borteboende elever (64 prosent) oppgir at skolen har et aktivitetstilbud for dem. Samtidig svarer rundt 22 prosent at de ikke vet om et slikt tilbud eksisterer og 14 prosent svarer at skolen ikke har et tilbud. Det kan tenkes at tilbud som ikke utelukkende er for borteboende elever, ikke tas med i vurderingen når elevene svarer på dette spørsmålet.
- Flesteparten av elevene i Nordland fylke som har svart på undersøkelsen, både borteboende og hjemmeboende, trives godt eller svært godt på skolen sin og med de andre elevene.
- Hjemmeboende oppgir i større grad at de får god hjelp til leksene hjemme. Blant borteboende svarer nær fire av ti elever at de får dette sjelden (22 prosent) eller aldri (16 prosent), som er nær en dobbel så høy andel som hjemmeboende.
- Det er en høyere andel borteboende elever som oppgir at de er litt eller helt enig i påstanden om at det meste de lærer på skolen vil de få nytte av senere i livet.
- Aktiviteter som har de høyeste andelen både borteboende og hjemmeboende elever som svarer at de gjør enten «hver dag» eller «ofte» er internett (nær alle elever) og å være med venner. En større andel hjemmeboende oppgir at de trener hver dag/ofte.
- Sist det ble foretatt en kartlegging av levekårene til borteboende elever i Nordland var i 2010 i forbindelse med SINTEFs undersøkelse av levekårsmessige forhold for elever på hybel i Nordland. Våre funn, der disse er sammenlignbare, virker overordnet å være i tråd med funnene fra SINTEFs undersøkelse.

Intervju

Vi gjennomførte intervjuer med de offentlige videregående skolene i Nordland, der 14 av 16 skoler takket ja til å ta del enten gjennom Teams-intervju (13 skoler) eller ved å besvare spørsmål via e-post (1 skole).

Skolene har ikke gjennomført systematiske analyser av borteboende elever og elever som bor hjemme, og det er derfor vanskelig for skolene å si noe sikkert om forskjeller om borteboeres trivsel, mestring eller deltakelse over tid. Intervjuene med skolene gir likevel informasjon om hvordan de overordnet oppfatter elevenes trivsel og mestring, så vel som detaljert informasjon om skolens tiltak.

- Hovedårsaken til at en ungdom er borteboende er avstand fra bosted til skole.
- Frafall forklares av andre faktorer enn å være borteboende.
- Økonomiske utfordringer kan prege en del livssituasjonen for borteboende elever.
- Skolene har en rekke sosiale tiltak og fritidstiltak for sine elever. Nesten alle informanter oppgir også at skolen har vekke- og hentetjeneste. Vanlige tiltak som går igjen ellers er åpen skole én til to dager i uka, idrettsaktiviteter, åpne verksted, filmkvelder, samt matlagingskurs myntet på elever som bor på hybel.
- Hvis en borteboende elev har økende fravær, vil ofte kontaktlærer og miljøarbeider ta tak i dette og gå i dialog med eleven om hva dette skyldes og hva som skal til for å motvirke ytterligere fravær.
- Mat er det beste trekkplasteret, spesielt for borteboende elever.

Anbefalinger

Basert på den innhentede informasjonen så langt, er våre anbefalinger til fylkeskommunen og skolene å

- jobbe for et godt samarbeid mellom ungdomsskoler og videregående skoler, for å sikre godt informerte utdanningsvalg, både når det gjelder valg av skole og valg av utdanningsprogram,
- føre oversikt over bosituasjon (borteboende/hjemmeboende) ved skolene, for å enklere kunne gjennomføre analyser av betydningen av å bo borte,
- gjennomføre nærmere kartlegginger blant elevene ved hver skole om hvilke tiltak de borteboende elevene selv ønsker,
- vurdere hvilke tiltak som fungerer i større og mindre grad, og hvilke justeringer de videregående skolene kan gjøre for å sikre så høy deltakelse som mulig for de elevene som trenger ekstra oppfølging og
- å utforme tiltak som er felles for borteboende og hjemmeboende elever.

1. Om oppdraget og gjennomføringen

Nordland fylkeskommunes formål med oppdraget har vært å kartlegge videregående elever som er borteboende på grunn av lang avstand mellom hjem og skole, og hvordan det å være borteboende eventuelt virker inn på trivsel og gjennomføring av videregående opplæring.

1.1 Hva skiller borteboende fra hjemmeboende elever i Nordland?

Nordland fylkeskommune jobber på tvers av fylket og har blant annet ansvar for det offentlige utdannings-tilbudet i videregående opplæring og høyere yrkes-faglig utdanning (fagskole). I dette prosjektet ser vi utelukkende på videregående opplæring, avgrenset til Vg1 og Vg2, blant elever som ikke har fylt 18 år. Kartleggingen skulle ikke inkludere lærlinger.

Borteboende elever er en sammensatt gruppe. Dette er elever som av ulike årsaker må flytte fra foreldrenes hjem for å bo et annet sted for å få tilgang på ønsket/tilbudt utdanningstilbud. Siden type bosted kan variere, har vi i samråd med oppdrags-giver i det videre unngått bruk av begrepet «hybelboer».

Formålet med oppdraget har vært å kartlegge videregående elever som er borteboende på grunn av lang avstand mellom hjem og skole, og hvordan det å være borteboende eventuelt virker inn på trivsel og gjennomføring av videregående opplæring. Nordland fylkeskommune ønsker et godt kunnskaps-grunnlag om denne elevgruppen for å kunne innrette sitt utdanningstilbud på en måte som sikrer like forutsetninger og økt gjennomføring.

Oppsummert har vår oppdragsforståelse vært av vi skulle undersøke

- hvordan borteboende elever selv opplever/beskriver trivsel og mestring,
- om borteboende elever har større frafall og lavere gjennomføring enn andre og
- hvilke trivselstiltak skolene har innført og hvilken betydning disse virker å ha for elevene

1.2 Statistikk og spørreundersøkelse blant elever, intervjuer med skolene

For å kunne svare ut behovet til oppdrags-giver har våre hovedkilder vært

- gjennomgang av relevant statistikk og bakgrunns-dokumentasjon, inkludert elevdata samlet inn via fylkeskommunen,
- gjennomføring av en spørreundersøkelse blant elever i Vg1 og Vg2 i Nordland fylke,
- og intervjuer med personalet ved de offentlige videregående skolene i fylket.

Elevdata

Anonymiserte elevdata ble levert fra skolene i Nordland via fylkeskommunen i juni 2022. Dataene inneholder samlet karaktersnitt for elevene, etter kjønn, alder, skoleår, trinn, skole og utdanningsretning. Deskriptiv statistikk av karakterer er i kapittel 3 presentert for alle elever samlet. For mange av observasjonene hadde ubestemt posisjon, slik at vi ikke kunne analysere forskjeller mellom borteboende og hjemmeboende elever.

Spørreundersøkelse

Målgruppen for spørreundersøkelsen var elever på Vg1 og Vg2, som var 16 eller 17 år ved tidspunkt for gjennomføring av undersøkelsen, og som var elev ved en av de 16 offentlige videregående skolene i Nordland.

Vi gjennomførte først en pilotering av spørreundersøkelsen ved Bodin videregående skole, i en tildelt klasse i studieforberedende Vg1. Deretter ble selve undersøkelsen gjennomført i tidsrommet 20. mai til 3. juni 2022.

Totalt mottok vi 1 774 svar på spørreundersøkelsen. Inkludert respons fra piloteringen gir dette totalt 1 790 respondenter. Alle de 16 offentlige videregående skolene i Nordland fylke deltok på undersøkelsen. Etter å ha fjernet svar fra elever utenfor målgruppen og elever som ikke oppga posisjon, ble det endelige utvalget 1 132 elever. Resultatene fra spørreundersøkelsen er presentert i kapittel 4.

Intervjuer

Oslo Economics holdt en introduksjon om prosjektet på et rektormøte 12. mai 2022, et par uker før vi sendte ut invitasjon til intervju. Vi tror at muligheten vi fikk til å presentere prosjektet på dette møtet har bidratt til den gode oppslutningen fra deltakerne på intervju.

Alle 16 offentlige skoler i Nordland fylke ble invitert til intervju. Av disse deltok 13 på intervju, i perioden 25. mai – 9. juni, og 1 skole svarte i stedet på e-post.

Intervjuene har vært med personer med innsikt i tema for oppdraget. Intervjuene ble gjennomført digitalt (via Teams) og hvert intervju varte normalt rundt en time. Det ble ikke gjennomført lydopptak. Intervjuene

har vært semistrukturerte. Intervjudeltakerne mottok i forkant av intervjuene en overordnet temaliste, som vi brukte som et veiledende verktøy i samtalen.

Samlet informasjon fra intervjuene er presentert i kapittel 5.

2. Elevgrunnlag og utdanningstilbud i Nordland fylke

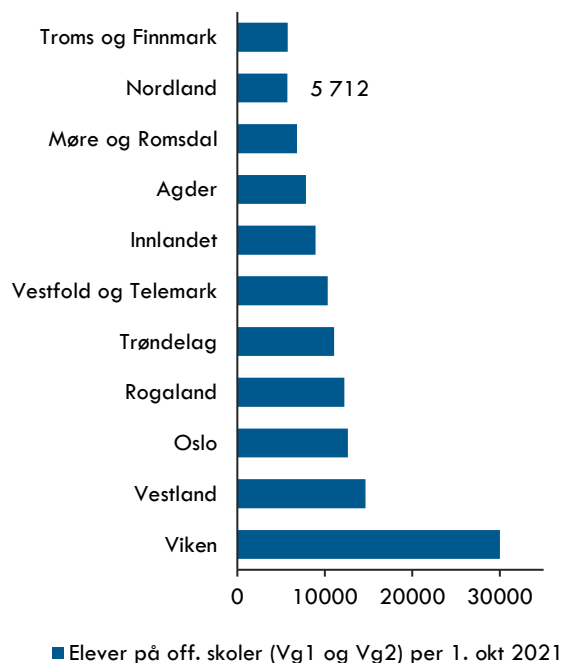
Elevgrunnlaget i Nordland fylke har falt over tid. Som følge av dette har det videregående utdanningstilbudet blitt strammet inn. Fylket består i hovedsak av distriktskommuner og en god del elever er borteboende, på grunn av lang reiseavstand mellom hjem og skole.

2.1 Nordland er blant fylkene med lavest antall videregående elever

Nordland er blant fylkene med lavest antall elever i videregående opplæring.

Målgruppen for vår rapport er elever som går Vg1 og Vg2 i videregående opplæring (offentlige skoler) og som ikke har fylt 18 år. Elevmassen, målt høsten 2021, er illustrert for alle fylker i Figur 2-1. Elevtallet har omtrent samme størrelsesorden som antall personer som ved inngangen av året 2022 var 16 eller 17 år, selv om det av ulike grunner ikke er helt identiske grupper.¹ I Nordland utgjør aldersgruppen samlet sett nær 5 600 personer.

Figur 2-1: Befolkning og elever i målgruppen, etter fylke (vi studerer bare Nordland). 2021/2022

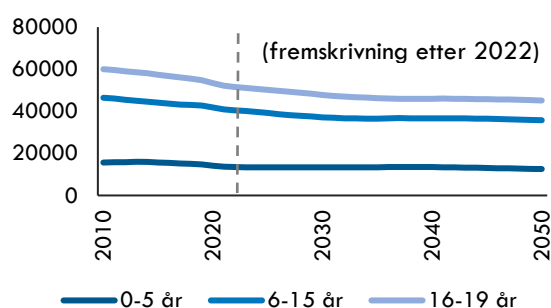

Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

¹ Forskjeller kan skyldes fremskyndede eller forsinkede utdanningsløp, så vel som migrasjon, i befolkningsgruppen. I tillegg er elever på privatskoler ikke er inkludert her.

Det har over tid vært nedgang i elevgrunnlaget i Nordland, som illustrert i Figur 2-2. SSBs fremskrivninger frem mot 2050 viser at det forventes fortsatt nedgang i årene fremover. SSB finner at antall fødte i Nordland har et fall på 10 prosent fra 2022 til 2050 (ikke illustrert), mens øvrige fylker har enten mindre fall, ingen/liten endring eller en økning i antall fødte fra 2022 til 2050. SSB forklarer forskjellene i den forventede utviklingen mellom fylkene med antall fremskrevne kvinner i kommunene og deres alder i 2022 og 2050 (Leknes & Løkken, 2022).

Figur 2-2: Befolkningen i ulike aldersgrupper. Nordland observert (2010–2022) og fremskrevet (2023–2050). Per 1. januar hvert år

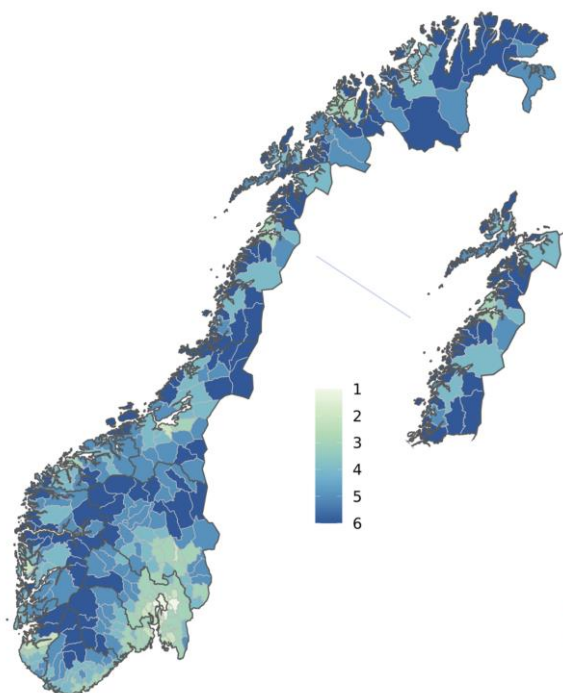

Kilde: SSBs statistikkbank, tabell 07459 og tabell 13600.

2.2 Kommunene i Nordland er i all hovedsak distriktskommuner

Kommunene i Nordland er i all hovedsak distriktskommuner. Distriktsdemografiutvalget definerer dette som kommuner innenfor de to eller tre minst sentrale klassene, blant til sammen seks klasser, inndelt etter SSBs sentralitetsindeks (NOU 2020: 15). Ingen av Nordlands 41 kommuner er i de to mest sentrale klassene, klasse 1 og klasse 2. Bare Bodø er i klasse 3. Et knippe kommuner er i henholdsvis klasse 4 (eksempelvis Rana og Narvik) eller klasse 5 (eksempelvis Alstahaug og Hadsel), mens de fleste kommunene i Nordland fylke er i den minst sentrale klassen, klasse 6. Sentralitet er av SSB definert ut fra hvor mange arbeidsplasser og servicefunksjoner som kan nås innen en gitt reisetid (Høydahl, 2020). Slik Distriktsdemografiutvalget (NOU 2020: 15) beskriver, er distriktene avhengig av tilflytting for å opprettholde folketallet på sikt, enten fra utlandet eller fra mer sentrale kommuner.

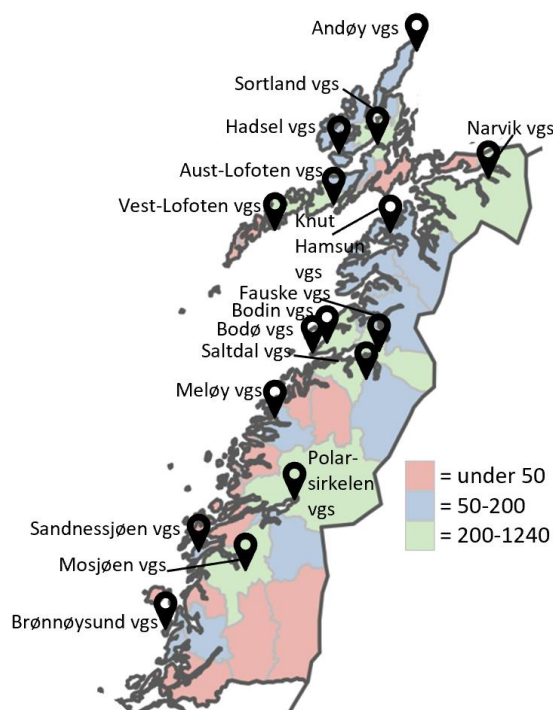
Figur 2-3: Kommuner etter sentralitetsklasse (2020). Nordland fylke trukket ut til høyre i figuren

Illustrasjon: Oslo Economics. Datakilde: Kartverket og SSB.

Slik kartet i Figur 2-4 viser, er skolene spredt utover store deler av fylket, utenom de delene av fylket som har det laveste folketallet i aldersgruppen vi ser på.

Figur 2-4: Befolkning 16 og 17 år i Nordland, antall personer. Skoler markert. 1. januar 2022

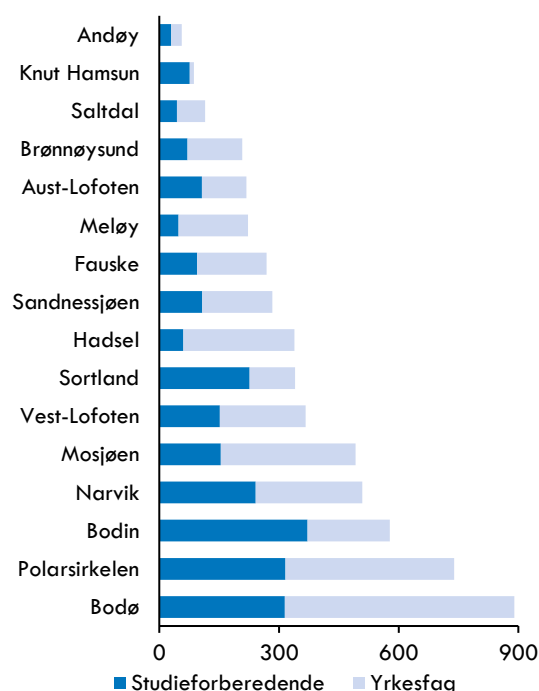

Kilde: Oslo Economics' illustrasjon ved bruk av tall fra SSBs statistikkbank, tabell 07459. Kartdata: Kartverket og SSB.

2.3 Rundt to av tre gutter på Vg1 og Vg2 i Nordland går yrkesfag

Per 1. oktober 2021 gikk totalt 3 018 elever Vg1 og 2 694 Vg2 ved en av Nordlands 16 offentlige videregående skoler. Det er en liten overvekt av gutter både på Vg1 (53 prosent) og Vg2 (54 prosent). Rundt to av tre gutter på Vg1 og Vg2 i Nordland går yrkesfag. Blant jenter går derimot rundt halvparten av elevene på Vg1 og Vg2 på studieforberedende. Elevtallet på Vg1 og Vg2 samlet varierer mellom 56 elever ved Andøy videregående skole til 890 elever ved Bodø videregående skole (Figur 2-5).

Figur 2-5: Elevtall Vg1 og Vg2 samlet, videregående opplæring. Skoler i Nordland fylke. 1. oktober 2021

Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

Som illustrert i Figur 2-6, topper studiespesialisering listen over antall Vg1-elever, etter utdanningsprogram. Deretter følger de fem utdanningsprogrammene helse- og oppvekstfag, teknologi- og industrifag, elektro og datateknologi, idrettsfag og naturbruk. Resten av elevene er spredt utover syv andre utdanningsprogram, der noen er studieforberedende og andre er yrkesfaglige utdanningsprogram.

Figur 2-6: Elever på Vg1 og Vg2 samlet, fordelt etter utdanningsprogram. Offentlige videregående skoler i Nordland fylke. 1. oktober 2021

Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

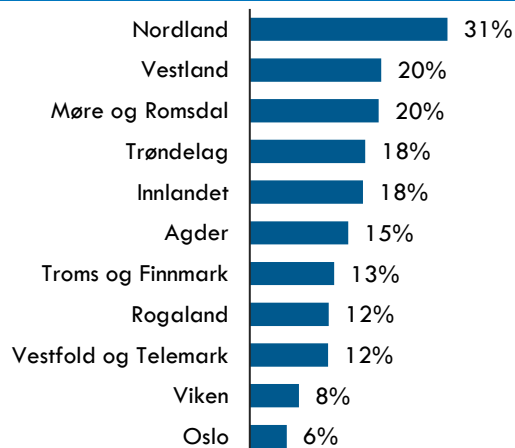
2.4 Andel elever med borteboerstipend varierer tydelig mellom kommunene

For at en elev i Vg1 eller Vg2 skal få borteboerstipend fra Lånekassen kreves det at eleven har ungdomsrett. I tillegg må ett av følgende vilkår være oppfylt (Lånekassen, 2022):

- avstanden mellom hjem og skole er 40 kilometer eller mer,
- eleven bruker tre timer eller mer på å reise til og fra skolen om dagen eller
- særlige forhold i hjemmet som gjør at eleven ikke kan bo der.

Ifølge tall fra Lånekassen, fikk 2 318 elever med ungdomsrett og folkeregistrert adresse i Nordland borteboerstipend skoleåret 2021/2022. Figur 2-7 viser at elever med borteboerstipend, målt som andel av elever i offentlig skole, er klart høyere i Nordland enn de øvrige fylkene.

Figur 2-7: Elever med borteboerstipend skoleåret 2021/2022, som andel av elever på offentlige skoler per 1. oktober 2021

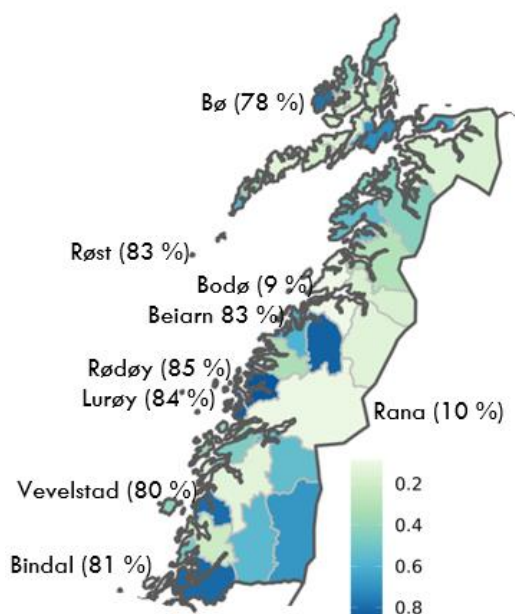

Kilde: Lånekassen (u.d.) og Utdanningsdirektoratet. Merknad: Antallet med borteboerstipend gjelder elever med ungdomsrett.

Tall tilsendt fra Lånekassen viser at antall elever med borteboerstipend født i 2003, 2004 og 2005, var til sammen 1 830 i skoleåret 2021/2022. Dette er elever som fyller henholdsvis 16 år (542 elever), 17 år (705 elever) og 18 år (583 elever) i løpet av 2021. Blant disse, er antallet høyest blant de som har Bodø, Narvik og Rana som hjemkommune. Dette følger naturlig av at dette er de tre mest folkerike kommunene i Nordland. Målt som andel av folketallet i Nordland i samme aldersgruppe, utgjør dette 22 prosent.

Dersom vi måler elever med borteboerstipend etter hjemkommune som andel av antall bosatte i alderen 16–18 år i disse kommunene, har Bodø (ni prosent) og Rana (ti prosent) de laveste andelene. På topp finner vi da Rødøy, Lurøy, Røst, Beiarn, Bindal og Vevelstad, med andeler mellom 80 og 85 prosent, som vist i Figur 2-8. Dette er kommuner med lave folketall og der det ikke ligger en videregående skole i kommunen.

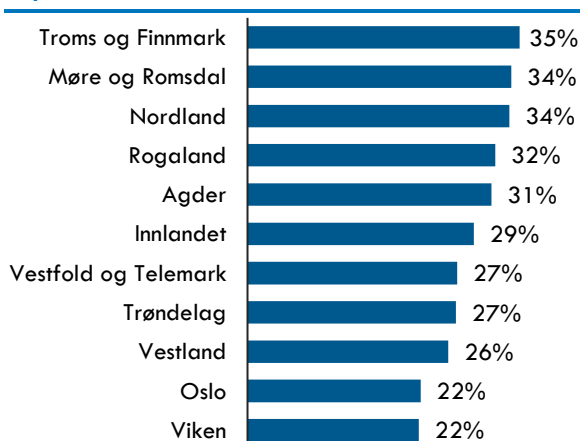
Figur 2-8: Elever i årskullene 2003, 2004 og 2005 med borteboerstipend 2021/2022, som andel av bosatte i aldersgruppen 1. januar 2022

Kilde: Tall for antall elever, etter hjemkommune, med borteboerstipend ble tilsendt Oslo Economics fra Lånekassen 5. august 2022. Andel er beregnet med folketall fra SSBs kildetabell 07459.

Ifølge tall fra microdata.no jobbet nær 1 900 personer i alderen 16 og 17 år i Nordland i 4. kvartal 2021. Målt som andel av bosatte i fylket i samme alder, utgjør dette rundt en tredjedel. Dette er høyere enn i de fleste andre fylker. Trolig har den høye andelen sammenheng med at en del elever jobber for å finansiere levekostnader som borteboende elever.

Figur 2-9: Sysselsatte 16- og 17-åringer 4. kvartal 2021. Som andel av bosatte 16- og 17-åringer per 1. januar 2022

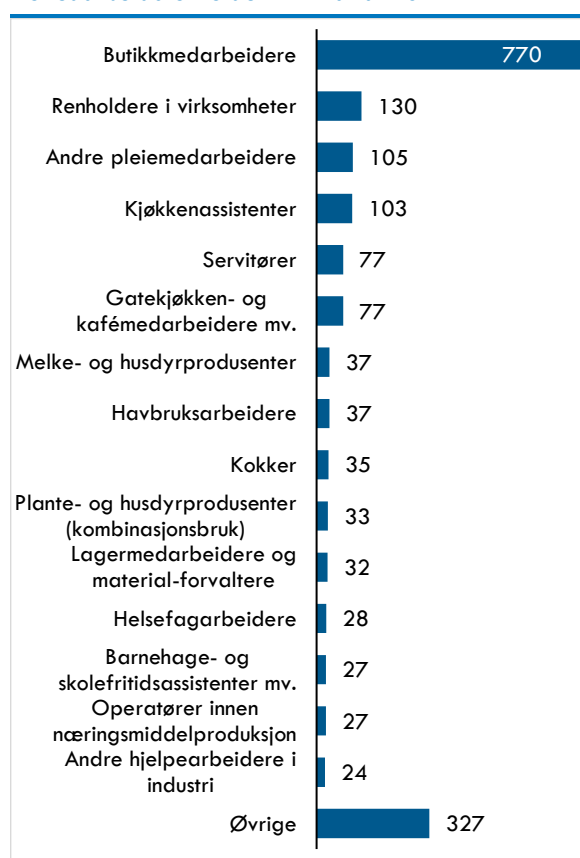
Kilde: Tall for sysselsatte hentet fra microdata.no (Sikt/SSB) og tall for bosatte fra SSBs statistikkbank.

Figur 2-10 viser at mange 16- og 17-åringer som jobbet i Nordland 4. kvartal 2021, jobbet som butikkmedarbeidere. De fleste (ikke illustrert) jobbet

med avtalt arbeidstid under 10 timer. Merk at sesongarbeid ikke fanges opp her, siden yrket målt avhenger av måletidspunktet. Sesongarbeid, eksempelvis innen fangst og fiske, kan være viktig inntektsgivende arbeid for ungdom i Nordland.

Tallene vi har sett på er fra 4. kvartal. Videre skriver SSB på sine nettsider at mange unge (15–19 år) har jobb i sommermånedene, ofte i varehandelen. Samlet sett for landet har hele 30 prosent av de under 20 år en butikkjobb. SSB peker videre på at andelen unge som jobber i sommermånedene varierer mellom kommunene, med større andel i mindre sentrale kommuner (Grini & Røv, 2022)

Figur 2-10: Yrke blant 16- og 17-åringer i Nordland. Hovedarbeidsforholdet. 4. kvartal 2021

Kilde: Tall hentet fra microdata.no (Sikt/SSB). Yrke er målt 4. kvartal 2021. Alder er året fylt i løpet av 2021. Merk at det kan være usikkerhet ved microdata.no når det er relativt få observasjoner.

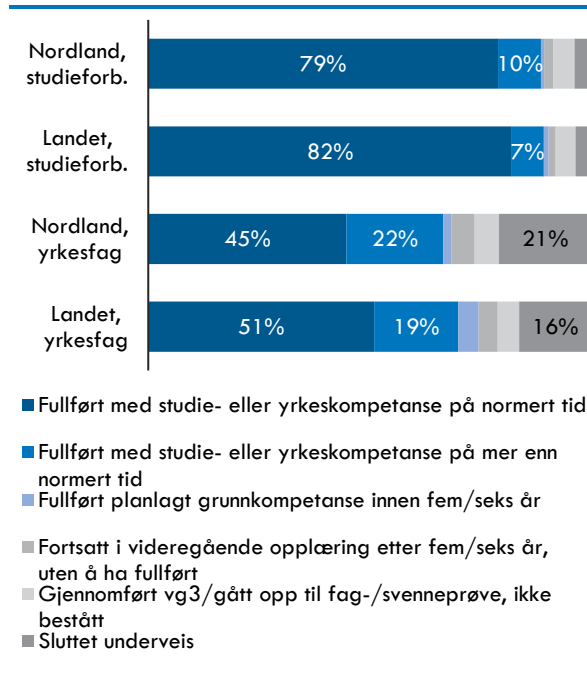
2.5 Gjennomføring på videregående er svakere i Nordland enn for landet samlet

En viktig motivasjon for utlysningen av dette oppdraget har vært å øke gjennomføring i videregående opplæring. Sammenlignet med landet samlet, er det en høyere andel elever i Nordland som slutter underveis i videregående opplæring og en

lavere andel som fullfører med studie- eller yrkeskompetanse på normert tid, som illustrert i Figur 2-1.

Andelen elever som fullfører videregående opplæring på normert tid er betydelig lavere på yrkesfaglige utdanningsprogram enn på studieforbereidende, både i landet samlet og i Nordland.

Figur 2-11: Gjennomføring i videregående. Elever som startet Vg1 i 2015, målt i 2021

Den deskriptive statistikken vi har presentert for fylket her, kommer vi tilbake til i de følgende kapitlene. I kapittel 4 beskriver vi elevdata med karaktergrunnlag i Nordland fylke, i kapittel 5 ser vi på hvordan elevene selv opplever trivsel på videregående opplæring og i kapittel 6 omtaler vi hvorvidt skolene har inntrykk av om det å være borteboende elev virker inn på dette.

Kilde: SSBs statistikkbank, tabell 12971.

3. Elevdata - karaktergrunnlag i Nordland

Elevdata levert fra skolene, via fylkeskommunen, viser at karaktersnittet i videregående opplæring i Nordland øker fra Vg1 og Vg2. Karaktersnittet er høyere på studieforberedende enn yrkesfag, men denne forskjellen avtar fra Vg1 til Vg2, som følge av at karaktersnittet på yrkesfag øker mest.

Karaktersnittet varierer mellom skolene.

Karakterer kan være en indikasjon på elevers trivsel og mestring i videregående opplæring, og kan videre henge sammen med gjennomføring i videregående opplæring. Vi ser derfor i dette kapitlet på hvordan karaktersnittet er blant elevene i Nordland.

Om datagrunnlaget

De anonymiserte elevdataene ble levert fra skolene, via fylkeskommunen i juni 2022, og inneholder observasjoner på karaktersnitt for elever ved videregående skoler i Nordland som gikk Vg1 og/eller Vg2 skoleårene 2018–2019, 2019–2020, 2020–2021 og 2021–2022. Videre inneholder datasettet variabler for kjønn, alder (inneværende år), trinn (Vg1 eller Vg2), skole, utdanningsretning og bosituasjon (bor hjemme, bor borte, ubestemt). Vi har videre kategorisert utdanningsretning inn i studieforberedende, yrkesfaglig og annet.

Totalt besto datasettet av 21 569 observasjoner. Vi avgrensner oss til elever med ungdomsrett. Hvilke elever som har ungdomsrett følger ikke direkte av datasettet, men vi gjør et tilnærmet uttrekk ved å kun inkludere elever som var under 25 år det året de gikk på videregående.² I tillegg har vi tatt ut observasjoner i kategorien «annet»³ og bare bevart observasjoner kategorisert som enten studieforberedende eller yrkesfag. Det endelige utvalget består av 20 536 observasjoner.

Tabell 3-1 gir en oversikt over kjønnsfordelingen i utvalget, fordelt på skoleår og hvilket år observasjonen gjelder for. Som tabellen viser, er det en relativt jevn kjønnsfordeling, med rundt 47 prosent kvinner og 53 prosent menn. Denne kjønnsfordelingen er i samsvar med Utdanningsdirektoratets statistikk, omtalt i forrige kapittel.

² Ettersom vi fikk oppgitt alder inneværende år, og ikke elevenes fødselsår, har vi måttet estimere fødselsår ved å trekke fra alder inneværende år fra 2022. Vi har deretter fjernet elever som ville vært eldre enn 25 år det skoleåret observasjonen er registrert.

Videre er det en overvekt elever innenfor yrkesfag. For utvalget som helhet, går 32 prosent av elevene studieforberedende og 68 prosent yrkesfag. Dersom vi ser på kjønnsfordeling blant elever som går henholdsvis studieforberedende og yrkesfaglig utdanningsretning, er det en høyere andel menn som går yrkesfag enn kvinner (ikke illustrert). Dette pekte vi også på i kapittel 2, da vi beskrev Utdanningsdirektoratets elevtall.

Tabell 3-1: Kjønn

Skoleår	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	Sum
Kvinne	47 % (2 645)	46 % (2 572)	46 % (2 485)	48 % (1 887)	47 % (9 589)
Mann	53 % (2 991)	54 % (2 968)	54 % (2 910)	52 % (2 078)	53 % (10 947)
Totalt antall	5 636	5 540	5 395	3 965	20 536

Kilde: Elevdata levert fra Nordland fylkeskommune i juni 2022, analysert av Oslo Economics.

Dataene har svært høy andel observasjoner med ubestemt bosituasjon, slik at analyser av forskjeller i karakterer mellom borteboende og hjemmeboende elever ville blitt svært usikre, som Tabell 3-2 viser. Andel elever med uobservert bosituasjon er videre økende per skoleår. Den høye andelen med uobservert bosituasjon kan indikere at dette er noe skolene ikke fører oversikt over. Dette samsvarer med informasjon fra intervju med skolene om at de ikke har ført systematisk oversikt over forskjeller mellom borteboende og hjemmeboende elever.

For å kunne gjøre analyser av forskjeller i karakterer og gjennomføringsevne mellom borte- og hjemmeboende elever, anbefaler vi at skolene begynner å føre oversikt over egne elevers bosituasjon i sine registre. De fleste elever i videregående opplæring er registrert med sin folkeregistrerte adresse, slik at det ikke er mulig å identifisere de borteboende elevene basert på adressen de er registrert på. En bedre oversikt over elevers bosituasjon vil muliggjøre mer detaljerte analyser av forskjeller mellom borteboende og hjemmeboende elever.

³ I tillegg til standard studieretninger, var det enkelte observasjoner med «uten utdanningsprogram», «grunnskole», «fagskolen» og «tilrettelagt opplæring» som studieretning. Disse har vi kategorisert som «annet».

Tabell 3-2: Bosituasjon

Skoleår	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	Total
Bor hjemme	14 % (812)	6 % (358)	2 % (131)	1 % (23)	6 % (1 324)
Borteboer	4 % (219)	1 % (81)	0 % (25)	0 % (4)	2 % (329)
Uoppgitt	82 % (4 605)	92 % (5 101)	97 % (5 239)	99 % (3 938)	92 % (18 883)
Totalt antall	5 636	5 540	5 395	3 965	20 536

Kilde: Elevdata levert fra Nordland fylkeskommune i juni 2022, analysert av Oslo Economics.

Som følge av den høye andelen observasjoner med ubestemt bosituasjon, har vi ikke kunnet gjøre analyser av forskjeller mellom borteboende og hjemmeboende elever.

For å kunne gjøre analyser av forskjeller i karakterer og gjennomføringsevne mellom borte- og hjemmeboende elever, anbefaler vi at skolene begynner å føre oversikt over sine elevers bosituasjon i sine registre.

3.1 Positiv utvikling i samlet karaktersnitt fra Vg1 til Vg2

Gjennomsnittstall for hele utvalget viser at elevenes karakterer øker fra Vg1 til Vg2. Tabell 3-3 viser gjennomsnittet for karakterer per kull på Vg1 og Vg2 for hvert av skoleårene vi har informasjon om. Diagonalen viser utvikling fra Vg1 til Vg2 for det enkelte kull. Vi vet ikke nærmere hva den positive utviklingen i samlet karaktersnitt fra Vg1 til Vg2 skyldes. Mulige forklaringer er at elevene er mer modne eller motiverte når de går Vg2. Trivsel og mestring er også faktorer som kan tenkes å virke inn på karaktersnittet over tid.

For elever som gikk Vg1 eller Vg2 skoleårene 2018–2019, 2019–2020, 2020–2021 og 2021–2022 samlet, har det skjedd en økning fra 4,04 til 4,13. Karaktersnittet for hele utvalget har også økt i perioden 2019-2022, fra 4,03 til 4,14.

Tabell 3-3: Karaktersnitt – diagonal viser utvikling i snitt vg1 til vg2 per kull, for hele utvalget

Skoleår	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	Gj.snitt
Vg1	3,99 (2 851)	4,02 (2 786)	4,12 (2 660)	4,06 (1 092)	4,04 (9 389)
Vg2	4,07 (2 606)	4,13 (2 614)	4,16 (2 580)	4,21 (1 110)	4,13 (8 910)
Gj.snitt	4,03 (5 457)	4,07 (5 400)	4,14 (5 240)	4,14 (2 202)	4,08 (18 299)

Kilde: Elevdata levert fra Nordland fylkeskommune i juni 2022, analysert av Oslo Economics. Merk at antall observasjoner for skoleåret 2021-2022 er noe lavere enn øvrige år. Dette kan trolig skyldes at datasettet ble utarbeidet i mai/juni 2022, og at ikke alle elever hadde fått samtlige karakterer enda.

Videre oppnår jenter i snitt høyere karakterer enn gutter, som det fremkommer av Tabell 3-4 og Tabell 3-5. Gjennomsnittskarakter for alle jenter i utvalget er 4,27, sammenlignet med 3,92 for gutter.

Tabell 3-4: Karaktersnitt jenter – diagonal viser utvikling i snitt vg1 til vg2 per kull

Skoleår	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	Gj. snitt
Vg1	4,18 (1 348)	4,24 (1 272)	4,30 (1 224)	4,26 (532)	4,24 (4 376)
Vg2	4,23 (1 221)	4,31 (1 238)	4,34 (1 193)	4,37 (533)	4,30 (4 185)
Gj. snitt	4,20 (2 569)	4,27 (2 510)	4,32 (2 417)	4,31 (1 065)	4,27 (8 561)

Kilde: Elevdata levert fra Nordland fylkeskommune i juni 2022, analysert av Oslo Economics.

Gutter har høyere snittkarakter på studieforberedende enn yrkesfag. Jenter har imidlertid høyere snittkarakter enn gutter også når vi korrigerer for utdanningsprogram, det vil si at jentenes snitt er høyere enn guttenes både på studieforberedende og på yrkesfag (ikke illustrert).

Tabell 3-5: Karaktersnitt gutter – diagonal viser utvikling i snitt vg1 til vg2 per kull

Skoleår	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	Gj.snitt
Vg1	3,82 (1 503)	3,83 (1 514)	3,97 (1 436)	3,87 (560)	3,87 (5 013)
Vg2	3,93 (1 385)	3,96 (1 376)	4,01 (1 387)	4,07 (577)	3,98 (4 725)
Gj.snitt	3,87 (2 888)	3,89 (2 890)	3,99 (2 823)	3,98 (1 137)	3,92 (9 738)

Kilde: Elevdata levert fra Nordland fylkeskommune i juni 2022, analysert av Oslo Economics.

3.2 Karakterforskjeller mellom studieforberevende og yrkesfag avtar på Vg2

Elever som går studieforberevende oppnår i snitt høyere karakterer enn elever som går yrkesfag på Vg1. Snittkarakteren blant elever på Vg1 var 4,24 for elever på studieforberevende, sammenlignet med 3,86 blant elever som gikk yrkesfag. Denne avstanden avtar på Vg2, ettersom snittet for elever på studieforberevende har blitt redusert til 4,21, samtidig som snittet for elever på yrkesfag har økt til 4,05.

Tabell 3-6: Karaktersnitt – diagonal viser utvikling i snitt vg1 til vg2 per kull, studieforberevende

Skoleår	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	Gj.snitt
Vg1	4,17 (946)	4,22 (907)	4,31 (838)	4,32 (421)	4,24 (3 112)
Vg2	4,14 (825)	4,22 (865)	4,26 (855)	4,24 (497)	4,21 (3 042)
Gj.snitt	4,16 (1 771)	4,22 (1 772)	4,29 (1 693)	4,28 (918)	4,23 (6 154)

Kilde: Elevdata levert fra Nordland fylkeskommune i juni 2022, analysert av Oslo Economics.

Tabell 3-7: Karaktersnitt – diagonal viser utvikling i snitt vg1 til vg2 per kull, yrkesfag

Skoleår	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	Gj.snitt
Vg1	3,82 (1 905)	3,83 (1 879)	3,96 (1 822)	3,77 (671)	3,86 (6 277)
Vg2	4,00 (1 781)	4,04 (1 749)	4,07 (1 725)	4,17 (613)	4,05 (5 868)
Gj.snitt	3,90 (3 686)	3,93 (3 628)	4,01 (3 547)	3,95 (1 284)	3,95 (12 145)

Kilde: Elevdata levert fra Nordland fylkeskommune i juni 2022, analysert av Oslo Economics.

3.3 Karaktersnittet varierer mellom skolene

I Tabell 3-8 har vi utarbeidet gjennomsnittskarakterer per skoleår for elever på Vg1 og Vg2 samlet for studieforberevende og yrkesfag for hver av de 16 offentlige videregående skolene i Nordland. Karakterer varierer mellom skolene. Forklaringer på disse variasjonene krever nærmere analyse. Trolig vil en rekke observerbare og uobserverbare faktorer ved elevmassen på de enkelte skolene kunne ha betydning, slik som faglig bakgrunn, motivasjon og trivsel.

Informasjonen fra skolene gjennom intervjuer (se kapittel 5) tyder ikke på at andelen borteboende elever jevnt over har noen påvirkning på karakterer.

I gjennomsnitt har elever på Vg1 på Hadsel videregående skole de laveste karakterene, med et snitt på 3,84, etterfulgt av Knut Hamsun videregående der gjennomsnittet over perioden vi observerer er 3,90. Til sammenligning har Meløy videregående skole det høyeste karaktersnittet for elever på Vg1, med et snitt på 4,20. På Vg2 er det Andøy videregående skole som har det høyeste snittet i perioden, på 4,49.⁴ Den videregående skolen med lavest gjennomsnittskarakterer på Vg2 er Hadsel, som dermed har lavest karaktersnitt i perioden for både Vg1 og Vg2.

⁴ Merk at det mangler observasjoner for Andøy videregående skole for skoleåret 2021–2022.

Tabell 3-8: Karaktersnitt fordelt på Vg1 og Vg2 per skoleår per skole i Nordland	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	Gjennomsnitt
Andøy videregående skole					
Vg1	4,26	3,78	4,00		4,04
Vg2	4,50	4,56	4,38		4,49
Aust-Lofoten videregående skole					
Vg1	3,76	3,76	4,12	4,53	3,92
Vg2	4,22	4,14	4,22	4,64	4,23
Bodin videregående skole					
Vg1	4,12	4,16	4,25	4,29	4,18
Vg2	4,11	4,23	4,21	4,16	4,18
Bodø videregående skole					
Vg1	3,99	4,06	4,08	4,55	4,08
Vg2	4,04	4,10	4,11	4,11	4,09
Brønnøysund videregående skole					
Vg1	3,86	4,04	4,07	3,96	3,98
Vg2	3,95	3,92	4,14	4,26	4,03
Fauske videregående skole					
Vg1	3,89	4,02	4,32	3,84	4,06
Vg2	3,87	3,88	4,09	4,81	4,03
Hadsel videregående skole					
Vg1	3,90	3,82	3,83	3,67	3,84
Vg2	4,04	3,96	3,96	3,95	3,98
Knut Hamsun videregående skole					
Vg1	3,95	3,85	3,97	3,84	3,90
Vg2	4,16	4,21	4,01	3,64	4,04
Meløy videregående skole					
Vg1	4,05	4,17	4,36	4,53	4,20
Vg2	4,29	4,30	4,29	4,16	4,29
Mosjøen videregående skole					
Vg1	3,99	4,03	4,18	3,73	4,02
Vg2	4,14	4,05	4,12	4,01	4,09
Narvik videregående skole					
Vg1	4,04	4,09	4,12	4,22	4,11
Vg2	4,01	4,16	4,18	4,24	4,13
Polarsirkelen videregående skole					
Vg1	3,92	3,98	3,99	3,97	3,97
Vg2	3,99	4,09	4,19	4,11	4,09
Saltdal videregående skole					
Vg1	3,80	4,05	4,41	4,25	4,14
Vg2	4,03	4,12	4,25	4,93	4,35

Sandnessjøen videregående skole					
Vg1	4,00	3,96	4,27	3,57	4,00
Vg2	4,17	4,20	4,29	4,21	4,22
Sortland videregående skole					
Vg1	4,10	4,05	4,04	3,50	4,06
Vg2	4,10	4,18	4,17	4,35	4,17
Vest-Lofoten videregående skole					
Vg1	3,97	4,03	4,11	4,43	4,07
Vg2	3,99	4,19	4,11	4,46	4,12

Kilde: Elevdata levert fra Nordland fylkeskommune i juni 2022, analysert av Oslo Economics.

4. Resultater fra spørreundersøkelse: Elevenes opplevelse av å være helt eller delvis borteboende

En spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics blant elever i videregående opplæring i mai/juni 2022 tyder på at elever i Nordland fylke jevnt over trives på skolen og at det samlet sett er få forskjeller mellom borteboende og hjemmeboende elever.

Borteboende elever er en sammensatt gruppe. Motivasjon, modenhet, grad av selvstendighet og evne til å klare seg på egenhånd kan dermed tenkes å variere innad i gruppen av borteboende elever. For noen er tilværelsen som borteboer selvvalgt, for eksempel fordi eleven ønsker å gå på et utdanningsprogram som ikke finnes i nærområdet. Andre må flytte hjemmefra for å i det hele tatt få tilgang på videregående opplæring. Samtidig kan det være elever som må flytte hjemmefra fordi de ikke kommer inn på den videregående skolen i sitt nærmiljø, for eksempel på grunn av karakterkravene.

Tidligere analyser

En stabil og trygg bosituasjon kan være avgjørende for videregående elevers muligheter til å fullføre opplæringen på normert tid. Dersom eleven er nødt til å flytte hjemmefra tidlig, kan dette føre til endrede rammebetingelser sammenlignet med hjemmeboende elever. Det finnes få kartlegginger av om det å være borteboende virker inn på mestring og gjennomføringsevne. Skoleforskningen har i hovedsak sett på hvordan andre faktorer påvirker andelen elever som gjennomfører.

Sist det ble foretatt en kartlegging av levekårene til borteboende elever i Nordland var i 2010 i forbindelse med SINTEFs undersøkelse av levekårsmessige forhold for elever på hybel i Nordland. I denne undersøkelsen fant SINTEF at i underkant av 30 prosent av elevene i Nordland fylkeskommune var borteboende, og at om lag 80 prosent av disse gikk et yrkesfaglig utdanningsprogram. Studien konkluderte med at de fleste elever trives med borteboertilværelsen og har hyppig kontakt med venner, samtidig som de finner indikatorer på at borteboende elever kan føle seg ensomme.⁵ Studien anbefaler derfor at videregående skoler med borteboende elever bør legge vekt på aktiviteter og sosiale arrangement som kan motvirke ensomhet, i tillegg til at disse elevene bør få økt oppmerksomhet i

⁵ SINTEF-studien bruker begrepet «hybelboer», men siden vi unngår dette begrepet her (kapittel 1), bruker vi begrepet «borteboer» også i omtalen av SINTEFs rapport.

det forebyggende helsearbeidet. Det er 12 år siden SINTEFs undersøkelse ble gjennomført, og mye kan ha skjedd siden den tid.

Om Oslo Economics' undersøkelse

Målgruppen for spørreundersøkelsen var elever på Vg1 og Vg2, som var 16 eller 17 år ved undersøkelsestidspunktet, og som var elev ved en av de 16 offentlige videregående skolene i Nordland fylke. I kapitlet analyserer vi kun tall fra den definerte målgruppen. Elever som ikke hører inn under denne definisjonen, men som åpnet undersøkelsen, ble i starten av undersøkelsen filtrert ut og svarte dermed ikke på spørsmålene i selve undersøkelsene.

Filtreringen av deltakere ble gjort fordi fylkeskommunen kun ønsket å kartlegge elever yngre enn 18 år, og fordi elever yngre enn 16 år av personvernshensyn trenger samtykke fra foresatte. Videre var kartlegging av lærlinger ikke del av dette oppdraget.

Vi utarbeidet et informasjonsskriv til skolene om gjennomføring. Skolene ble, i samråd med oppdragsgiver, oppfordret til å sette av tid i timen til at elevene kunne svare på undersøkelsen.

Målgruppen for spørreundersøkelsen var elever på Vg1 og Vg2, som var 16 eller 17 år ved undersøkelsestidspunktet, og som var elev ved en av de 16 offentlige videregående skolene i Nordland fylke.

Pilotering

Vi gjennomførte først en pilotering av spørreundersøkelsen ved Bodin videregående skole, i en tildelt klasse i studieforberedende Vg1. Det var totalt 16 elever til stede i piloteringsklassen og alle disse deltok og gjennomførte undersøkelsen. Undersøkelsen tok 10–17 minutter å gjennomføre, der elever som oppga at de var helt eller delvis borteboende brukte noe lengre tid på å gjennomføre undersøkelsen enn andre. Dette skyldes at elever i denne kategorien ble stilt flere spørsmål enn øvrige elever, blant annet knyttet til tilværelsen som borteboer.

Tilbakemeldingene fra elevene var at lengden på undersøkelsen fungerte bra og at undersøkelsen ikke opplevdes for omfattende. Vi fikk imidlertid noen innspill til presiseringer, der vi tok en helhetlig vurdering på nødvendige justeringer opp mot øvrige spørsmål i undersøkelsen. Blant annet spilte elevene inn at det for utdanningsnivå til foresatte burde presiseres hvilket svaralternativ som inkluderer fagbrev/svennebrev, som vi innarbeidet.

Om utvalget

Undersøkelsen ble gjennomført i tidsrommet 20. mai til 3. juni 2022. Totalt mottok vi 1 774 svar på spørreundersøkelsen. Inkludert respons fra piloteringen gir dette totalt 1 790 respondenter. Alle de 16 offentlige videregående skolene i Nordland fylke deltok på undersøkelsen. Blant respondentene var 632 respondenter yngre enn 16 år, eldre enn 18 år eller lærlinger. Videre ekskluderte vi elever som oppga «annet/kan ikke svare» på spørsmål om sin nåværende bosituasjon, ettersom formålet med undersøkelsen var å sammenligne borteboende og hjemmeboende elever, og elever uten oppgitt bosituasjon dermed ikke var en del av målgruppen. Dermed ble det endelige utvalget i målgruppen 1 132 elever, hvorav 239 bor helt eller delvis borte. Det er en jevn kjønnsfordeling, både i utvalget som helhet og blant de borteboende elevene.

Flesteparten av elevene (93 prosent) har kommet inn på sitt førstevalg, både blant borteboende og hjemmeboende elever.

Styrker og svakheter ved spørreundersøkelsen

Det endelige utvalget i målgruppen besto av totalt 1 132 elever. Målgruppen for undersøkelsen var på rundt 5 600 elever, og vi fikk dermed en svarprosent på 20 prosent.

Spørreundersøkelsen ble sendt ut til alle rektorer ved de 16 offentlige videregående skolene i Nordland. Rektorene var på forhånd informert om at det ville komme en spørreundersøkelse med kort tidsfrist, og ble informert fra fylkeskommunen om at denne skulle prioriteres. For å sikre en så høy deltagelse som mulig ble siste gjennomføring av undersøkelsen utsatt fra opprinnelige frist. Ved utsendelse av spørreundersøkelsen ble det foreslått at gjennomføring ble lagt til en ordinær skoletime, gjerne i starten, for å sikre at elevene ikke fikk insentiver til å ikke svare eller svare kort og ufullstendig, for å få avsluttet klassesimen tidligere.

Spørreundersøkelsen var godt kjent og ønsket prioritert fra både fylkeskommunen og skolene, men grunnet tidsrammen på prosjektet ble gjennomføringstiden for undersøkelsen kort. Dette kan ha påvirket andelen svar, da noen skoler fikk begrenset med tid til å gjennomføre undersøkelsen i skoletid.

Flere skoler har informert om at undersøkelsen er blitt gjennomført i regi av lærer i en ordinær time, mens andre skoler ikke har hatt muligheten til dette i den gitte tidsperioden. Dette kan ha påvirket antall svar, slik at disse skolene har lavere deltakelse enn øvrige skoler. Dersom dette er tilfelle, vil det kunne være noen skoler som er overrepresentert.

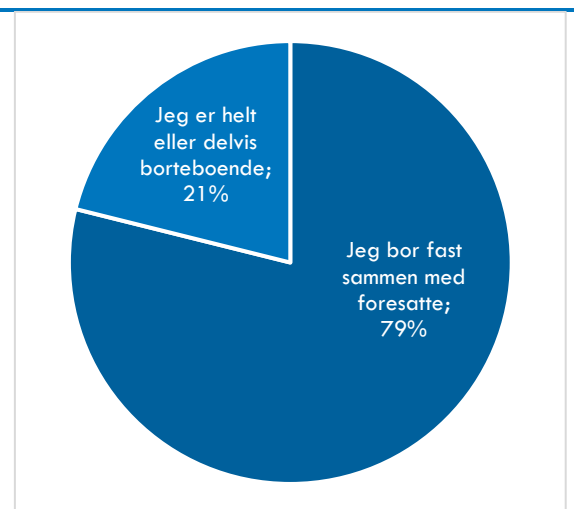
Antall og andel respondenter fra de ulike videregående skolene varierer. Antall respondenter per skole avhenger naturligvis av størrelsen på skolen, mens andelen tar hensyn til dette. Det at andelen respondenter varierer betyr da at det er noen skoler som er relativt mindre representert enn andre i spørreundersøkelsen. Siden skolene varierer i størrelse, utdanningsprogram, tiltak for borteboende elever med mer så hadde det vært ønskelig med en høy representativitet fra hver skole. For å få et mer helhetlig bilde, inviterte vi derfor alle de 16 offentlige videregående skolene til et intervju. Intervjuer med skolene kan ikke erstatte svar fra elevene, men kan gi en bedre forståelse av situasjonen.

4.1 Rundt to av ti elever i utvalget er borteboende

Rundt to av ti svar er fra elever som er helt eller delvis borteboende, mens de resterende åtte av ti har svart at de bor fast sammen med foresatte, som vist i Figur 4-1. Blant alle elever som har svart, er det en jevn fordeling mellom de som går på et studieforberedende utdanningsprogram (49 prosent) og de som går et yrkesfaglig utdanningsprogram (51 prosent).

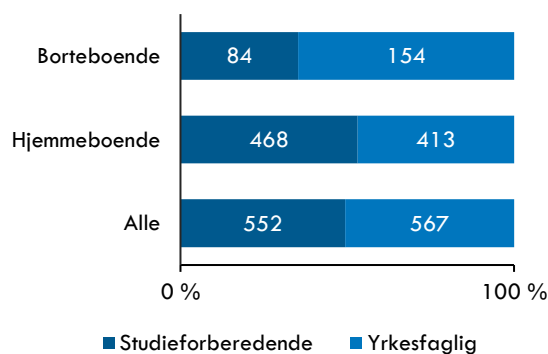
Det er en noe høyere andel hjemmeboende som går studieforberedende (53 prosent) enn yrkesfag (47 prosent). Blant de borteboende elevene er det en klart lavere andel som går studieforberedende (35 prosent) enn yrkesfag (65 prosent), som vist i Figur 4-2.

Figur 4-1: Hva kjennetegner din nåværende bosituasjon?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Bor fast sammen med foresatte: N=893, Helt eller delvis borteboende: N=239.

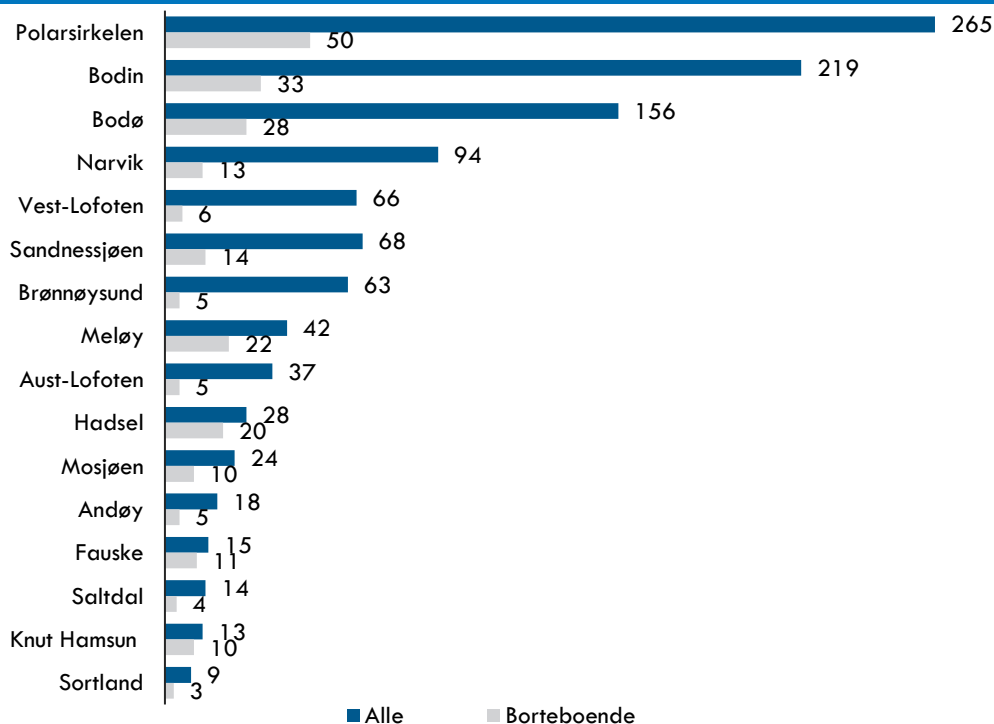
Figur 4-2: Utdanningsprogram

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Alle: N=1119, Hjemmeboende: N=881, Borteboende: N=238.

Slik vi illustrerte i kapittel 2, er det store variasjoner i elevtallene mellom skolene. Det vil derfor også være stor variasjon i antall svar fra hver skole. Det er imidlertid ikke samme rekkefølge på skolene etter elevtall og etter antall svar, som betyr at svarprosent varierer mellom skolene. Dette kan ha flere mulige forklaringer, uten at vi med sikkerhet ved hva forskjellen skyldes. Figur 4-3 viser antall svar for hver av skolene, delt inn i hjemmeboende og borteboende elever.

Figur 4-3: Hvilken videregående skole i Nordland tilhører du?

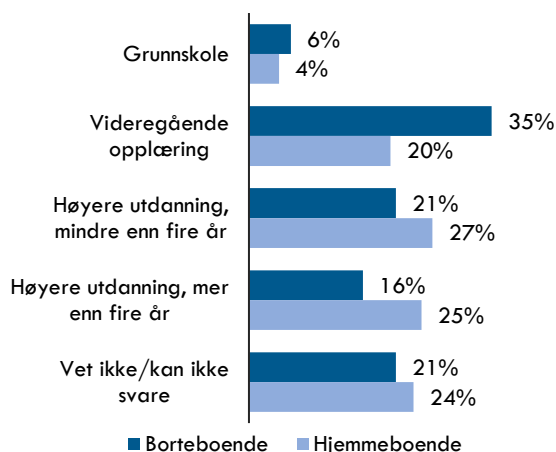

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Alle: N=1131. Borteboende: N=239.

Andelen elever med høyt utdannede foresatte er høyere blant hjemmeboende enn borteboende elever. Siden utdanningsnivå og inntektsmuligheter henger sammen, kan dette tyde på at hjemmeboende elever

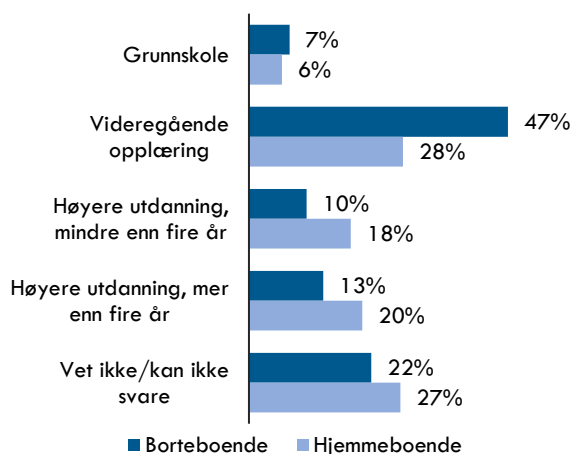
har foreldre med et høyere inntektsnivå enn borteboende elever. Dette vet vi imidlertid ikke sikkert.

Figur 4-4: Hva er din mors (eventuelt medfars) høyeste utdanningsnivå?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=231. Hjemmeboende: N=875.

Figur 4-5: Hva er din fars (eventuelt medmors) høyeste utdanningsnivå?

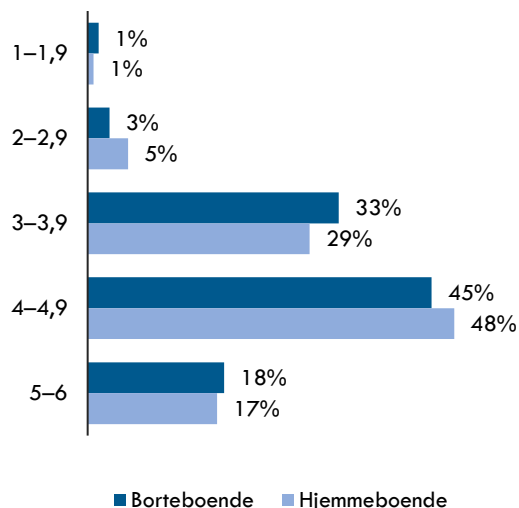
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=231. Hjemmeboende: N=874.

Det er ikke automatisk sammenheng mellom nivå på utdanningsnivå og inntekt; noen yrkesfaglige utdanninger gir muligheter til høy inntekt, mens noen høyere utdanninger kan lede til yrker med moderat inntekt. Faktisk inntekt vil derfor også avhenge av yrket til de foresatte.

Når det kommer til elevenes prestasjoner, ser vi at det er liten forskjell i hvilke karakterer borteboende og hjemmeboende elever oppgir å ligge an til å oppnå inneværende år – både for elever på Vg1 (Figur 4-6) og Vg2 (Figur 4-7). For begge trinn er det en noe større andel borteboende med de høyeste karakterene, men dette er marginalt, og jevner seg i snitt ut når vi ser samlet på alle karakterer. Dette viser

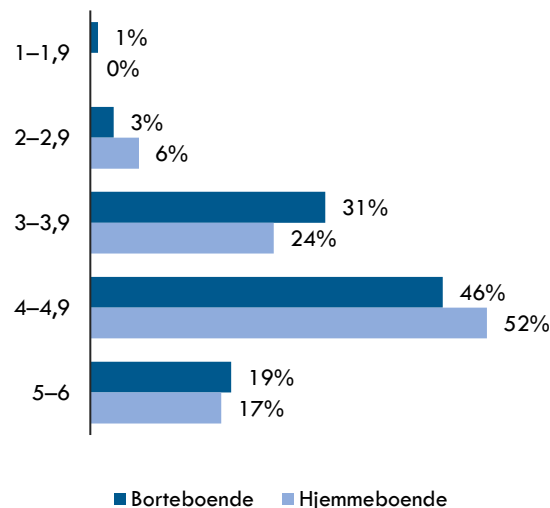
at for rapporterte karakterer fra elevene er det ingen signifikante forskjeller mellom de elevene som bor hjemme og de som bor borte.

Figur 4-6: Hvilke karakterer (ca. gjennomsnitt) ligger du an til å oppnå inneværende år? Elever på Vg1

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=140. Hjemmeboende: N=661.

Figur 4-7: Hvilke karakterer (ca. gjennomsnitt) ligger du an til å oppnå inneværende år? Elever på Vg2

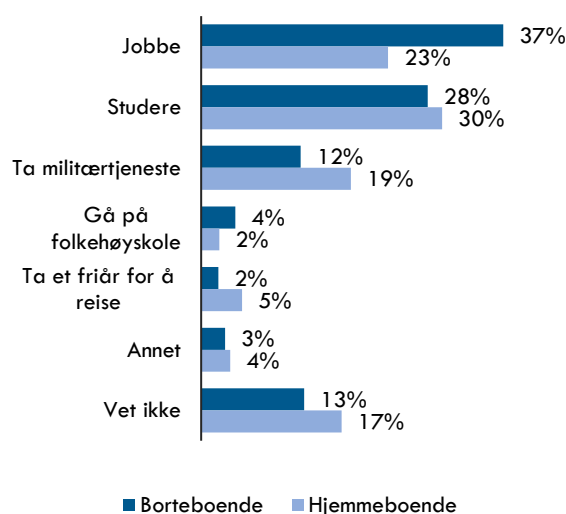

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=97. Hjemmeboende: N=203.

En stor andel av respondentene oppgir at de har konkrete planer om jobb eller videre studier etter videregående opplæring (Figur 4-8), hvor det er omtrent like stor andel borteboende som hjemmeboende som oppgir at de skal studere det første året etter fullført videregående. For de elevene som oppgir at de skal jobbe etter at de er ferdig på videregående, er det en betydelig større andel

borteboende som oppgir at de skal dette, sammenlignet med hjemmeboende elever. Dette kan ha sammenheng med at det er en overvekt av elever på yrkesrettede linjer som er borteboende, mens de fleste som går på studieforbereende er hjemmeboende. Hjemmeboende elever er noe høyere representert blant de øvrige kategoriene (ta militærtjeneste, friår, annet og vet ikke), foruten folkehøyskole hvor andelen borteboende som oppgir at de planlegger for dette (fire prosent) er dobbelt så høy som andelen hjemmeboende (to prosent). Andelen som ikke vet hva de skal gjøre det første året etter videregående er høyere blant hjemmeboende (17 prosent) enn borteboende (13 prosent).

Figur 4-8: Hva planlegger du å gjøre det første året etter du er ferdig på videregående?

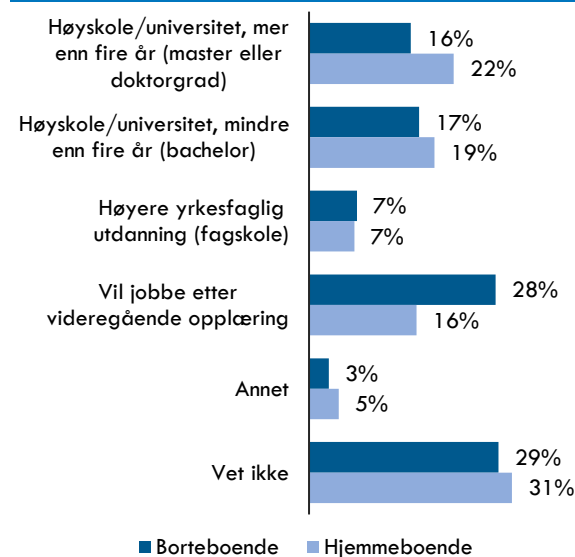
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=235. Hjemmeboende: N=884.

På spørsmål om hvilke planer elevene har for videre studier, svarer rundt tre av ti elever «Vet ikke» (Figur 4-9), både blant borteboende og hjemmeboende elever. Dette er i tråd med landsdekkende undersøkelser, som viser at mange unge synes det er vanskelig å velge utdanning (Bjerke, 2022).

Ved å sammenligne Figur 4-8 og Figur 4-9, kan det virke som at flere av elevene med planer om militærtjeneste, folkehøyskole eller ta et friår etter videregående (Figur 4-8), ikke vet hvilke planer de har for videre studier (Figur 4-9).

Figur 4-9 viser også en forskjell mellom hjemmeboende og borteboende i hvor stor andel som oppgir at de skal jobbe eller studere videre i tiden etter videregående. En større andel av de hjemmeboende oppgir at de planlegger høyere utdanning, mens en høyere andel av de borteboende oppgir at de planlegger å jobbe også i de kommende årene etter fullført videregående.

Figur 4-9: Hvilke planer har du for videre studier?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=232. Hjemmeboende: N=879.

Svarene til både borteboende og hjemmeboende elever er i tråd med de funn vi har gjort i andre deler av kartleggingen, og reflekterer informasjonen vi har fått fra fylkeskommunen om hvilken elevgruppe som er borteboende.

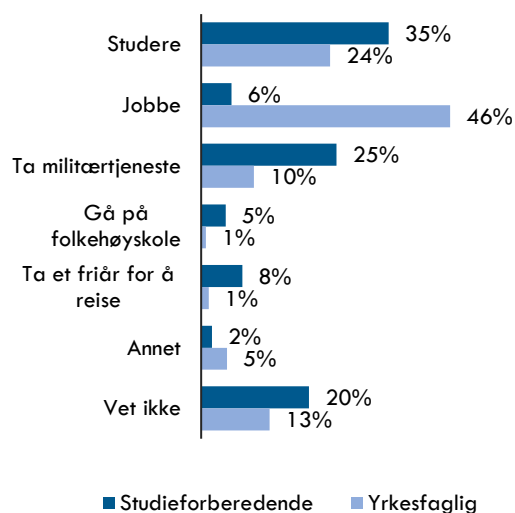
Når vi i stedet for å dele elevene etter bosituasjon, deler disse inn etter utdanningsprogram, finner vi betydelige forskjeller i elevenes videre planer. Nær halvparten av elevene som går yrkesfag (46 prosent), svarer at de planlegger å jobbe det første året etter videregående. Til sammenligning svarer bare 6 prosent av elevene på studieforbereende dette. Den store forskjellen er ikke overraskende, siden elever som går yrkesfag skal kunne gå rett ut i jobb, mens et studieforbereende løp åpner for høyere utdanning.

Mer overraskende er det da at bare rundt en tredjedel av elevene på studieforbereende svarer at de vil studere første år etter videregående. Dette henger sammen med at en god del svarer at de vil ta militærtjeneste (25 prosent), men også at en del ikke vet. På spørsmål om hvilke planer elevene har første år etter videregående, svarer en av fem elever på studieforbereende utdanningsprogram «vet ikke». Denne andelen er lavere blant elever på yrkesfag.

På spørsmål om hvilke planer elevene har første år etter videregående, svarer en av fem elever på studieforbereende utdanningsprogram «vet ikke».

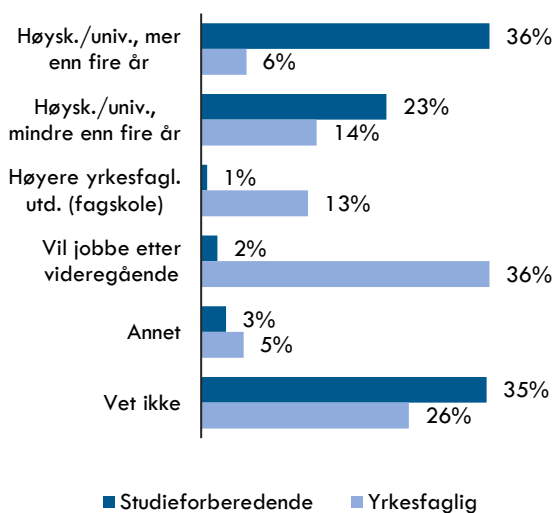
Figur 4-11 viser elevenes planer for videre studier, inndelt etter om de går yrkesfag eller studieforberedende, uavhengig av bosituasjon. Andelen som svarer «vet ikke» øker tydelig for yrkesfagelevne, sammenlignet med spørsmålet om planene rett etter videregående. Det kan tyde på at en del yrkesfagelever vet at de ikke vil studere rett etter videregående, men åpner kanskje for å gjøre det senere i livet. Det samsvarer i så fall godt med at fagskolestudenter gjerne jobber en del år som fagarbeidere, før de tar den høyere yrkesfaglige utdanningen som fagskole er.

Figur 4-10: Hva planlegger du å gjøre det første året etter du er ferdig på videregående?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Studieforberedende: N=548. Yrkesfaglig: N=559.

Figur 4-11: Hvilke planer har du for videre studier?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Studieforberedende: N=548. Yrkesfaglig: N=551.

Figur 4-10 og Figur 4-11 tyder på at noen av forskjellene som observeres mellom borteboere og hjemmeboere kan tenkes å skyldes forskjeller mellom elever på studieforberedende og elever på yrkesfag, siden borteboende elever ofte går yrkesfag (se kapittel 5).

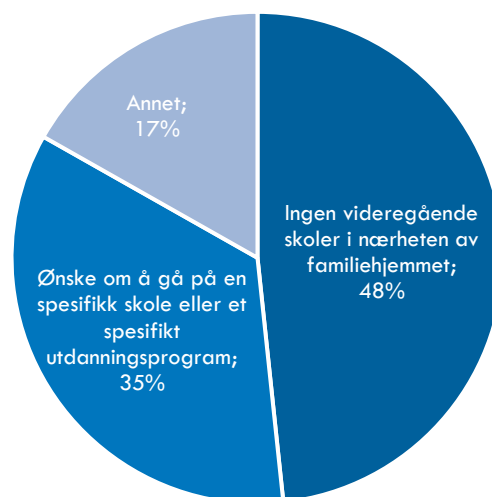
Noen av forskjellene som observeres mellom borteboere og hjemmeboere kan tenkes å skyldes forskjeller mellom elever på studieforberedende og elever på yrkesfag.

4.2 Borteboende elever er en sammensatt gruppe

Som vi beskrev innledningsvis i rapporten, er borteboende elever en sammensatt gruppe. Blant de borteboende elevene som har svart på spørreundersøkelsen, oppgir nær halvparten (48 prosent) at de bor borte fordi det ikke er en videregående skole i nærheten av familiehjemmet. I teksten som følger, omtaler vi denne gruppen som de som «må» være borteboende.

Resten av de borteboende svarer enten at de bor borte fordi de ønsker å gå på en spesifikk skole eller et spesifikt utdanningsprogram (35 prosent), mens resten svarer «annet» (17 prosent), som vist i Figur 4-12.

Figur 4-12: Hva er årsaken til at du bor helt eller delvis borte fra dine foresatte?

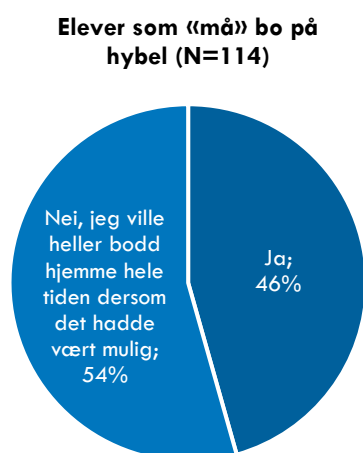

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Elever som bor borte fra sine foresatte minst én dag i uken. N=239.

Blant borteboende elever som «må» bo borte, svarer over halvparten (54 prosent) at de heller ville ha bodd hjemme hele tiden dersom det var mulig, mens resten (46 prosent) oppgir at de ønsker å bo borte fra de foresatte hele eller deler av tiden (Figur 4-13). Også blant elever som er helt eller delvis borteboende på grunn av ønske om å gå på en spesifikk skole eller et spesifikt studieprogram (N=83), ville 40 prosent heller bodd hjemme hele tiden dersom det hadde vært mulig.

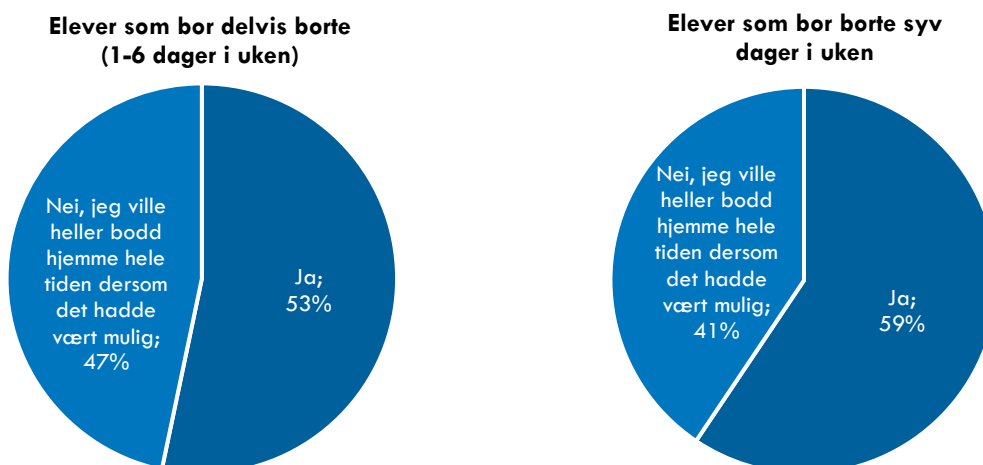
Blant alle de borteboende elevene, bor 60 prosent borte en til fem dager i uka, mens de resterende 40 prosentene bor borte seks eller syv dager i uka. Trolig drar de som bor borte inntil fem dager i uka, hjem til familiehjemmet i helgene, uten at vi har spurt eksplisitt om dette.

Figur 4-13: Ønsker du å bo borte fra dine foresatte hele eller deler av tiden?

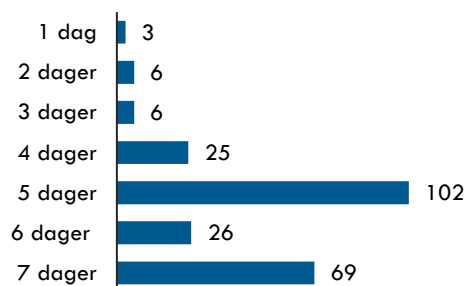
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Med «må» bo borte menes elever som ikke har en videregående skole i nærheten av familiehjemmet. N=114.

Figur 4-15: Ønsker du å bo borte fra dine foresatte?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Elever som bor delvis borte bor borte fra sine foresatte mellom én og seks dager i uken: N=167. Elever som bor borte syv dager i uken: N=69.

Figur 4-14: Hvor mange dager i uken bor du vanligvis borte fra dine foresatte?

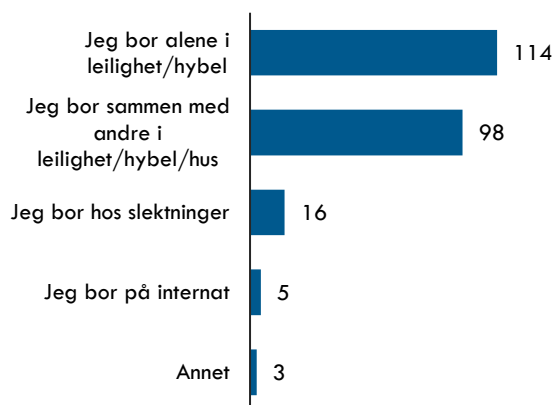
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Elever som bor borte fra sine foresatte minst én dag i uken. N=237.

Blant elever som bor delvis borte, det vil si en til seks dager i uka, svarer 47 prosent at de heller ville bodd hjemme hele tiden om det hadde vært mulig, sammenlignet med 41 prosent blant de som bor borte hele uken. Denne forskjellen kan henge sammen med hvordan spørsmålet er formu og at det ville kommet frem flere nyanser dersom vi hadde spurt om elevene ønsket å bo flere dager hjemme enn de gjør.

Bosituasjon og reiseavstand

Blant borteboende elever bor nær halvparten (48 prosent) alene i leilighet eller hybel, mens en stor andel (42 prosent) bor sammen med andre i leilighet, hybel eller hus. Langt færre bor hos slektninger (syv prosent), mens bare noen få elever bor enten på internat eller «annet». Det kan hende at begrepet internat ikke er kjent for studentene og at de som bor i «hybelhus» har krysset av for en av de to kategoriene som har fått flest svar i stedet.

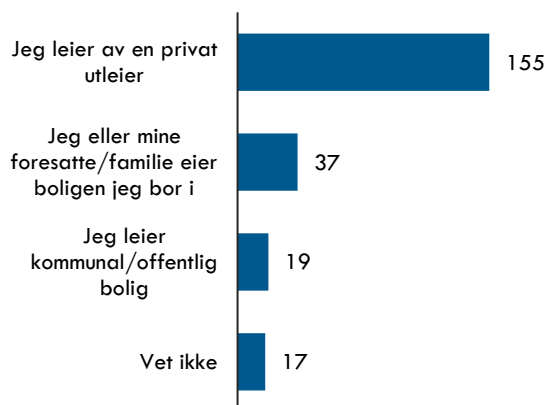
Figur 4-16: Hvordan vil du kategorisere din bosituasjon når du ikke bor sammen med dine foresatte?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Elever som bor borte fra sine foresatte minst én dag i uken. N=236.

De fleste borteboende elevene oppgir at de leier av en privat utleier (68 prosent), mens andre elever (eller foreldrene deres) eier boligen de bor i (16 prosent) eller leier kommunal/offentlig bolig (åtte prosent). I tillegg er det noen elever som ikke vet hva slags leie/eieforhold som gjelder (syv prosent).

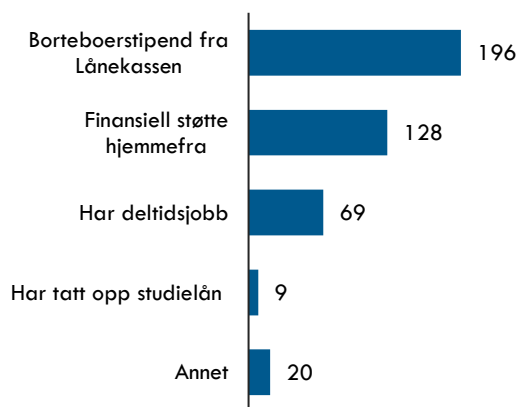
Figur 4-17: Hva slags leie/eieforhold kjennetegner din bosituasjon borte fra hjemmet?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Elever som bor borte fra sine foresatte minst én dag i uken. N=228.

Over åtte av ti borteboende elever oppgir å motta borteboerstipend fra Lånekassen. Til dette spørsmålet kan elevene gi flere svar, slik at svarene samlet summerer seg til over 100 prosent. Over halvparten av de borteboende elevene (56 prosent) oppgir å få finansiell støtte hjemmefra, mens 29 prosent oppgir at de har deltidsjobb. Dersom dette svaret er representativt, kan det sett opp mot statistikk i kapittel 2, virke som at det å ha deltidsjobb er like vanlig blant borteboende elever som hjemmeboende. Dette vet vi imidlertid ikke med sikkerhet. Det kan også ha sammenheng med hvordan spørsmålet er formulert. Det vil si at flere borteboende elever kan tenkes å ha deltidsjobb, men at inntektene fra dette ikke brukes til å dekke boutgiftene (som de i så fall får dekket på annen måte), men i stedet andre utgifter.

Figur 4-18: Hvordan finansierer du boutgiftene dine? (Flere svar mulig)

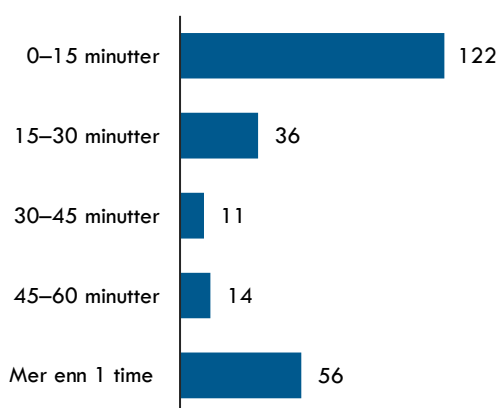

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Elever som bor borte fra sine foresatte minst én dag i uken. N=239.

Over halvparten (51 prosent) av de borteboende elevene bruker kort tid, inntil et kvarter, fra boligen de disponerer og til skolen. Rundt en av fire borteboende elever (26 prosent) bruker mellom et kvarter og en time. Det betyr at nær en av fire borteboende elever (23 prosent) bruker mer enn en time fra boligen de disponerer og til skolen, som vist i Figur 4-19.

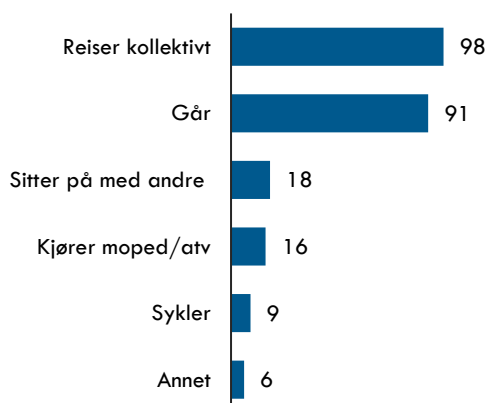
Rundt halvparten (49 prosent) av de borteboende elevene kommer seg til skolen på egen hånd, enten ved å gå, sykle eller kjøre moped. Trolig er dette elever med kort reisevei. De resterende borteboende elevene reiser enten kollektivt (41 prosent), sitter på med andre (åtte prosent) eller «annet».

Figur 4-19: Hvor lang tid bruker du vanligvis på å reise fra boligen du disponerer når du bor borte til skolen?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Elever som bor borte fra sine foresatte minst én dag i uken. N=239.

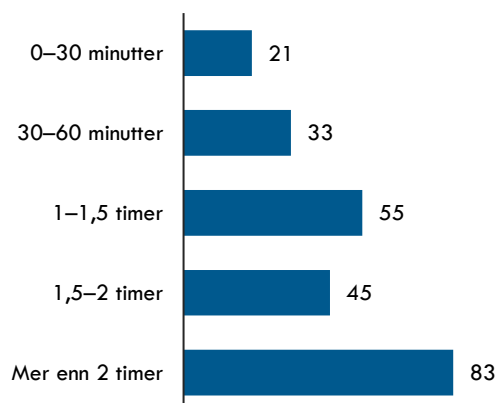
Figur 4-20: Hvordan reiser du vanligvis fra boligen du disponerer når du bor borte til skolen?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Elever som bor borte fra sine foresatte minst én dag i uken. N=237.

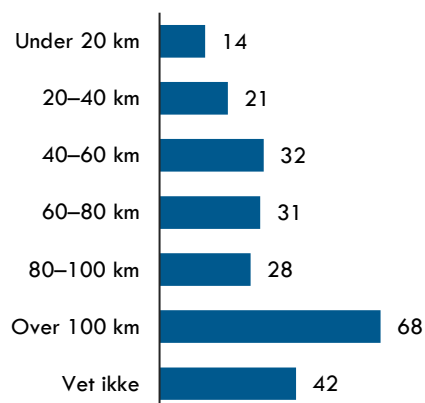
Nær åtte av ti borteboende elever har minst en times reisevei fra familiehjemmet og skolen, og for en god del av disse er reiseveien over to timer. For de fleste borteboende elever (85 prosent) er reiseavstanden minst fire mil. Dette henger trolig sammen med kriteriene for å få tildelt hybel, så vel som kriteriene for å motta borteboerstipend. Det kan være flere grunner til at øvrige elever med kortere reisevei er borteboende, som for eksempel forhold i hjemmet.

Figur 4-21: Hvor lang tid bruker du på å reise fra familiehjemmet til skolen?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Elever som bor borte fra sine foresatte minst én dag i uken. N=237.

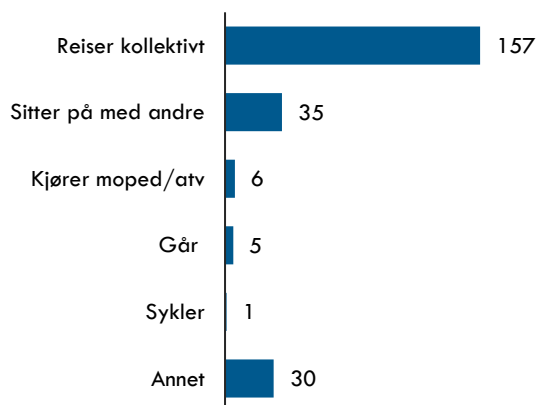
Figur 4-22: Hvor lang reiseavstand er det fra familiehjemmet til skolen?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Elever som bor borte fra sine foresatte minst én dag i uken. N=236

De lange avstandene og den lange reiseavstanden forklarer også hvorfor svært få borteboende elever reiser mellom familiehjem og skole på egen hånd (går, sykler, kjører moped). Det vanligste (59 prosent) er å reise kollektivt, mens en del sitter på med andre (15 prosent) eller oppgir «annet» (13 prosent).

Figur 4-23: Hvordan reiser du vanligvis fra familiehjemmet til skolen?

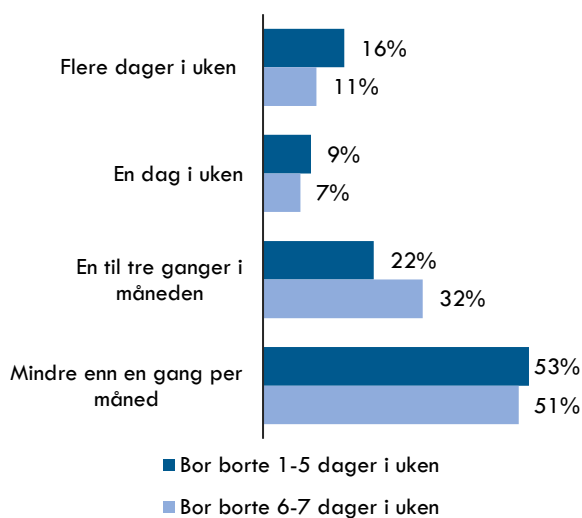

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Elever som bor borte fra sine foresatte minst én dag i uken. N=234.

Kontakt med familie og venner

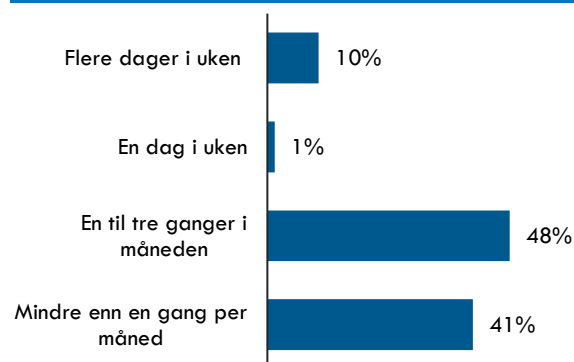
Rundt halvparten av borteboende elever får besøk av noen i familien sjeldnere enn en gang i måneden.

Figur 4-24: Hvor ofte får du vanligvis besøk av noen i familien?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Bor borte 1-5 dager i uken: N=137. Bor borte 6-7 dager i uken: N=95.

Figur 4-25: Hvor ofte reiser du vanligvis hjem til familien din?

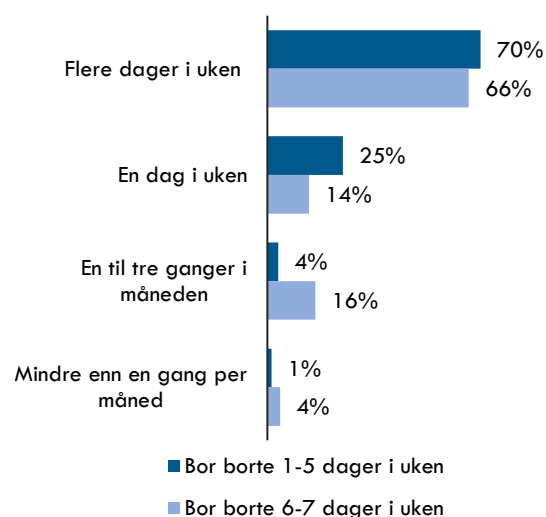

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Elever som bor borte syv dager i uken: N=69.

Til gjengjeld snakker flesteparten av de borteboende elevene med noen i familien på telefon en eller flere ganger i uken. Blant de som bor borte seks eller syv dager i uken, svarer to av ti elever at de gjør dette sjeldnere enn ukentlig. Det kan virke overraskende at elever som bor færre dager borte ser ut til å ha hyppigere telefonkontakt med hjemmet. Samtidig kan det tenkes at de som bor hjemme deler av uken, også er de som er mer knyttet til hjemmet eller ønsker å ha kontakt med hjemmet.

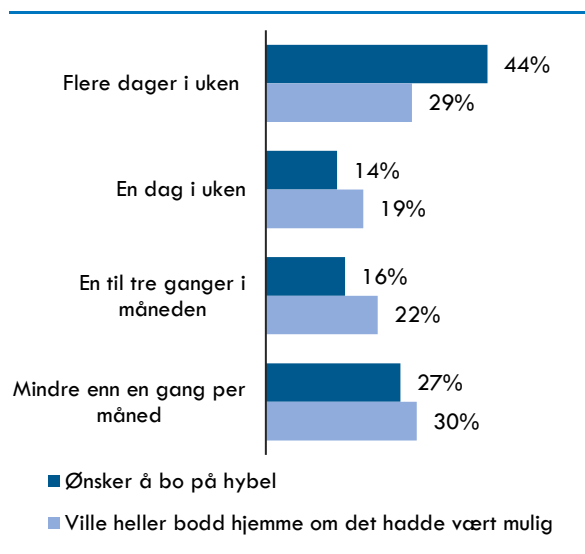
En god del borteboende elever får besøk av venner en til flere ganger i uka. Samtidig oppgir en god del av de bare får besøk av venner månedlig.

Figur 4-26: Hvor ofte snakker du vanligvis i telefonen med noen i familien?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Bor borte 1-5 dager i uken: N=141. Bor borte 6-7 dager i uken: N=95.

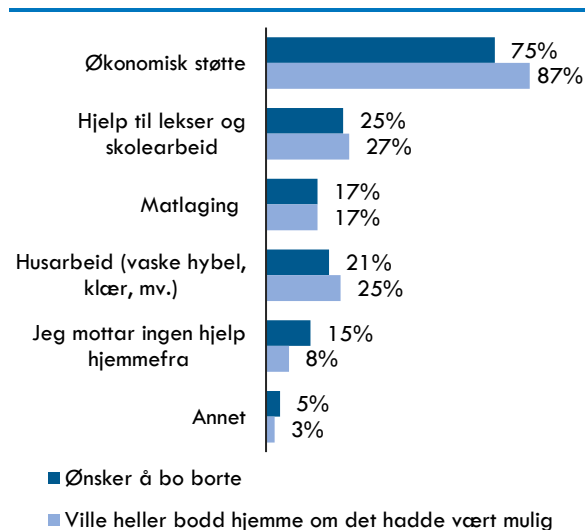
Figur 4-27: Hvor ofte får du vanligvis besøk av venner?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Ønsker å bo borte: N=128. Ville heller bodd hjemme om det hadde vært mulig: N=104.

Majoriteten av borteboende elever oppgir å få økonomisk støtte hjemme, der andelen er høyest blant elever som ville bodd hjemme hele tiden om mulig (87 prosent) sammenlignet med elever som ønsker å bo borte (75 prosent). Det kan hende at det er faktorer som er utelatt som forklarer denne sammenhengen. Det kan eksempelvis være at elever som mottar økonomisk støtte i større grad har god familieøkonomi eller gode boforhold hjemme, som kan gjøre at det virker mer attraktivt å skulle bo hjemme enn borte.

Figur 4-28: Mottar du noe hjelp/støtte hjemmefra, og hvis ja, hva slags hjelp/støtte mottar du? (Flere svar mulig)

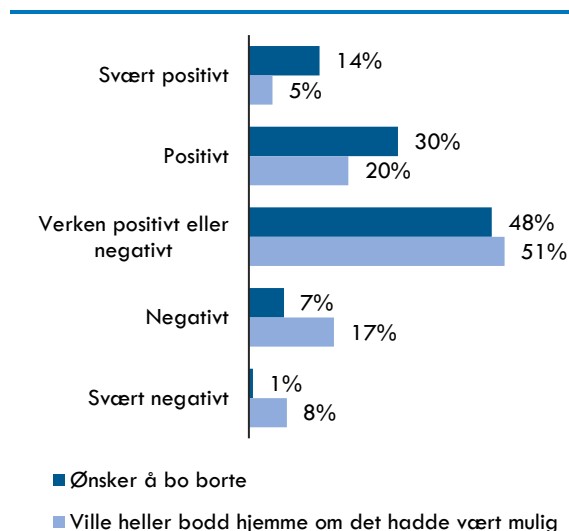

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Ønsker å bo borte: N=130. Ville heller bodd hjemme om det hadde vært mulig: N=106.

Trivsel med å bo borte

For å kartlegge de borteboende elevenes trivsel med å bo borte, har vi blant annet undersøkt hvordan bosituasjonen påvirker disse elevenes motivasjon for skolearbeid. Rundt halvparten av de borteboende elevene opplever at det å bo borte verken har en positiv eller negativ effekt på motivasjon for skolearbeid. Andelen elever som opplever at motivasjon påvirkes positivt eller svært positivt er høyest blant borteboende elever som ønsker å bo borte. Tilsvarende er andelen som oppgir at motivasjonen for skolearbeid påvirkes negativt av at de bor borte noe høyere blant elever som oppgir at de heller ville bodd hjemme hele tiden om mulig.

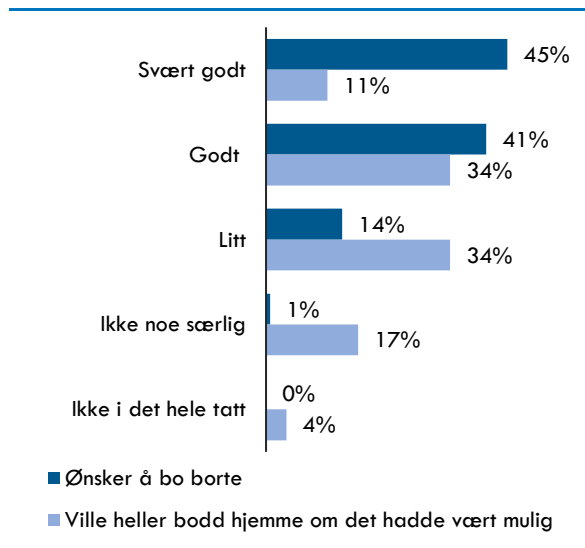
Figur 4-29: Hvordan påvirkes motivasjonen din for skolearbeid av at du bor borte?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Ønsker å bo borte: N=128. Ville heller bodd hjemme om det hadde vært mulig: N=106.

Blant elever som svarer at de heller ville bodd hjemme hele tiden om mulig, svarer rundt to av ti at de ikke trives med å bo borte, enten ikke noe særlig (17 prosent) eller ikke i det hele tatt (fire prosent). I tillegg svarer 34 prosent av disse elevene at de bare trives litt med å bo borte. Det vil si at det er hele 45 prosent av elevene som helst ville bodd hjemme hele tiden, som trives godt (34 prosent) eller svært godt (11 prosent) med å bo borte. Å ville bo hjemme betyr dermed ikke nødvendigvis at eleven ikke trives med å bo borte.

Figur 4-30: Hvordan trives du med å bo borte?

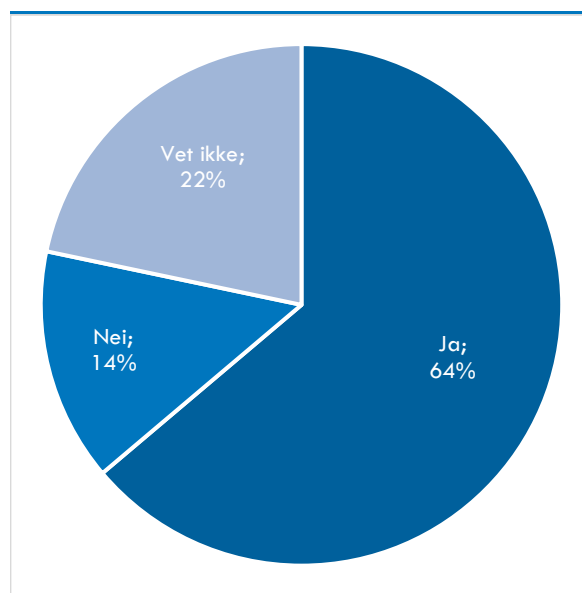
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Ønsker å bo borte: N=128. Ville heller bodd hjemme om det hadde vært mulig: N=106.

4.3 Rundt to av tre borteboende elever oppgir at skolen har aktivitetstilbud for dem

Et flertall av de videregående skolene har et aktivitetstilbud utenom skoletid for borteboende elever som elevene oppgir at de kjenner til (Figur 4-31). Ikke alle oppgir at det er et tilbud (14 prosent) og noen vet ikke om det eksisterer et slikt tilbud (22 prosent). Samtlige videregående skoler som vi har snakket med (se kapittel 5) oppgir at de har et aktivitetstilbud utenom skoletid. Det er tenkt å være et tilbud som kan inkludere og aktivisere borteboende elever, samtidig som samtlige elever er invitert til tilbudet; borteboende er en målgruppe det er ekstra ønskelig å nå ut til, samtidig som tilbudet gjelder for alle. Dette gjør at noen elever i spørreundersøkelsen kan tenkes å svare på bakgrunn av at det ikke eksisterer et *unik* tilbud til borteboende elever, slik at de i vår undersøkelse svarer nei selv om det i realiteten er arrangementer som skjer i regi av skolen.

Rundt to av tre borteboende elever oppgir at skolen har et aktivitetstilbud utenom skoletid for denne elevgruppen. Blant de som oppgir at det er et aktivitetstilbud, svarer majoriteten at skolen har et fast organisert tilbud. Rundt seks av ti borteboende elever som oppgir at det finnes et aktivitetstilbud, sier at de har deltatt på dette.

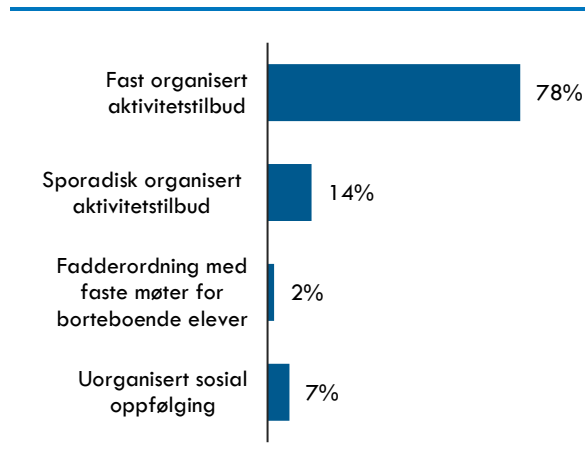
Figur 4-31: Har skolen du går på et aktivitetstilbud utenom skoletid for borteboende elever?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Elever som bor borte fra sine foresatte minst én dag i uken. N=235.

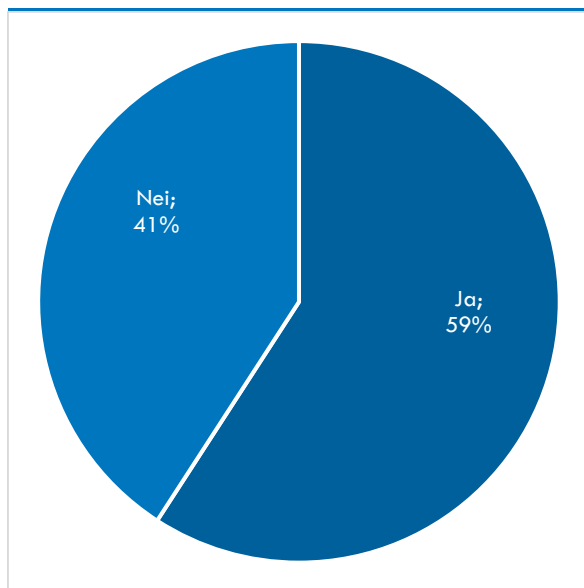
For de elevene som oppgir at de kjenner til aktivitets-tilbud rettet mot borteboende elever ved skolen sin, oppgir et stort flertall (78 prosent) at dette tilbudet er fast organisert (Figur 4-32), mens det i en del tilfeller er sporadisk organisert (14 prosent). En liten andel (henholdsvis to og syv prosent) oppgir at de har en fadderordning og/eller uorganisert sosial oppfølging.

Figur 4-32: Hvilke aktivitetstilbud for elever som bor borte kjenner du til ved din skole? (Flere svar mulig)?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende elever som oppgir at skolen de går på har et aktivitetstilbud for borteboende elever. N=148.

Figur 4-33: Har du deltatt på slikt aktivitetstilbud?

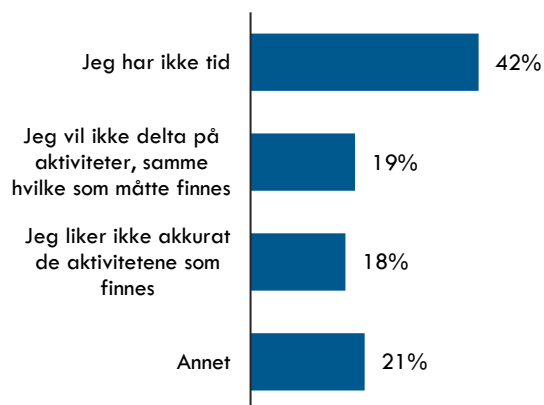
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende elever som oppgir at skolen de går på har et aktivitetstilbud for borteboende elever. N=142.

Blant borteboende elever som ikke har deltatt på et aktivitetstilbud, svarer rundt fire av ti at dette skyldes at de ikke har hatt tid, mens de resterende seks av ti elevene fordeler seg nokså jevnt mellom de tre andre svaralternativene, der de enten ikke vil delta på aktiviteter (samme hvilke), ikke liker aktivitetene som tilbys eller som svarer «annet».

Blant borteboende elever som har deltatt på aktivitetstilbud, selv om dette ikke er i regi av skolen, svarer to av tre elever at det er viktig for deres trivsel i svært stor grad (ni prosent), stor grad (19 prosent) eller i noen grad (28 prosent).

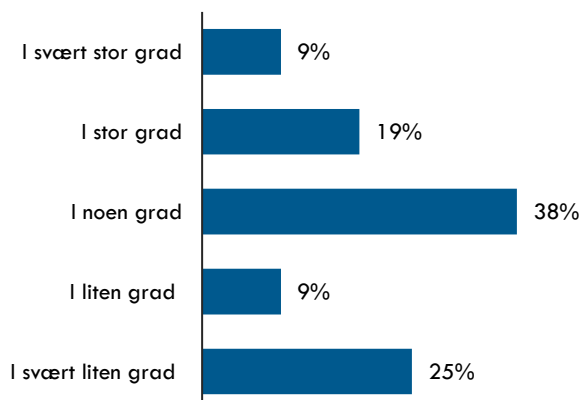
Blant borteboende elever som har deltatt på aktivitetstilbud organisert av skolen, svarer halvparten at de er helt enige (23 prosent) eller litt enige (27 prosent) i at dette har vært viktig for deres trivsel.

Figur 4-34 Hva er grunnen til at du ikke har deltatt på slikt aktivitetstilbud?

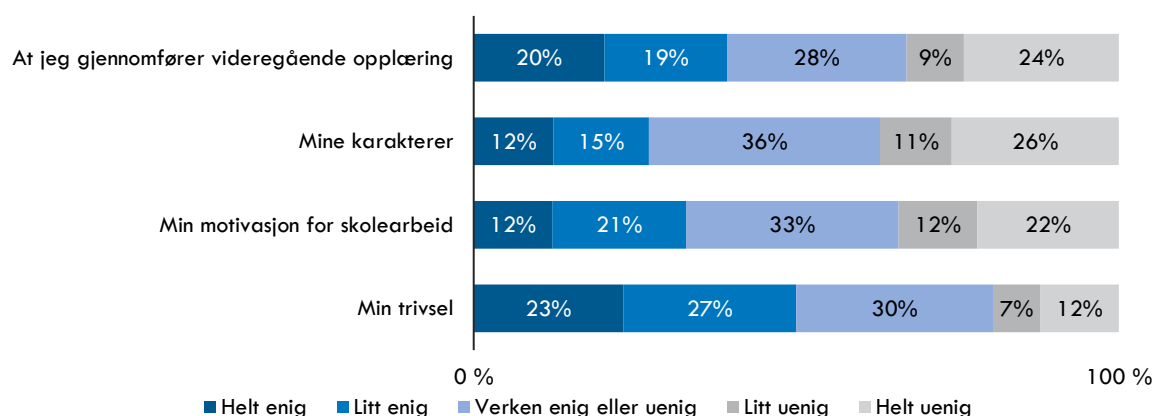
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende elever som ikke har deltatt på aktivitetstilbud utenom skoletid. N=57.

Figur 4-35: I hvor stor grad er aktivitetstilbud utenom skoletid viktig for din trivsel (selv om dette ikke er i regi av skolen)?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende elever som har deltatt på aktivitetstilbud. N=32.

Figur 4-36: Aktivitetstilbud organisert av min skole har vært viktig for ...

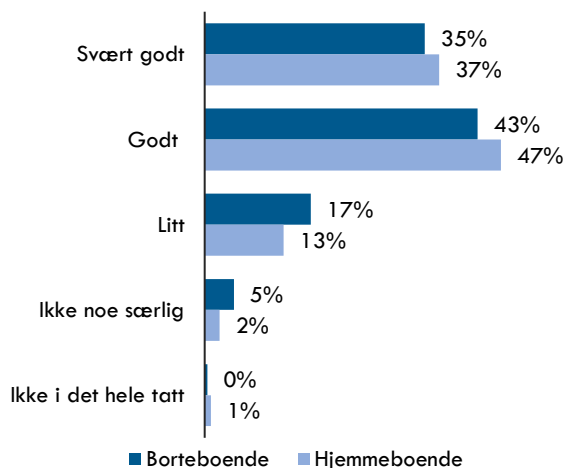

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende elever som har deltatt på aktivitetstilbud. N=81.

4.4 God trivsel på skolen, både blant borteboende og hjemmeboende elever

Flesteparten av elevene i Nordland fylke som har svart på undersøkelsen, trives godt eller svært godt på skolen. Andelen som oppgir dette er noe høyere blant hjemmeboende elever, men andelen er også høy for borteboende.

Figur 4-37: Jeg trives på skolen

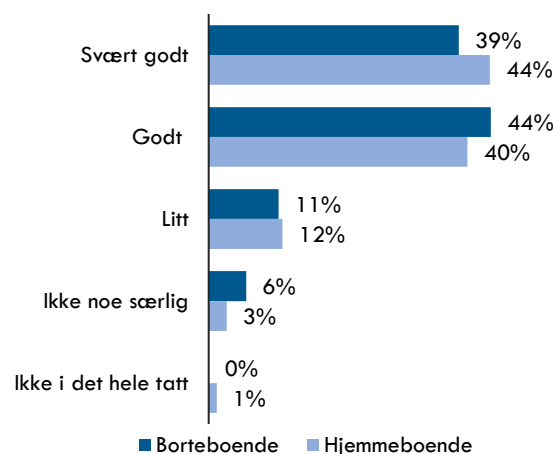

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=238. Hjemmeboende: N=888.

Majoriteten av elever oppgir også at de trives godt eller svært godt sammen med elevene i gruppen/klassen sin, dette gjelder både for borteboende og hjemmeboende elever. Det samme gjelder spørsmålene om elevene trives i friminuttene/fritimene og om de har medelever å være sammen med i friminuttene.

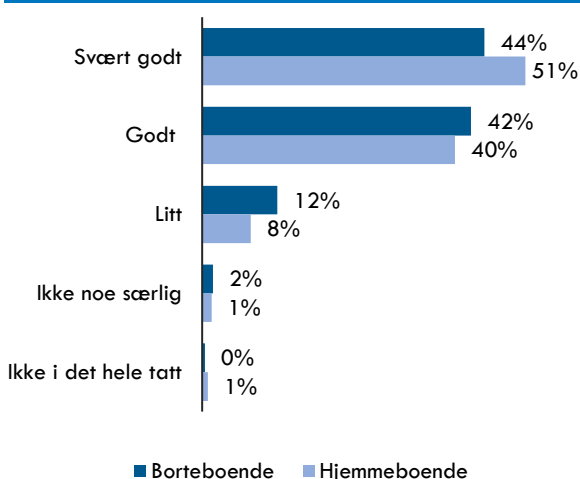
På spørsmål om elevene liker skolearbeidet, svarer rundt en tredjedel av både borteboende og hjemmeboende elever «verken enig eller uenig». I tillegg svarer rundt to av ti i hver gruppe at de er enten litt eller helt uenig i dette. Svar knyttet til om man gleder seg til å gå til skolen er lignende.

Figur 4-38: Jeg trives sammen med elevene i gruppen/klassen min

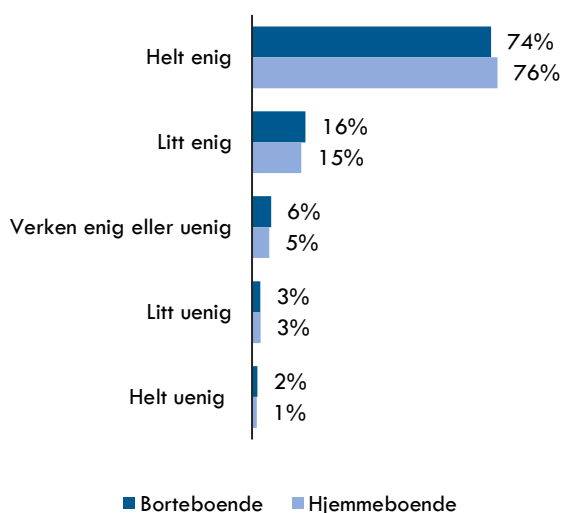
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=238. Hjemmeboende: N=888.

Figur 4-39: Jeg trives i friminuttene/fritimene

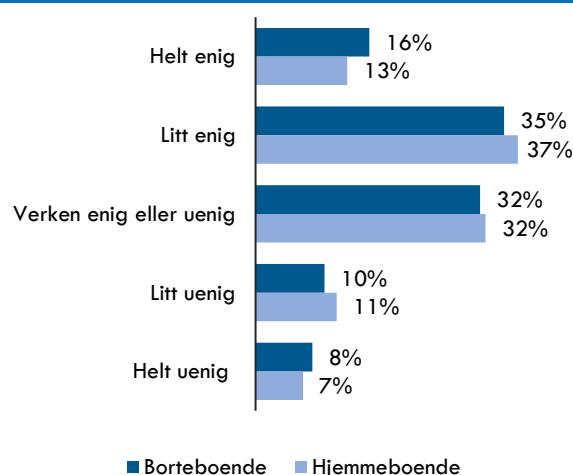
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=238. Hjemmeboende: N=881.

Figur 4-40: Jeg har medelever å være sammen med i friminuttene

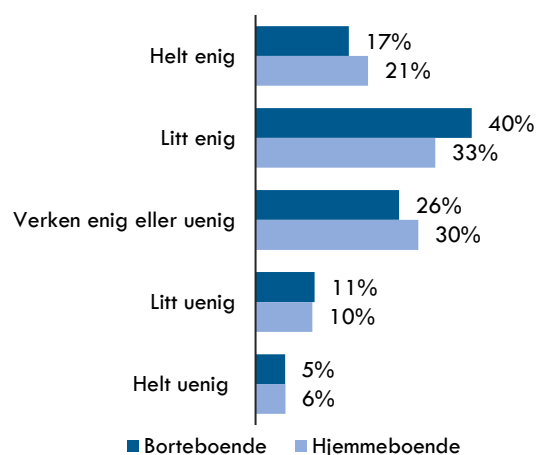
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=238. Hjemmeboende: N=886.

Figur 4-41: Jeg liker skolearbeidet

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=238. Hjemmeboende: N=886.

Figur 4-42: Jeg gleder meg til å gå på skolen

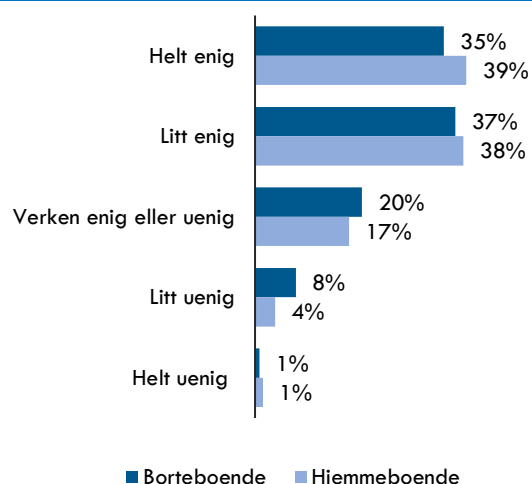

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=238. Hjemmeboende: N=886.

Majoriteten av elevene, både borteboende og hjemmeboende, oppgir at det er et godt sosialt miljø på skolen og i klassen.

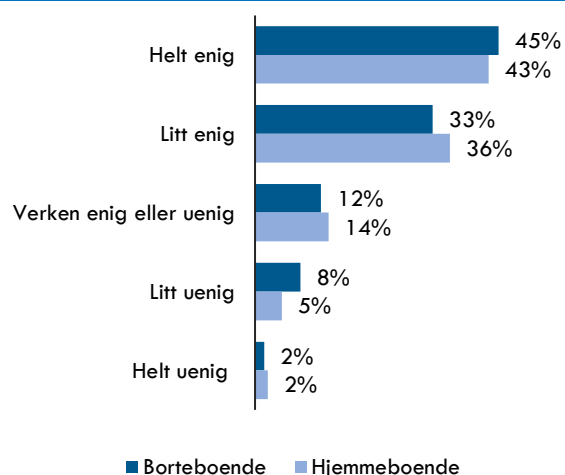
Mange elever er fornøyde med resultater på prøvene. Samtidig er nær to av ti litt eller helt uenig i dette, blant både borteboende og hjemmeboende. I tillegg er en god del verken enig eller uenig blant borteboende (22 prosent) og hjemmeboende (28 prosent). Svarene er noe liknende på spørsmål om elevene fortsetter å arbeide med skolefag, selv når det de skal lære er vanskelig.

Figur 4-43: Det er et godt sosialt miljø på skolen

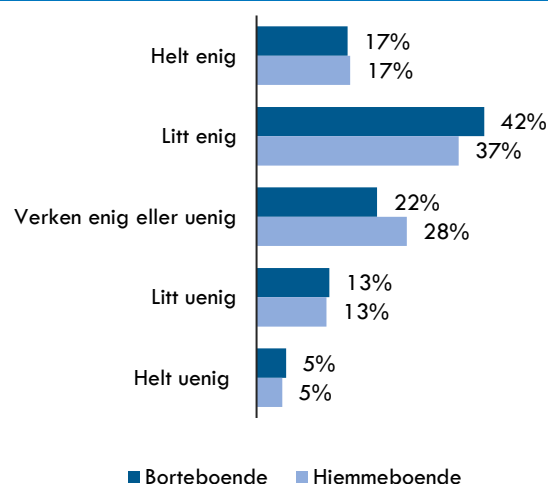
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=238. Hjemmeboende: N=887.

Figur 4-44: Det er et godt sosialt miljø i klassen

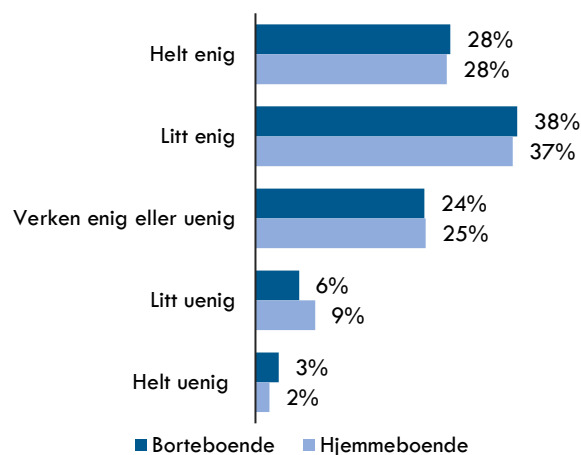
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=238. Hjemmeboende: N=884.

Figur 4-45: Jeg er fornøyd med resultater på prøver

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=238. Hjemmeboende: N=884.

Figur 4-46: Når jeg arbeider med skolefag, fortsetter jeg å jobbe selv om det jeg skal lære er vanskelig

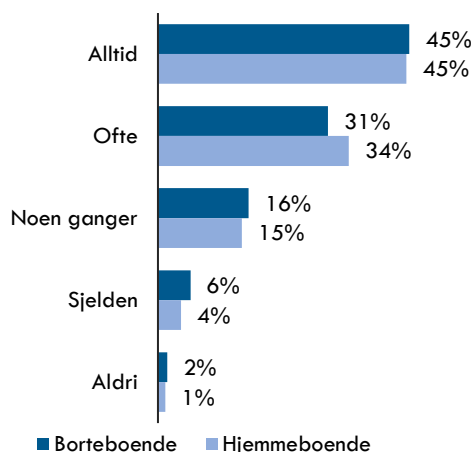
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=238. Hjemmeboende: N=883.

4.5 En større andel hjemmeboende får leksehjelp hjemme alltid/oft

De fleste elevene, både borteboende og hjemmeboende, svarer at de voksne hjemme viser interesse for det de gjør på skolen. 45 prosent svarer «alltid» på dette spørsmålet, blant begge elevgrupper, og en liten andel svarer «sjelden» eller «aldri».

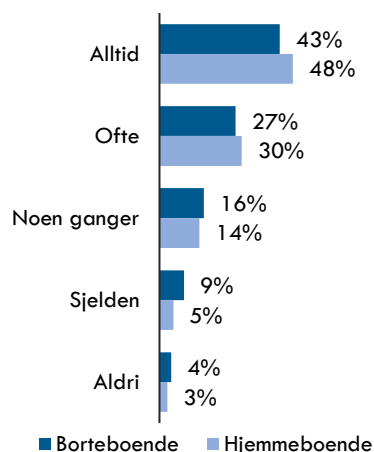
Hjemmeboende oppgir i større grad at de får god hjelp til leksene hjemme. Blant borteboende svarer nær fire av ti elever at de får dette sjelden (22 prosent) eller aldri (16 prosent), som er nær en dobbel så høy andel som hjemmeboende.

Figur 4-47: Hjemme viser de voksne interesse for det jeg gjør på skolen

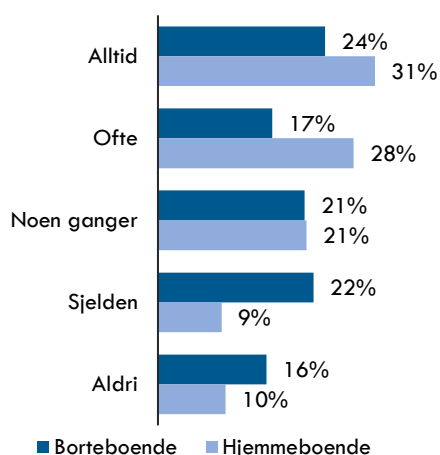
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=238. Hjemmeboende: N=885.

Figur 4-49: Hjemme oppmuntrer de voksne meg i skolearbeidet

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=237. Hjemmeboende: N=881.

Figur 4-48: Jeg får god hjelp til leksene mine hjemme

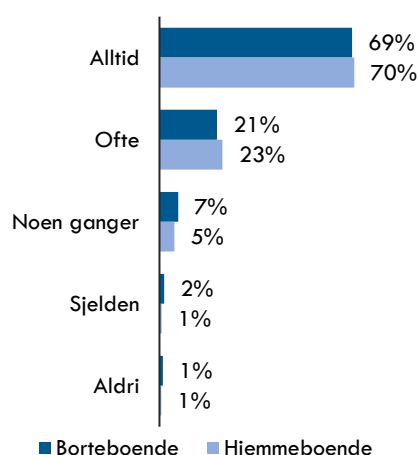

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=236. Hjemmeboende: N=881.

Hjemmeboende elever oppgir også i noe større grad at de voksne hjemme oppmuntrer til skolearbeidet. Forskjellene mellom borteboende og hjemmeboende elever er imidlertid mindre her enn på spørsmålet om god leksehjelp hjemme.

Når det gjelder forventningene hjemmefra, oppgir borteboende og hjemmeboende elever svært liknende svar, der syv av ti i hver gruppe svarer at de voksne hjemme «alltid» forventer at eleven gjør så godt de kan på skolen, og to av ti svarer i tillegg «ofte» på dette spørsmålet.

Figur 4-50: Hjemme forventer de voksne at jeg gjør så godt jeg kan på skolen

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=236. Hjemmeboende: N=883.

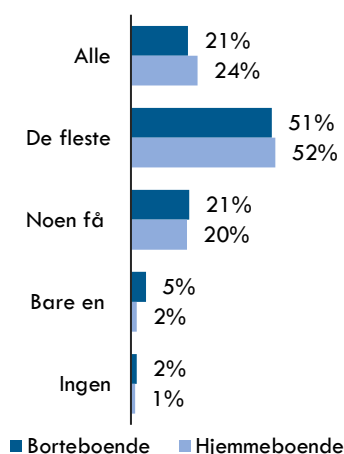
Støtte fra lærere

Det er små forskjeller mellom elevene når det gjelder hvor stor andel som opplever at lærerne deres bryr seg om dem. Rundt halvparten, i begge elevgrupper, svarer at de fleste lærerne bryr seg om dem. I tillegg svarer en god del at alle lærerne gjør dette. Det er liknende svar på spørsmålet om elevene opplever at lærerne har tro på at de kan gjøre det bra på skolen.

Majoriteten av elever opplever at lærerne behandler dem med respekt. Samtidig svarer nær en av fire borteboende elever at dette bare gjelder noen få lærere (19 prosent), bare en lærer (tre prosent) eller

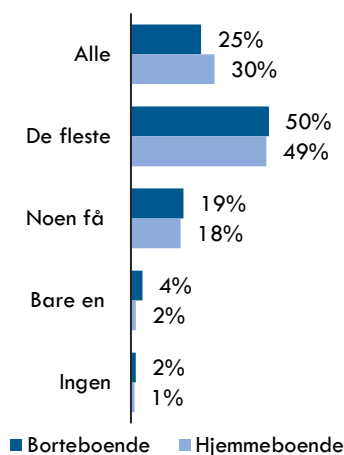
ingen lærere (en prosent). For hjemmeboende er andelen noe lavere.

Figur 4-51: Jeg opplever at lærerne mine bryr seg om meg

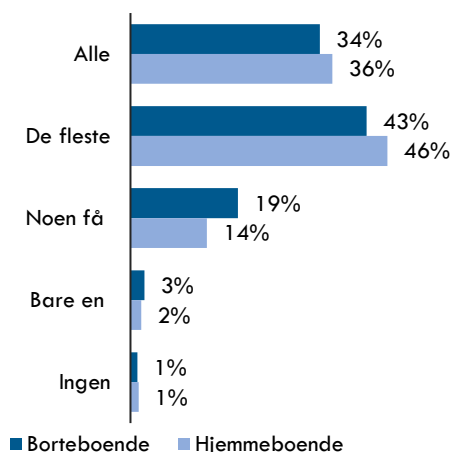
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=238. Hjemmeboende: N=886.

Figur 4-52: Jeg opplever at lærerne mine har tro på at jeg kan gjøre det bra på skolen

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=237. Hjemmeboende: N=888.

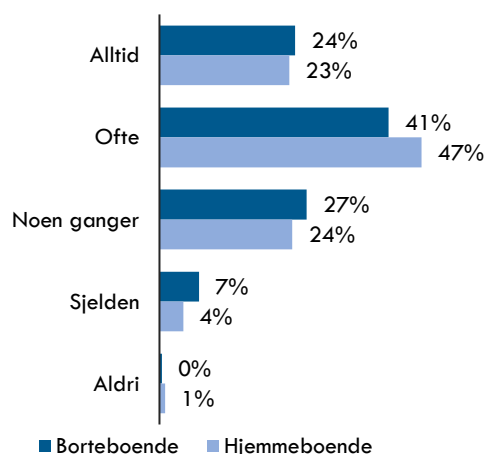
Figur 4-53: Jeg opplever at lærerne mine behandler meg med respekt

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=237. Hjemmeboende: N=884.

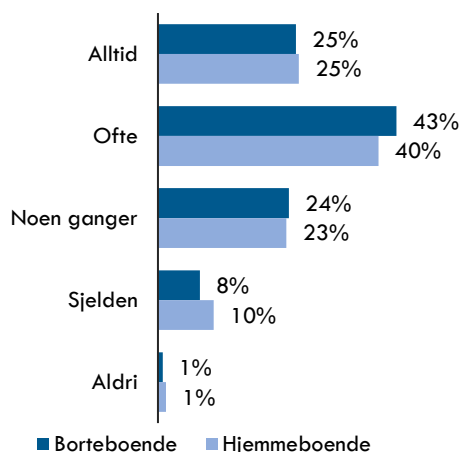
Flesteparten av elevene opplever å få god hjelp av lærerne, dersom de har problemer med å forstå det faglige på skolen. Samtidig svarer rundt en av fire, både blant borteboende (27 prosent) og hjemmeboende (24 prosent), at dette bare gjelder noen ganger. I tillegg svarer noen elever at de sjelden får hjelp. Det er også rundt en av fire i hver elevgruppe som svarer at de bare noen ganger ber lærerne om hjelp til det faglige, dersom det er noe de ikke får til.

Figur 4-54: Når jeg har problemer med å forstå det faglige på skolen, får jeg god hjelp av lærerne

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=237. Hjemmeboende: N=884.

Figur 4-55: Jeg ber læreren om hjelp til det faglige hvis det er noe jeg ikke får til

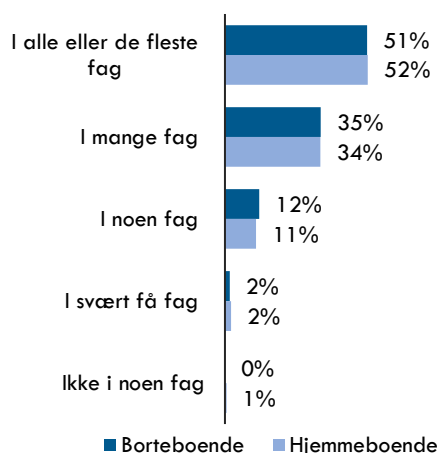

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=237. Hjemmeboende: N=884.

Læring

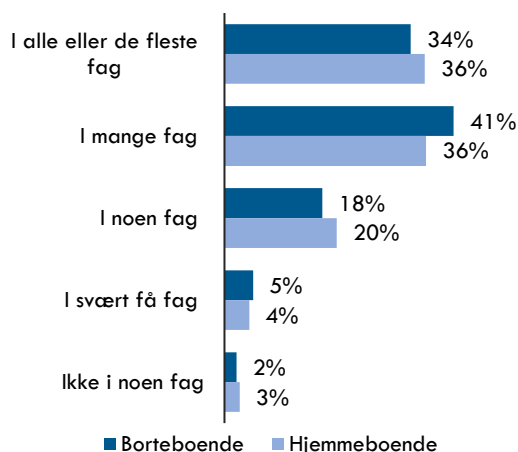
Elevene opplever i hovedsak å få nok utfordringer på skolen, og her svarer borteboende og hjemmeboende svært likt, målt i andel svar. Elevene oppgir også at de i stor grad får lekser som de greier å gjøre på egen hånd. Samtidig svarer rundt to av ti i hver elevgruppe at dette bare gjelder i noen fag.

Figur 4-56: Jeg får nok utfordringer på skolen

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=234. Hjemmeboende: N=882.

Figur 4-57: Jeg får lekser som jeg greier å gjøre på egenhånd

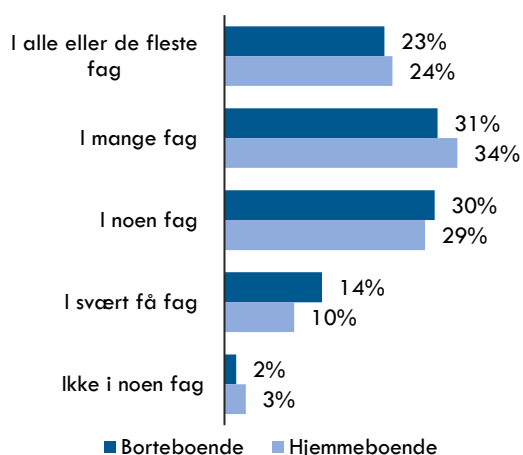

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=232. Hjemmeboende: N=874.

En høy andel elever, både borteboende og hjemmeboende, svarer at de prioriterer å bruke tid på skolearbeidet. Samtidig svarer rundt tre av ti elever i begge elevgrupper at dette bare gjelder i noen fag, i tillegg til at en del svarer «i svært få fag» blant borteboende og hjemmeboende (respektive 14 og 10 prosent). Noen få oppgir at de ikke prioriterer skolearbeid i noen fag.

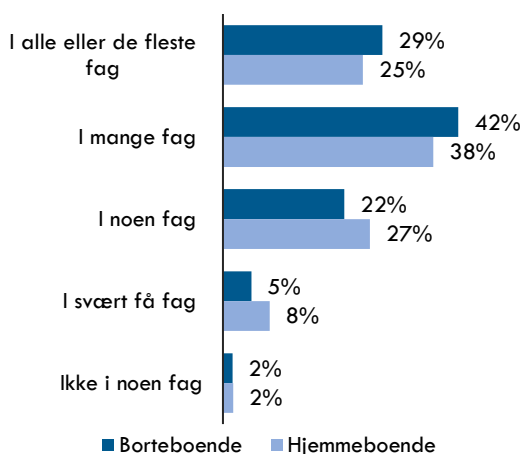
De fleste elevene er interesserte i å lære på skolen, i noen, mange eller alle fag. Andelen som oppgir at de ikke er interessert i å lære i noen fag, eller i svært få fag, er litt høyere blant hjemmeboende.

Figur 4-58: Jeg prioriterer å bruke tid på skolearbeidet (både arbeid i timene og lekser)

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=234. Hjemmeboende: N=874.

Figur 4-59: Jeg er interessert i å lære på skolen

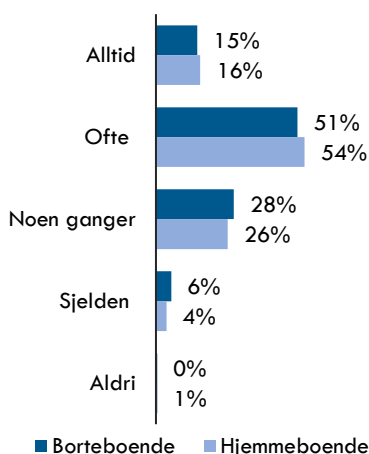

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=233. Hjemmeboende: N=875.

Majoriteten av elever, både borteboende og hjemmeboende, oppgir at de ofte eller alltid forstår det læreren forklarer når læreren går gjennom nytt stoff på skolen.

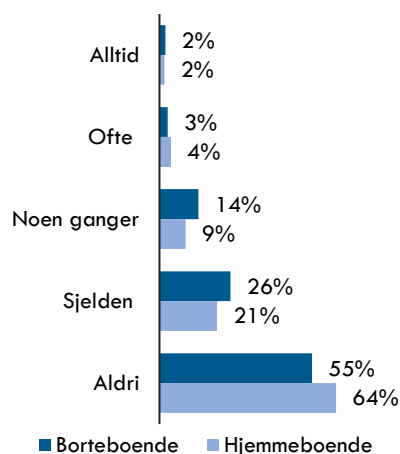
Andelen elever som skulker ofte er lav i begge elevgrupper. Andelen som skulker noen ganger, er høyere blant borteboende (14 prosent) enn blant hjemmeboende (ni prosent). Det samme gjelder elever som skulker sjelden, som blant borteboende er 26 prosent og blant hjemmeboende 21 prosent. Samlet sett oppgir 64 prosent av de hjemmeboende at de aldri skulker, sammenlignet med 55 prosent av de borteboende. Dersom svarene for sjelden/aldri sees samlet, er forskjellen mellom borte- og hjemmeboende nokså liten.

Figur 4-60: Jeg forstår det læreren forklarer når han/hun går gjennom nytt stoff på skolen

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=235. Hjemmeboende: N=868.

Figur 4-61: Jeg skulker

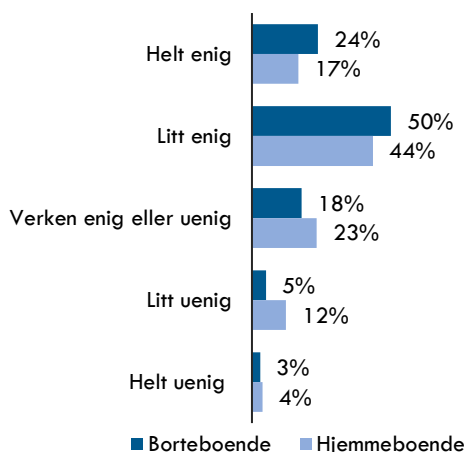
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=234. Hjemmeboende: N=867.

Andelen elever som oppgir at det de lærer på skolen er viktig, er høyere blant borteboende elever enn blant hjemmeboende. Blant borteboende, svarer 24 prosent helt enig og 50 prosent litt enig. Til sammenligning svarer 17 prosent av hjemmeboende helt enig og 44 prosent litt enig på dette spørsmålet.

4.6 En større andel borteboende ser nytten av det de lærer på skolen

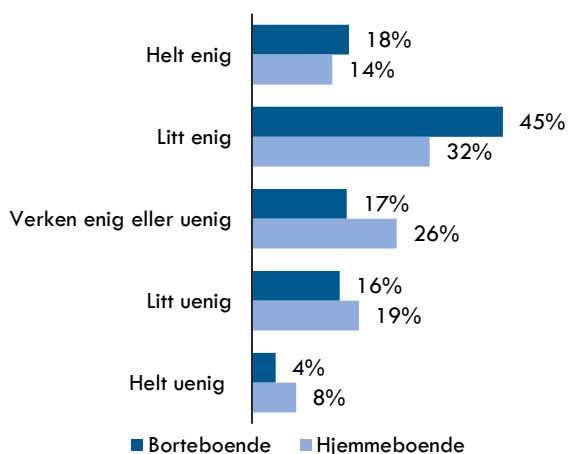
Det er en høyere andel borteboende elever som oppgir at de er litt eller helt enig i at det meste de lærer på skolen vil de få nytte av senere i livet. Det er også en høyere andel borteboende elever som svarer at de er litt eller helt enig i påstanden om at samme hvilken jobb de får, så vil det de lærer på skolen være nyttig. Videre er det en høyere andel borteboende elever som er litt eller helt enig i at de opplever skoledagens innhold som meningsfylt.

Figur 4-62: Jeg synes det vi lærer på skolen er viktig

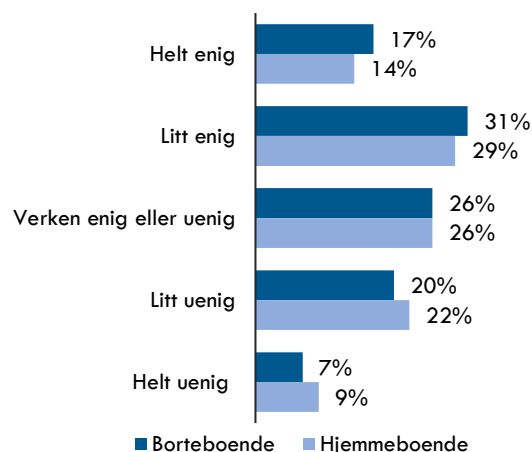
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=235. Hjemmeboende: N=877.

Figur 4-63: Det meste jeg lærer på skolen vil jeg få nytte av senere i livet

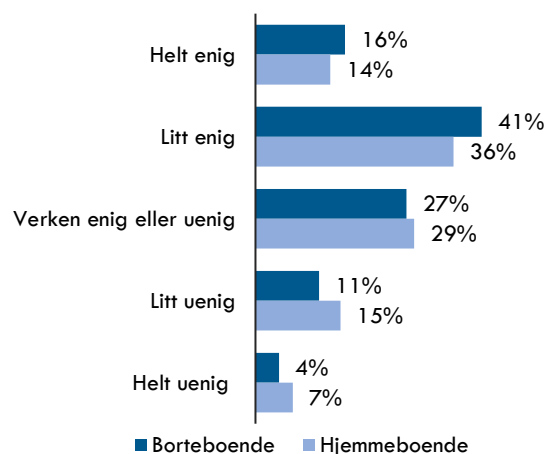
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=234. Hjemmeboende: N=876.

Figur 4-64: Samme hvilken jobb jeg får, vil det jeg lærer på skolen være nyttig

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=235. Hjemmeboende: N=887.

Figur 4-65: Jeg opplever skoledagens innhold som meningsfylt

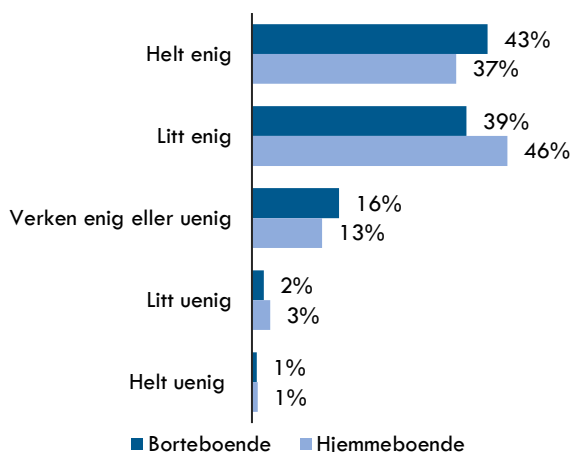

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=235. Hjemmeboende: N=873.

Mestringstro

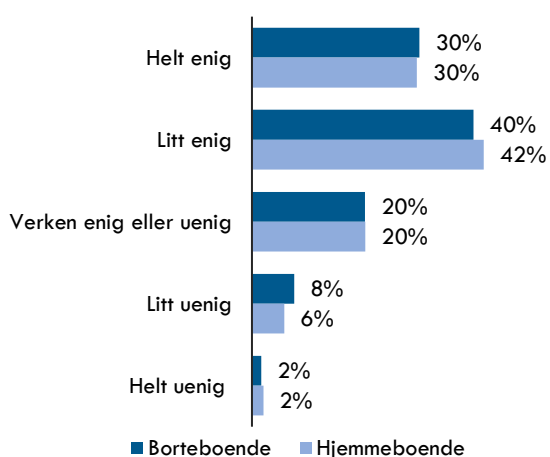
Samlet sett, når vi ser på ulike påstander om mestring og slår sammen svarene litt og helt enig, så er det små forskjeller mellom borte- og hjemmeboende elever. Dette gjelder spørsmål om å klare å løse vanskelige problemer hvis hen prøver hardt og om å føle seg trygg på at hen vil takle uventede hendelser. På spørsmål om eleven beholder roen når hen møter vanskeligheter, fordi eleven stoler på egne evner til å mestre / få til ting, svarer en like høy andel i hver elevgruppe («helt enig»), mens en noe høyere andel hjemmeboende svarer («litt enig»).

Figur 4-66: Jeg klarer å løse vanskelige problemer hvis jeg prøver hardt

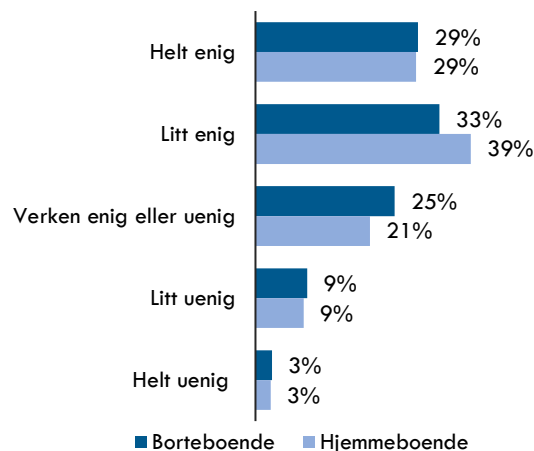
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=235. Hjemmeboende: N=876.

Figur 4-67: Jeg føler meg trygg på at jeg vil takle uventede hendelser

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=235. Hjemmeboende: N=870.

Figur 4-68: Jeg beholder roen når jeg møter vanskeligheter, fordi jeg stoler på mine evner til å mestre/få til ting

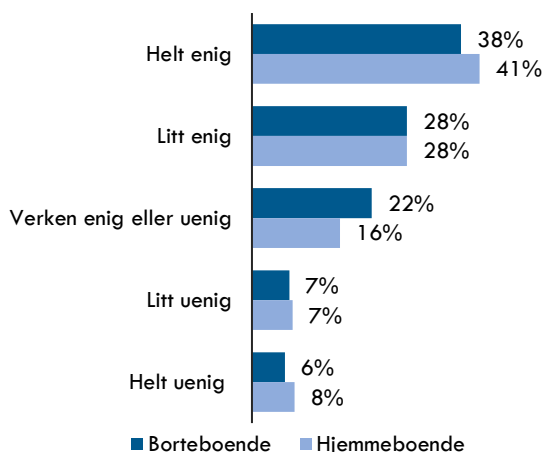
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=235. Hjemmeboende: N=872.

Trygt miljø

Majoriteten av elevene i begge elevgrupper svarer at de er litt eller helt enig i at de kan snakke med noen i klassen om det, dersom det er noe som plager eleven. En noe større andel blant borteboende (22 prosent) enn blant hjemmeboende (16 prosent) svarer at de er verken enig eller uenig i påstanden. Forskjellene kan her være vanskelig å tolke, siden det enten kan skyldes at eleven ikke sier ifra, at det ikke er noe som plager eleven eller at eleven ikke opplever muligheten til å si ifra.

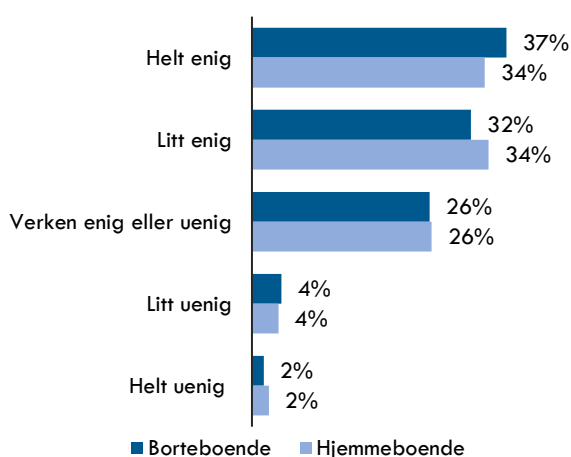
Majoriteten av elevene er fornøyde med elev- og lærerlingetjenesten på skolen for begge gruppene.

Figur 4-69: Hvis det er noe som plager meg, så kan jeg snakke med noen i klassen min om det

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=236. Hjemmeboende: N=869.

Figur 4-70: Jeg er fornøyd med elev- og lærlingetjenesten på skolen

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=234. Hjemmeboende: N=863.

4.7 En større andel hjemmeboende oppgir at de trener hver dag/ofte

Aktiviteter som har høyest andel elever i begge elevgrupper, hvor de oppgir å gjøre det enten «hver dag» eller «ofte», er internett (nær alle elever) og å være med venner.

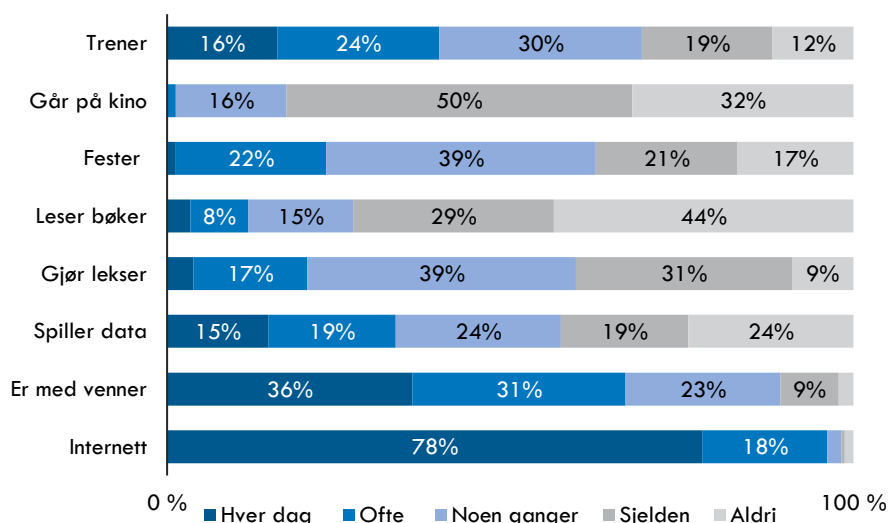
Rundt en av tre elever, i begge elevgrupper, oppgir at de spiller data hver dag eller ofte. Hvis vi inkluderer de som oppgir å gjøre dette noen ganger, gjelder dette godt over halvparten, for både borteboende (58 prosent) og hjemmeboende elever (53 prosent).

En svært liten andel elever i begge grupper svarer at de fester «hver dag», mens rundt en av fem elever i hver gruppe svarer at de fester ofte. Andelen som svarer at de aldri fester er høyere blant hjemmeboende (25 prosent) enn borteboende (17 prosent).

Det er en høyere andel hjemmeboende elever enn borteboende elever som svarer at de trener hver dag eller ofte.

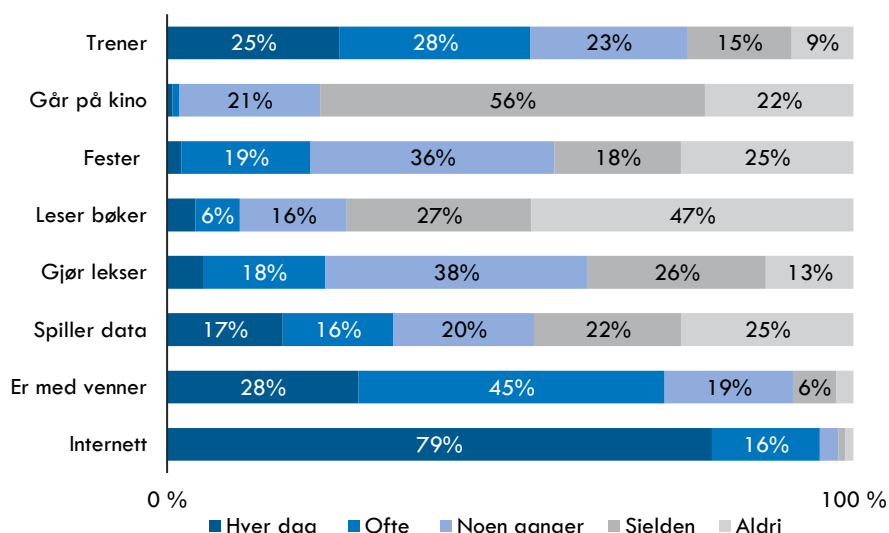
Aktiviteter som en høy andel i begge elevgrupper gjør sjelden eller aldri er å gå på kino eller lese bøker.

Figur 4-71: Hvor ofte bruker du tid på følgende aktiviteter? Borteboende elever

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende elever: N=236.

Figur 4-72: Hvor ofte bruker du tid på følgende aktiviteter? Hjemmeboende elever

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Hjemmeboende elever: N=877.

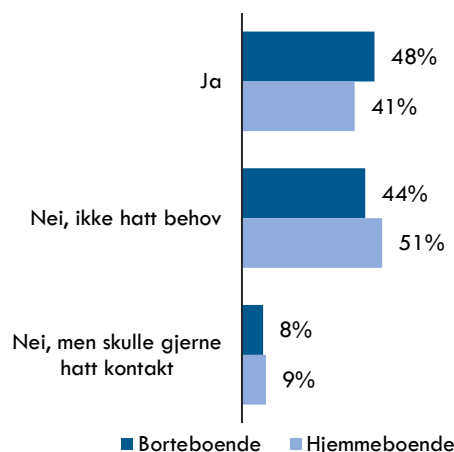
Kontakt med skolerådgiver

Flere borteboende elever (48 prosent), sammenlignet med hjemmeboende elever (41 prosent), oppgir å ha hatt kontakt med (karriere)rådgiver på skolen det siste året, som vist i Figur 4-73. Svarene til borteboere, målt i andeler, er svært like svarene til yrkesfagelevne samlet, som vist i Figur 4-74.

Blant de som har snakket med (karriere)rådgiver på skolen, oppgir en høyere andel hjemmeboende (59 prosent) enn borteboende (42 prosent) å ha fått hjelp til valg av fag eller studieretning. Samtidig oppgir en høyere andel borteboende (27 prosent) enn hjemmeboende (17 prosent) at de har fått hjelp til yrkesvalg. Disse forskjellene henger trolig sammen med at en større andel borteboende enn hjemmeboende går på

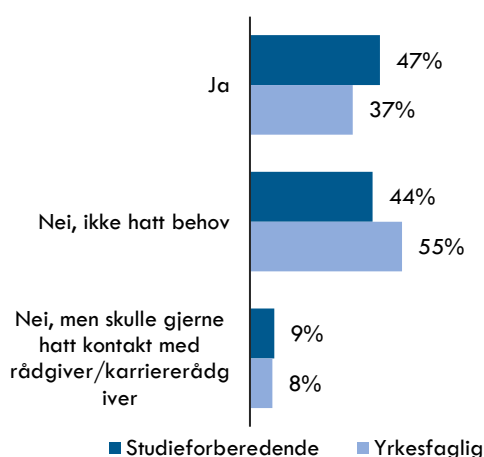
yrkesfag. En høyere andel borteboende (27 prosent) enn hjemmeboende (22 prosent) oppgir å ha fått hjelp til personlige problemer.

Figur 4-73: Har du i løpet av det siste skoleåret hatt kontakt med rådgiver/karriererådgiver på skolen?

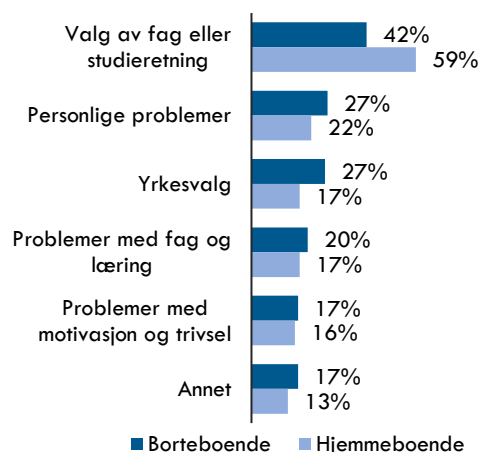
Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Borteboende: N=236. Hjemmeboende: N=877.

Figur 4-74: Har du i løpet av det siste skoleåret hatt kontakt med rådgiver/karriererådgiver på skolen?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Studieforberedende: N=546. Yrkesfaglig: N=556.

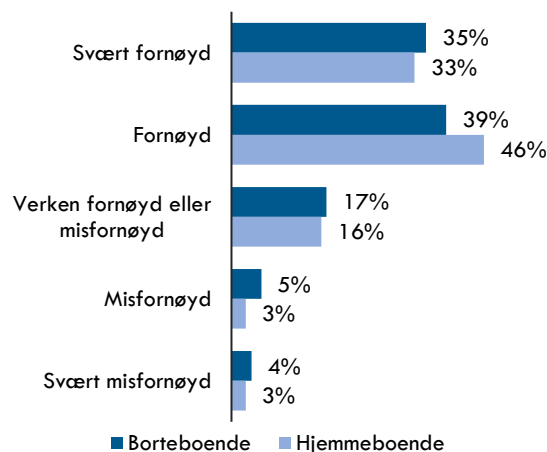
Figur 4-75: Har rådgiver/karriererådgiver hjulpet deg med noe av følgende? (Flere svar mulig)

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Elever som oppgir å ha vært i kontakt med rådgiver/karriereveileder. Borteboende: N=113. Hjemmeboende: N=357.

Nesten en av ti borteboende elever, som har vært hos (karriere)rådgiver, oppgir å være misfornøyd eller svært misfornøyd med hjelpen de har fått. I tillegg svarer 17 prosent av de borteboende at de er verken fornøyd eller misfornøyd. Andelen er så vidt litt lavere blant hjemmeboende på disse svaralternativene.

Figur 4-76: Er du fornøyd med hjelpen du har fått fra rådgiver/karriererådgiver?

Kilde: Spørreundersøkelse gjennomført av Oslo Economics. Andel som oppgir svaret. Elever som oppgir å ha vært i kontakt med rådgiver/karriereveileder. Borteboende: N=111. Hjemmeboende: N=351.

4.8 Noen av de samme funnene som SINTEFs undersøkelse

SINTEF (2010) gjennomførte en undersøkelse med mål om økt kunnskap om levekårsforhold blant ungdom som er borteboende mens de er under videregående opplæring i Nordland. Datamaterialet ble hentet inn fra ti videregående skoler i ti ulike kommuner i Nordland. Totalt deltok 1 161 elever på spørreundersøkelsen, hvorav 320 bor på hybel. De fleste elevene som besvarte undersøkelsen oppga å gå på yrkesfaglige utdanningsprogram (66 prosent), og det er også en stor overvekt av de elevene som er borteboende som går yrkesfag (80 prosent). Aldersgruppene til elevene var i hovedsak 16–18 år (81 prosent), og gikk i hovedsak på første (42 prosent) eller andre trinn (35 prosent) i videregående opplæring.

For å dekke boutgiftene, fant SINTEF at samtlige elever benyttet seg av stipend fra Lånekassen. I tillegg var det noen elever som tok opp studielån (åtte prosent) eller hadde deltidsjobb (20 prosent) for å dekke boutgiftene. En stor andel mottok bidrag fra foresatte (42 prosent), og besøk hjem til familien var nokså vanlig; litt over halvparten av elevene reiste hjem til familien en eller flere ganger i uka, mens rundt en av fem elever var hjemme sjeldnere enn en gang i måneden. Det var derimot få som fikk besøk av familien på hybelen; nær en av tre oppga at dette skjedde mindre enn én gang i måneden. I tillegg var det en tydelig forskjell mellom elever på yrkesfaglige og studieforberedende program knyttet til kostholdsvaner. Elever på yrkesfag oppga at de spiste mer usunn mat enn de som gikk på studieforberedende, uavhengig av om de var borteboende eller ikke. Blant elever på studieforberedende spiste de som bodde hjemme oftere sunn mat enn de som var borteboende.

Trivselen som elevene oppga kan i hovedsak deles inn i grupper for de som trives mindre bra, bra og veldig bra.⁶ SINTEF gjorde en tilleggsanalyse av tallene, som viste at det ikke var noen forskjell i trivsel mellom borteboende elever som bor alene og borteboende elever som bor sammen med flere andre ungdommer. Videre fant de at trivselen til borte-

boende elever var statistisk signifikant høyere ved skoler som var i kommuner med relativt få innbyggere, sammenlignet med skoler i større kommuner.

Ikke alle skolene tilbød aktiviteter utenom skoletid, men 30 prosent av elevene oppga at de hadde deltatt på slike arrangementer. Av disse syntes nesten alle at det i stor grad (43 prosent) eller noe grad (51 prosent) var et tilbud som de var fornøyd med. Det kom også frem i undersøkelsen at det var svært små forskjeller i opplevd skolemiljø og trivsel mellom elever som var borteboende og elever som var hjemmeboende. For de elevene som gikk på studieforberedende utdanningsprogram var andel elever som følte seg ensomme statistisk signifikant høyere blant de som var borteboende, enn de som bodde hjemme.

Rapporten til SINTEF konkluderte med at de fleste elevene trivdes med å være borteboende, og hadde hyppig kontakt med venner, men at noen av dem følte seg ensomme. Videre konkluderte SINTEF med at elever på yrkesfaglige utdanningsprogram kom mer ugunstig ut enn andre elever knyttet til aktiviteter, livsstil og selvurdert psykisk helse. Undersøkelsen dokumenterer at elever på yrkesfag, og spesielt de som var borteboende blant disse, bør få økt oppmerksomhet i det forebyggende helsearbeidet.

Oslo Economics' spørreundersøkelse blant elever på videregående skole i Nordland viser, sett i sammenheng med intervjuene våre med skolene (se kapittel 5), noen av de samme trendene som SINTEFs undersøkelse. Blant annet finner Oslo Economics at borteboende elever trives i stor grad på skolen, og de gjør det ikke merkbart dårligere enn hjemmeboende elever. Overordnet finner SINTEF at faktorer som trivsel, karakterer og deltakelse varierer i større grad ut fra valg av studieretning, heller enn status som borte- eller hjemmeboende. Dette virker å være i tråd med det vår samlede informasjonsinnsamling tyder på. Vi har ikke stilt elevene spørsmål knyttet til helse, trivsel og mobbing og kan derfor ikke knytte funn fra denne undersøkelsen opp mot funn fra SINTEFs rapport innenfor disse områdene.

⁶ Svaralternativene var: veldig dårlig (7 pst.), sånn passe (26 pst.), bra (34 pst.), veldig bra (32 pst.), ubesvart (<1 pst.).

5. Resultater fra intervjuene: Skolenes opplevelse av betydningen av tiltak

Å være borteboende kan virke negativt inn på trivsel dersom boforholdene er krevende eller elevene har begrensede muligheter til å ta del i sosiale aktiviteter. Ved gode boforhold, sosialt fellesskap med medelever og god oppfølging fra skolene vil det å være borteboende trolig kunne virke positivt inn på trivsel og gjennomføring.

Vi har gjennomført intervjuer med 14 av 16 offentlige videregående skoler i Nordland. Kontaktpersonene ved skolene har gjennom intervjuer fortalt om hvordan de opplever bosituasjon og skolehverdagen til borteboende elever sammenlignet med hjemmeboende elever. I flere av intervjuene er det vist til at skolene jobber tett med borteboende elever og bistår på ulike måter for å hjelpe eleven i hverdagen (gjennom blant annet vekketjenester, hentetjenester med mer). Disse intervjuene, har gitt oss et overordnet blikk på hvordan skolene opplever skolehverdagen til borteboende elever.

5.1 Kjennetegn ved borteboende elever

Hos en overvekt av skolene intervjuet, er det flest gutter som er borteboende. Dette skyldes i stor grad at andelen gutter ved yrkesfaglig opplæring er høy, og at konkrete yrkesfaglige utdanningsprogram typisk bare tilbys ved én skole eller ved svært få steder. Av informantene er det i liten grad andre systematiske kjennetegn ved borteboende elever som blir trukket frem i intervjuer. Skolene har imidlertid ikke gjennomført systematiske analyser av borteboende elever og elever som bor hjemme, og det er derfor vanskelig for skolene å si noe sikkert om systematiske forskjeller over tid.

5.2 Hovedårsaken til at en ungdom er borteboende er avstand fra bosted til skole

Hovedårsaken til at en ungdom er borteboende er avstand fra bosted til skole. Dersom et utdanningsprogram eller et programområde tilbys kun ett sted i Nordland, vil disse klassene ofte bestå av mange ungdom langveisfra, i enkelte tilfeller også utenfor Nordland fylke, dersom det er en landslinje. For mange innebærer dette at de må flytte dersom de ønsker å gå på et spesifikt program på

videregående. Dette medfører også at mange elever i mange år har vært klar over at de vil måtte flytte hjemmefra for å gå på videregående. Dette gjelder spesielt de som er fra mindre steder med lengre avstander til byer.

Begrunnelsen for å flytte hjemmefra er som nevnt typisk lange avstander, og det kan oppleves som strevsomt med pendling. Transport til og fra skolen kan kreve lang transportetappe og lang reisetid, i tillegg til at tilbudet kan være lite bygget ut. Flere informanter nevner også at noen ungdommer forsøker å pendle i første skoleår, for så å flytte hjemmefra for å bosette seg i nærheten av skolen fra andre skoleår, som følge av at det er strevsomt med reiseveien.

5.3 Frafall forklares av andre faktorer enn å være borteboende

Basert på intervjuene, virker det ikke som det å bo borte systematisk bidrar til større frafall eller større utfordringer blant elever i fylket enn blant elever som bor hjemme. Det å bo borte kan imidlertid være krevende dersom boforholdene er dårlige eller elevene ikke har et godt sosialt nettverk. Dette kan eksempelvis gjelde elever som leier hybel privat og der familieøkonomi, markedet for hybler (inkludert høye leiepriser) gjør at boforholdene kan være krevende.

De fleste informanter trekker frem motivasjon eller andre personlige årsaker som drivende årsaker til frafall. I denne sammenhengen har det kommet frem lignende eksempler fra flere av skolene. Ungdom som for eksempel går på et utdanningsprogram eller en skole som ikke er deres førstevalg, kan mangle motivasjon for å gjennomføre skolegangen. Borteboende elever som aktivt søkte seg til et utdanningsprogram der de må bo på hybel eller lignende starter også ofte opp med mer motivasjon for å gjennomføre skolegangen enn en del andre ungdommer, for eksempel på studiespesialiserende. Manglende motivasjon for gjennomføring av skole kan videre knytte seg til andre forhold, som for eksempel arbeidsmarkedet. Enkelte informanter trekker frem at noen ungdommer har gode arbeidsmuligheter fra ung alder, for eksempel knyttet til fiske, og at dette bidrar til at de er mindre motivert for skolegang. Dette kan føre til at disse ungdommene faller fra i skolen, og heller tar seg arbeid. Som nevnt har ikke skolene gjennomført systematiske analyser som sammenligner borteboende elever med hjemmeboende elever, slik at det kan være noe usikkerhet knyttet til dette.

Videre vil personlige forhold og egenskaper virke inn på frafall. Noen ungdommer er modne i ung alder, andre kan ha psykiske eller sosiale utfordringer uansett om de bor hjemme eller borte. I noen familier kan det også for ungdommen gi mer ro å bo borte enn å bo hjemme, hvis det er konflikt eller uro i hjemmet. Basert på intervjuene fremstår det som utfordrende å skulle forklare frafallsproblematikk med hvorvidt en ungdom er borte- eller hjemmeboende. Mange psykososiale faktorer er i spill og det er store individuelle variasjoner mellom ungdom.

Det som imidlertid kan være en utfordring for borteboende elever som mangler motivasjon, er at de mangler støtte, oppfølging og tilrettelegging hjemmefra i hverdagen. Det er for eksempel ingen foresatt som vekker dem om morgenen for å rekke skolen. Insentivene for å droppe skolen en gitt dag, er slik sett noe større for borteboende elever enn for hjemmeboende. Samtidig er det en del ungdommer i hybelhus eller i kollektiv, som følger opp hverandre. Nesten alle informanter oppgir også at skolen har vekke- og hentetjeneste, som er nærmere omtalt nedenfor.

Mange borteboende elever vil kunne være mer sårbare enn hjemmeboende som følge av at de både er unge og i mange tilfeller bor langt unna foreldre hjemmet med få besøk i løpet av et skoleår. Intervjuene tyder på at skolene derfor er ekstra oppmerksomme på borteboende elever spesielt, men også elever med oppfølgingsbehov generelt.

5.4 Økonomiske utfordringer kan prege en del borteboende elever

Økonomiske utfordringer kan prege en del borteboende elever. Mange av de borteboende elevene leier hybel/leilighet i det private markedet, der det meste av borteboerstipendet går til å dekke leieutgifter, ifølge informanter. I noen tilfeller er leieprisen også høyere enn borteboerstipendet. Enkelte informanter opplyser om at utleiere legger seg på en pris som til enhver tid er lik borteboerstipendet, da dette er offentlig tilgjengelig informasjon. For en del ungdommer betyr dette at de har dårlig råd i hverdagen. Se ellers omtale og statistikk om borteboerstipendet i Figur 2-8 i kapittel 2.

Dersom elevene ikke mottar tilstrekkelig økonomisk støtte fra sine foresatte, vil de ofte enten måtte ta seg en jobb ved siden av skolen eller leve veldig sparsommelig. Informanter påpeker at det er en del ungdom som kommer fra familier med dårlig råd. Andre informanter påpeker at det ikke alltid er like lett å skaffe seg deltidsarbeid ved siden av skolegangen i små kommuner, spesielt for de under 18 år. Videre trekkes det frem at dårlig råd ofte gir seg

utslag i dårlig kosthold og/eller at ungdommen er begrenset i hva de kan delta på i fritidsaktiviteter.

Dersom elevene ikke mottar økonomisk støtte fra foreldre, vil de ofte enten måtte ta seg en jobb ved siden av skolen eller leve veldig sparsommelig.

Basert på intervjuene er det usikkert hvor mange ungdommer dette gjelder. Ifølge tall fra microdata.no jobber rundt en av tre i alderen 16 og 17 år i Nordland, som skiller seg ut som fylke. Som kapittel 2 viser, jobber mange 16- og 17-åringer i Nordland som butikkmedarbeidere med avtalt arbeidstid under ti timer. Denne statistikken er imidlertid ikke begrenset til ungdom som er borteboende. Problematikken har blitt tatt opp i flere intervjuer og det er eksempler på at skolen har egne nødløsninger for å bistå økonomisk enten direkte eller indirekte når det er særlig krevende.

5.5 Skolene har en rekke sosiale tiltak og fritidstiltak for sine elever

De videregående skolene vi har intervjuet oppgir å ha rutiner og tiltak som er spesielt myntet på borteboende elever. Som nevnt tidligere er det normalt med vekke- og hentetjeneste ved skolene. Dersom en elev ikke dukker opp og dette ikke er varslet i forveien, følges dette opp av skolen ofte samme eller påfølgende dag. Hvis en borteboende elev har økende fravær, vil ofte kontaktlærer og miljøarbeider ta tak i det og gå i dialog med eleven om hva dette skyldes og hva som skal til for å motvirke ytterligere fravær.

Det er normalt en vekke- og hentetjeneste ved skolen. Hvis en elev som bor på hybel har økende fravær, vil ofte kontaktlærer og miljøarbeider ta tak i det.

Skolene tilbyr også leksehjelp og annen faglig støtte. Tiltakene er åpne for alle elever, men skolen har et spesielt blikk på borteboende elever.

Skolene vi har hatt kontakt med i Nordland har en rekke sosiale tiltak og fritidstiltak for sine elever. Som en del skoler trekker frem i intervju, kan det ofte være lite å gjøre på små steder og det er etterspørsel etter flere fritidsaktiviteter. De informerer også at de fleste tiltak gjelder alle elever og ikke er begrenset til de som bor på hybel, selv om det finnes eksempler på

tiltak som utelukkende er rettet mot elever som bor på hybel.

Skolene vi har hatt kontakt med i Nordland har en rekke sosiale tiltak og fritidstiltak for elevene ved skolen.

Vanlige tiltak som går igjen er åpen skole en til to dager i uken, idrettsaktiviteter, åpne verksted, filmkveld, samt matlagingskurs myntet på elever som bor på hybel. Åpen skole er et tilbud hvor skolene holder åpent på ettermiddagen og legger til rette for at elevene kan delta på eller arrangere ulike aktiviteter. Ofte innebærer dette lekseverksted eller andre typer faglig hjelp og støtte til elevene, sosiale aktiviteter som spill, bibliotek og lignende, og det kan også innebære servinga av middag for de elevene som ønsker det.

Mange skoler opplever at tilbudene i størst grad benyttes av borteboende elever, spesielt tiltak som involverer mat. Flere skoler er imidlertid noe skeptisk til å utforme tiltak som utelukkende er myntet for disse elevene, i den forstand at det ikke bør være et poeng å lage en skillelinje mellom elever som bor borte og elever som bor hjemme, dersom det ikke er en spesiell grunn til det. Målet er at det sosiale livet skal involvere alle som vil.

Noen informanter trekker frem at større fellestiltak og sosiale aktiviteter på fritiden ikke passer alle. Ungdommer som bor for seg selv, kan ha andre interesser eller være introverte, uten at det bør anses som et problem som rammer borteboende i større grad enn hjemmeboende. Mange ungdommer spiller for eksempel dataspill og har et sosialt liv på internett, og andre kan like å lese bøker eller henge i mindre grupper. Informantene peker på at dette ikke uten videre er grunn til bekymring. Men flere informanter påpeker at dersom borteboende elever ikke deltar på noen tiltak over tid, så vil de ta kontakt for å undersøke om alt er i orden.

De stedene det er hybelhus, er det noen ganger så sosialt at hjemmeboende kan oppleve å gå glipp av det sosiale. For en del kan tilværelsen som borteboende oppleves som en folkehøyskole og være positiv med tanke på det sosiale. For de borteboende elevene som ikke er en del av et slikt fellesskap kan det være en risiko for at de kan falle utenfor radaren. Basert på intervjuene er det imidlertid oppsøkende aktiviteter som hjemmebesøk ved samtykke og egne samtaler for disse ved alle skoler vi har intervjuet.

Praktisk tilrettelegging for borteboende elever

Skolene gjennomfører også en del praktiske oppgaver for å tilrettelegge for borteboertilværelsen. Noen skoler har oversikt over hybler i det private markedet og kan bistå med å sette ungdom i kontakt med utleier. En del skoler kan også bistå med for eksempel spørsmål ved leiekontrakten eller andre praktiske forhold. Flere av skolene har også særskilte tiltak for borteboende elever knyttet til matlaging, samt at noen følger opp i selve hybelen/hjemmet de leier for å undersøke om eleven rydder eller bor hygienisk.

Mange skoler tilrettelegger også undervisningen slik at hjemreise i helger og ferier i størst mulig grad skal være praktisk for de borteboende elevene. Dette kan for eksempel innebære at skoledagen avsluttes tidligere på fredag, starter senere på mandag og at elevene samler opp «overtid» som gir mulighet til å være ta fri på innklemte dager eller ta lengre ferier.

Oppfølging med foreldre

Alle skoler vi har snakket med har åpen skole søndagen før skolestart der foreldre og borteboende ungdom kan delta. Her får de informasjon om skolen, oppfølgingen av de som er borteboende og de får se skolen og lokalsamfunnet. Dette opplever skolene at er både viktig og verdsatt av foreldrene.

Foreldre kan også ta kontakt med skolen når som helst, og foreldre kan være en viktig informasjonskilde for at skolen skal fange opp eventuelle utfordringer som elevene har.

5.6 Mat er det beste trekkplasteret, spesielt for borteboende elever

Mat er det beste trekkplasteret for å samle ungdom, spesielt borteboende elever, ifølge nesten alle skoler vi har snakket med. Borteboende elever kan ha et noe dårlig kosthold, både som følge av det er kjedelig å lage mat alene eller fordi de eventuelt har dårlig råd.

Mat er det beste trekkplasteret for å samle ungdom, spesielt borteboende elever, ifølge nesten alle skoler vi har snakket med.

Tiltakene som fremstår å virke best er tiltak som involverer mat. Dette kan for eksempel være å tilby frokoster og middager i tilknytning til sosiale aktiviteter.

De fleste steder er slike tilbud gratis, mens det andre steder koster et lavt beløp. Pris kan i noen tilfeller være en begrensning på deltakelse. I de tilfellene hvor skolen oppdager at dette er grunnen til

manglende oppmøte for enkelte elever, forsøker de å finne ordninger som sørger for at eleven kan delta på måltidene uavhengig av betalingsvilje.

Forskjeller mellom større og mindre skoler

Basert på intervjuene fremstår det ikke som at det er veldig store forskjeller på større og mindre skoler. For det første er det ofte hele linjer og klasser som er preget av mange borteboende elever, slik at selv på store skoler så vil borteboende elever være mer eller mindre samlet. Det er mer sjeldent at skolene har borteboende spredt tynt ut over alle klasser og linjer på en og samme skole.

Mindre skoler virker å ha en fordel av at det er lettere å holde oversikt over alle elevene på skolene. Miljøarbeidere kan for eksempel navnet og vet bostedet til alle som går på skolen på mindre plasser, mens dette er vanskeligere på større steder.

Større skoler har imidlertid den fordel at disse ofte ligger i nær tilknytning til byer, slik at aktivitetstilbud i kommunen er rikere enn på mindre steder. Dette kan være til fordel for borteboende elever, som kan finne egne miljø og aktiviteter, og kanskje kjeder seg mindre på fritiden.

6. Referanser

- Bjerke, L. (2022). *Unge utdannings- og yrkesvalg 2021: Gjennomført for Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse*. Opinion.
- Grini, H., & Røv, V. (2022, Juni 17). *7 av 10 unge hadde jobb i fjor sommer*. Hentet fra <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/sysselsetting/statistikk/antall-arbeidsforhold-og-lonn/artikler/7%20av%2010%20unge%20hadde%20jobb%20i%20fjor%20sommer>
- Grønnslett, T., & Hermansen, M. (2019). *Kartlegging av ressursforbruk innen pedagogisk virksomhet i Nordland fylkeskommune*. Nordland fylkeskommune.
- Høydahl, E. (2020). *Sentralitetsindeksen. Oppdatering med 2020-kommuner*. SSB.
- Leknes, S., & Løkken, S. A. (2022). *Befolkningsframskrivinger for kommunene 2022*. SSB.
- Lånekassen. (2022). *Veilede om borteboerstipend*. Hentet Juni 14, 2022 fra <https://larestedinfo.lanekassen.no/nb-NO/veiledning/veilede-om-borteboerstipend/>
- Lånekassen. (u.d.). *Elever i Norge*. Hentet fra <https://statistikk.lanekassen.no/statistikk/elever-i-norge/#borteboerstipend-og-fylke>
- Nordland fylkeskommune. (u.d.). *Andøy videregående skole*. Hentet fra <https://andoy.vgs.no/>
- Nordland fylkeskommune. (u.d.). *Aust-Lofoten videregående skole*. Hentet fra <https://aust-lofoten.vgs.no/>
- Nordland fylkeskommune. (u.d.). *Bodin videregående skole*. Hentet fra <https://bodin.vgs.no/>
- Nordland fylkeskommune. (u.d.). *Bodø videregående skole*. Hentet fra <https://www.bodo.vgs.no/>
- Nordland fylkeskommune. (u.d.). *Brønnøysund videregående skole*. Hentet fra <https://brsund.vgs.no/>
- Nordland fylkeskommune. (u.d.). *Fauske videregående skole*. Hentet fra <https://fauske.vgs.no/>
- Nordland fylkeskommune. (u.d.). *Hadsel videregående skole*. Hentet fra <https://hadsel.vgs.no/>
- Nordland fylkeskommune. (u.d.). *Informasjon internat ved studiested Marka*. Hentet fra Nordland fylkeskommune: <https://mosjoen.vgs.no/om-skolen/internat-i-marka/><https://mosjoen.vgs.no/om-skolen/internat-i-marka/>
- Nordland fylkeskommune. (u.d.). *Knut Hamsun joarkkaskåvllå videregående skole*. Hentet fra <https://hamsun.vgs.no/>
- Nordland fylkeskommune. (u.d.). *Meløy videregående skole*. Hentet fra <https://meloy.vgs.no/>
- Nordland fylkeskommune. (u.d.). *Mosjøen videregående skole*. Hentet fra <https://mosjoen.vgs.no/>
- Nordland fylkeskommune. (u.d.). *Narvik videregående skole*. Hentet fra <https://narvik.vgs.no/>
- Nordland fylkeskommune. (u.d.). *Polarsirkelen videregående skole*. Hentet fra <https://polarsirkelen.vgs.no/>
- Nordland fylkeskommune. (u.d.). *Saltdal videregående skole*. Hentet fra <https://saldal.vgs.no/>
- Nordland fylkeskommune. (u.d.). *Sandnessjøen videregående skole*. Hentet fra <https://sandnessjoen.vgs.no/>
- Nordland fylkeskommune. (u.d.). *Sortland videregående skole*. Hentet fra <https://sortland.vgs.no/>
- Nordland fylkeskommune. (u.d.). *Vest-Lofoten videregående skole*. Hentet fra <https://vest-lofoten.vgs.no/>
- NOU 2020: 15. (2020). *Det handler om Norge. Bærekraft i hele landet. Utredning om konsekvenser av demografiutfordringer*. Avgitt til Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- SINTEF. (2010). *Levekårsmessige forhold for hybelboere i videregående skoler i Nordland*. Trondheim: SINTEF Helsetjenesteforskning.

SSB. (u.d.). Statistikkbanken, <https://www.ssb.no/statbank/>.

Utdanningsdirektoratet. (2021). *Elevtall i videregående skole - utdanningsprogram og trinn*. Hentet fra <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-videregaende-skole/elevtall-i-videregaende-skole/elevtall-vgo-utdanningsprogram/>

Vedlegg A: Nærmere om utdanningstilbudet ved hver skole

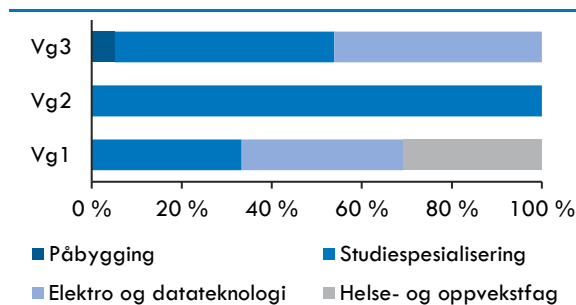
Dette vedlegget gir en nærmere beskrivelse av utdanningstilbudet ved de offentlige skolene, i alfabetisk rekkefølge, i Nordland fylke.

Vedlegget er ment som et oppslagsverk med tilgang til kort bakgrunnsinformasjon når rapporten leses.⁷

Andøy videregående skole

Høsten 2021 gikk det til sammen 95 elever på **Andøy videregående skole** (Vg1, Vg2 og Vg3) ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet (2021). Skolen ligger i Andenes (Nordland fylkeskommune, u.d.).

Figur 6-1: Utdanningstilbud ved Andøy videregående skole. 1. oktober 2021

Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

På Vg1 går to tredjedel av elevene på yrkesfag og en tredjedel studieforberedende. På Vg2 er det kun elever på studiespesialiserende, mens det på Vg3 er omtrent halvt om halvt.

Det er en overvekt av gutter samlet sett, med 60 gutter og 35 jenter. Kjønnbalansen er jevn på studieforberedende, mens det på elektro og datateknologi er en overvekt av gutter. På Vg1 i elektro og datateknologi går det 12 gutter og to jenter, mens det på Vg1 i helse- og oppvekstfag går fire gutter og åtte jenter. På Vg3 romteknologi, som hører inn under elektro og datateknologi, går det 18 gutter og ingen jenter.

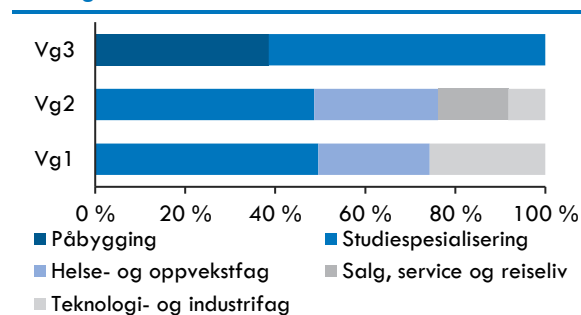
Aust-Lofoten videregående skole

Høsten 2021 gikk det til sammen 288 elever på **Aust-Lofoten videregående skole** (Vg1, Vg2 og Vg3) ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet (2021). Det er samlet sett en noe større andel jenter (55 prosent) enn gutter (45 prosent). Skolen ligger i Svolvær (Nordland fylkeskommune, u.d.).

⁷ Påbygging til generell studiekompetanse er forkortet 'påbygging' i figurene av hensyn til figurlayout.

På Vg1 og Vg2 er det jevn fordeling mellom elever på yrkesfag og studieforberedende. Etter studieprogram er det overvekt av jenter både på studieforberedende og på helse- og oppvekstfag. Elever på skolen på helse- og oppvekstfag Vg2 kan velge mellom barne- og ungdomsarbeiderfag og helsearbeiderfag. På teknologi- og industrifag er det en overvekt av gutter, med 26 gutter og to jenter på Vg1, så vel som ni gutter og ingen jenter på Vg2 i industriteknologi. På salg og reiseliv på Vg2 er det en nokså jevn fordeling mellom gutter og gutter.

Figur 6-2: Utdanningstilbud ved Aust-Lofoten videregående skole. 1. oktober 2021

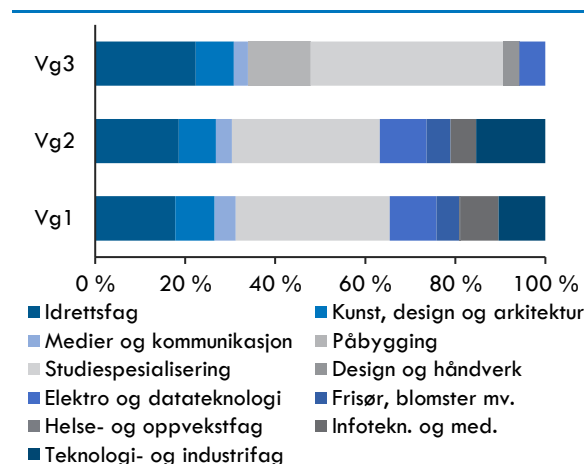

Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

Bodin videregående skole

Høsten 2021 gikk det til sammen 802 elever på **Bodin videregående skole** (Vg1, Vg2 og Vg3) ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet (2021). Skolen ligger i Bodø (Nordland fylkeskommune, u.d.).

Figur 6-3: Utdanningstilbud ved Bodin videregående skole. 1. oktober 2021

Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

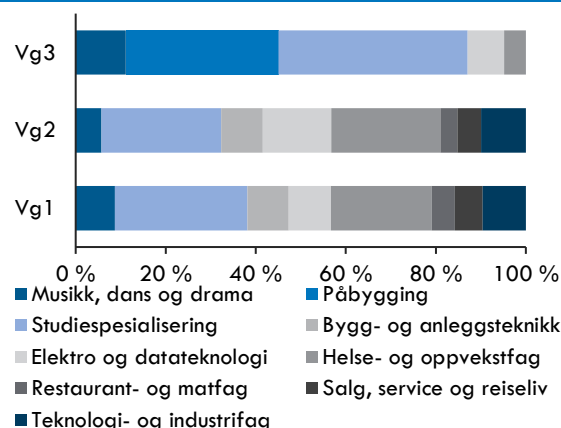
Det er samlet sett en jevn fordeling mellom gutter og jenter på skolen. Det er klart flere elever på studieforberedende (72 prosent) enn yrkesfag (28 prosent). Blant studieforberedende program, tilbyr skolen både studiespesialisering, idrettsfag, kunst, design og arkitektur, medier og kommunikasjon og påbygging. Skolen tilbyr også en rekke yrkesfaglige utdanningsprogram. Blant disse er det en overvekt gutter både på elektro og datateknologi, så vel som teknolog- og industrifag og informasjonsteknologi og medieproduksjon.

Bodø videregående skole

Høsten 2021 gikk det til sammen 1 233 elever på **Bodø videregående skole** (Vg1, Vg2 og Vg3) ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet (2021). Skolen ligger i Bodø (Nordland fylkeskommune, u.d.).

Det er samlet sett en jevn fordeling mellom studieforberedende og yrkesfag. Det er så vidt en høyere andel jenter (53 prosent) enn gutter (47 prosent) på skolen.

Figur 6-4: Utdanningstilbud ved Bodø videregående skole. 1. oktober 2021

Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

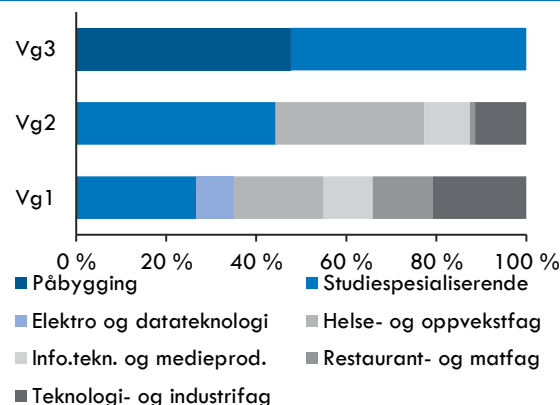
Jentene ved skolen er i flertall på studieforberedende program, herunder på linjene musikk, dans og drama, studiespesialisering og påbygging. Av den totale elevmassen er det likevel flest gutter. Etter type yrkesfaglige utdanningsprogram, er guttene i flertall på bygg- og anleggsteknikk, elektro og datateknologi og teknologi- og industrifag. Jentene er på sin side i flertall på helse- og oppvekstfag, salg, service og reiseliv og (så vidt) på restaurant- og matfag.

Brønnøysund videregående skole

Høsten 2021 gikk det til sammen 271 elever på **Brønnøysund videregående skole** (Vg1, Vg2 og Vg3) ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet (2021). Skolen ligger i Brønnøysund (Nordland fylkeskommune, u.d.).

Det er samlet sett en jevn fordeling mellom studieforberedende og yrkesfag på skolen. Det er en noe større andel jenter (56 prosent) enn gutter (44 prosent). Jentene er i flertall både på studieforberedende og på helse- og oppvekstfag. Guttene er derimot i flertall på elektro og datateknologi, informasjonsteknologi og medieproduksjon og teknologi- og industrifag. Det er omtrent like mange gutter som jenter på restaurant- og matfag.

Figur 6-5: Utdanningstilbud ved Brønnøysund videregående skole. 1. oktober 2021

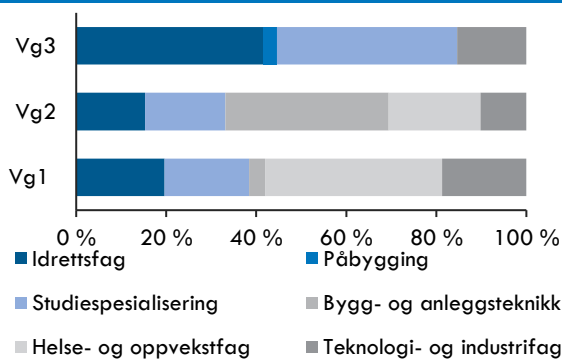
Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

Fauske videregående skole

Høsten 2021 gikk det til sammen 334 elever på **Fauske videregående skole** (Vg1, Vg2 og Vg3) ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet (2021). Skolen ligger i Fauske (Nordland fylkeskommune, u.d.).

Det er en noe større andel elever på yrkesfag (55 prosent) enn studieforberedende (45 prosent). Det er en jevn fordeling, samlet sett, mellom jenter og gutter. Når vi ser nærmere på de enkelte utdanningsprogrammene, er imidlertid jentene i flertall både på studiespesialisering og helse- og oppvekstfag. På idrettsfag er det en jevn fordeling mellom gutter og jenter. På bygg- og anleggsteknikk og på teknologi- og industrifag er guttene i flertall.

Figur 6-6: Utdanningstilbud ved Fauske videregående skole. 1. oktober 2021

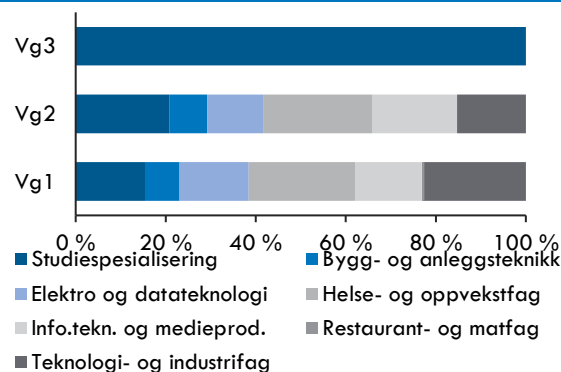
Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

Hadsel videregående skole

Høsten 2021 gikk det til sammen 379 elever på **Hadsel videregående skole** (Vg1, Vg2 og Vg3) ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet (2021). Skolestedene er i Melbu og Stokmarknes (Nordland fylkeskommune, u.d.).

Det er en klart høyere andel elever på yrkesfag (74 prosent) enn på studieforberedende (26 prosent). På skolen er det 59 prosent gutter og 41 prosent jenter.

Figur 6-7: Utdanningstilbud ved Hadsel videregående skole. 1. oktober 2021

Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

Det er jevn fordeling mellom gutter og jenter på studiespesialisering. På helse- og oppvekstfag er det overvekt av jenter, mens guttene er i flertall på de øvrige utdanningsprogrammene ved skolen.

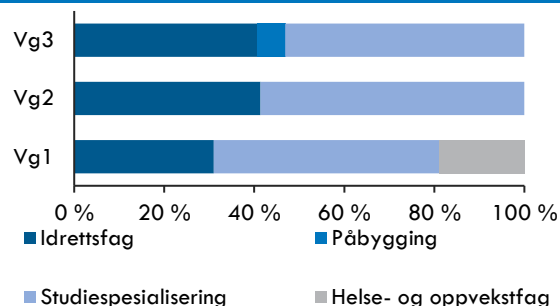
Knut Hamsun joarkkaskåvillå videregående skole

Høsten 2021 gikk det til sammen 119 elever på **Knut Hamsun videregående skole** (Vg1, Vg2 og Vg3) ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet (2021). Skolens to skolesteder er i Hamarøy og Steigen (Nordland fylkeskommune, u.d.).

Blant de 119 elevene, går 108 på studieforberedende og bare 11 på yrkesfag. De 11 elevene som går yrkesfag, går Vg1 helse- og oppvekstfag.

Det er 56 prosent jenter og 44 prosent gutter ved skolen. Jentene er i flertall på studiespesialisering, ellers er det en jevn fordeling mellom gutter og jenter, både på idrettsfag og helse- og oppvekstfag.

Figur 6-8: Utdanningstilbud ved Knut Hamsun videregående skole. 1. oktober 2021

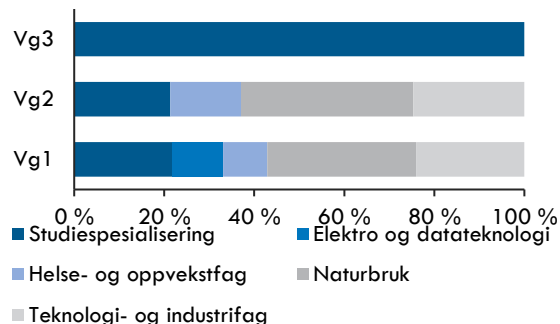
Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

Meløy videregående skole

Høsten 2021 gikk det til sammen 241 elever på **Meløy videregående skole** (Vg1, Vg2 og Vg3) ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet (2021). Skolens tre skolesteder er i Ørnes, Inndyr og Glomfjord (Nordland fylkeskommune, u.d.).

72 prosent av elevene går yrkesfag og 28 prosent går studieforberedende. Det er 65 prosent gutter og 35 prosent jenter blant elevene. Det er jevn fordeling mellom gutter og jenter på studiespesialisering. Jentene er i flertall på helse- og oppvekstfag, mens guttene er alene på elektro og datateknologi og i klart flertall både på naturbruk og teknologi- og industrifag.

Figur 6-9: Utdanningstilbud ved Meløy videregående skole. 1. oktober 2021

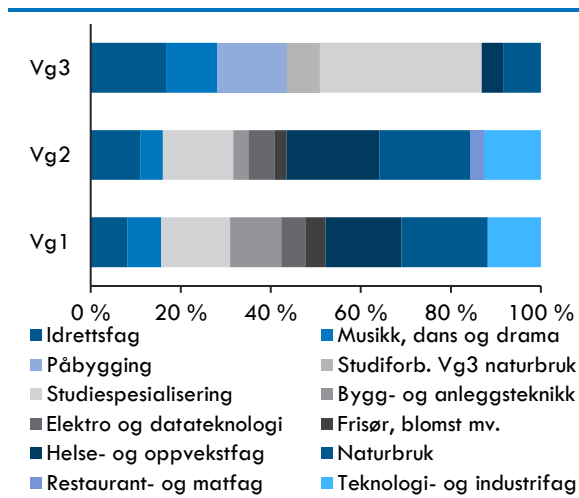
Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

Mosjøen videregående skole

Høsten 2021 gikk det til sammen 659 elever på **Mosjøen videregående skole** (Vg1, Vg2 og Vg3) ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet (2021). Skolen ligger i Mosjøen (Nordland fylkeskommune, u.d.). Mosjøen videregående skole studiested Marka, har fire internatbygg (Nordland fylkeskommune, u.d.).

55 prosent av elevene på skolen går yrkesfag og 45 prosent av elevene går studieforberedende. Det er så vidt en høyere andel jenter (52 prosent) enn gutter (48 prosent).

Figur 6-10: Utdanningstilbud ved Mosjøen videregående skole. 1. oktober 2021

Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

Skolen har et bredt tilbud av ulike utdanningsprogram. Det er en jevn fordeling av gutter og jenter på idrettsfag og naturbruk. Det er imidlertid forskjeller innad i utdanningsprogrammet naturbruk, for utelukkende jenter går heste- og dyrefag ved skolen, mens utelukkende gutter går skogbruk.

Det er et fåtall elever på restaurant- og matfag, hvorav fem er gutter og to er jenter. Disse går kokk- og servitørfag på Vg2.

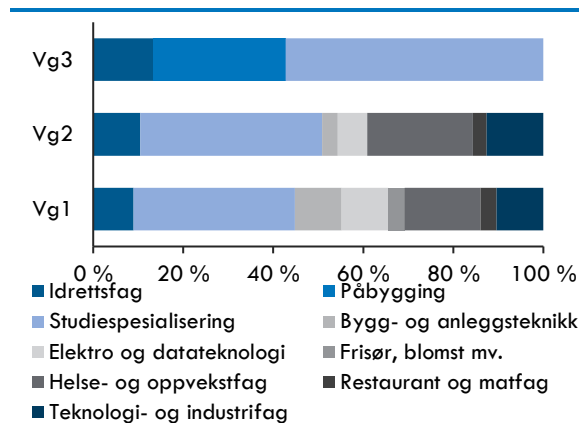
Jentene er i flertall på musikk, dans og drama, påbygging, studieforbereende Vg3 naturbruk, studiespesialisering, helse- og oppvekstfag og frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign (på sistnevnte er det utelukkende jenter). Gutter er i flertall på bygg- og anleggsteknikk, elektro og datateknologi og teknologi- og industrifag.

Narvik videregående skole

Høsten 2021 gikk det til sammen 682 elever på **Narvik videregående skole** (Vg1, Vg2 og Vg3) ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet (2021). Skolen har tre skolesteder i Narvik, henholdsvis Frydenlund, Oscarsborg og Solhaugen (Nordland fylkeskommune, u.d.).

61 prosent av elevene går studieforbereende og 39 prosent av elevene går yrkesfag. Det er så vidt en høyere andel jenter (52 prosent) enn gutter (48 prosent) ved skolen.

Figur 6-11: Utdanningstilbud ved Narvik videregående skole. 1. oktober 2021

Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

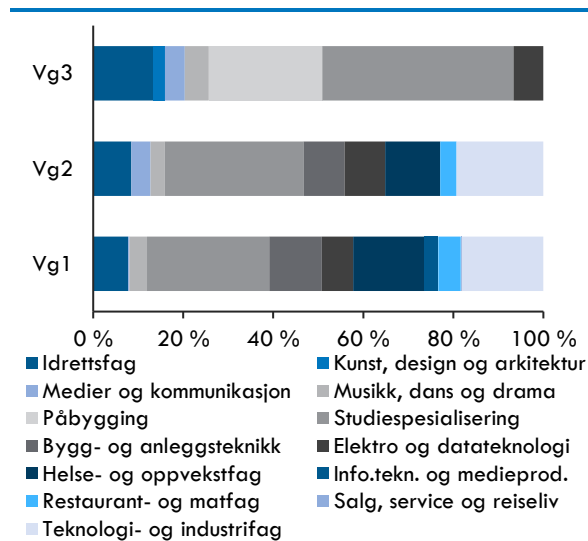
Skolen har et bredt tilbud av ulike utdanningsprogram. Jentene er i flertall på studiespesialisering, påbygging til generell studiekompetanse, frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign, helse- og oppvekstfag og restaurant- og matfag. Guttene er i flertall på idrettsfag, bygg- og anleggsteknikk, elektro og datateknologi og teknologi- og industrifag.

Polarsirkelen videregående skole

Høsten 2021 gikk det til sammen 965 elever på **Polarsirkelen videregående skole** (Vg1, Vg2 og Vg3) ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet (2021). Skolen ligger i Mo i Rana (Nordland fylkeskommune, u.d.).

55 prosent av elevene går yrkesfag og 45 prosent går studieforbereende. Det er jevn fordeling mellom jenter (49 prosent) og gutter (51 prosent).

Figur 6-12: Utdanningstilbud ved Polarsirkelen videregående skole. 1. oktober 2021

Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

Skolen har et bredt tilbud av ulike utdanningsprogram. Blant disse er jentene i flertall på medier og

kommunikasjon, musikk, dans og drama, påbygging til generell studiekompetanse, studiespesialisering og helse- og oppvekstfag. Et fåtall elever totalt går kunst, design og arkitektur og salg, service og reiseliv. Ingen gutter går dette.

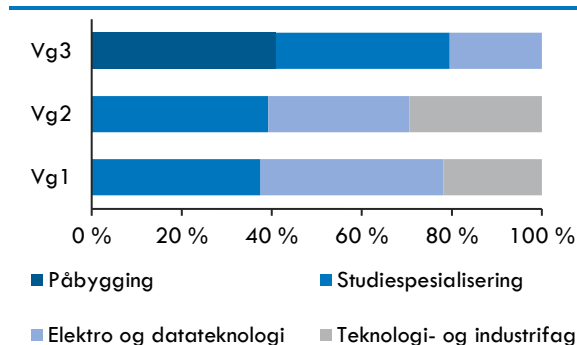
Guttene er i flertall på idrettsfag, bygg- og anleggsteknikk, elektro og datateknologi, informasjonsteknologi og medieproduksjon, restaurant- og matfag og teknologi- og industrifag.

Saltdal videregående skole

Høsten 2021 gikk det til sammen 159 elever på **Saltdal videregående skole** (Vg1, Vg2 og Vg3) ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet (2021). Skolen ligger i Rognan (Nordland fylkeskommune, u.d.).

Blant de 159 elevene, går 79 elever på studieforberedende og 80 elever på yrkesfag. Samlet sett er 65 prosent av elevene gutter og 35 prosent er jenter. Det er noen flere jenter på påbygging til generell studiekompetanse og på studiespesialisering. Guttene er i klart flertall både på elektro og datateknologi og på teknologi- og industrifag.

Figur 6-13: Utdanningstilbud ved Saltdal videregående skole. 1. oktober 2021

Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

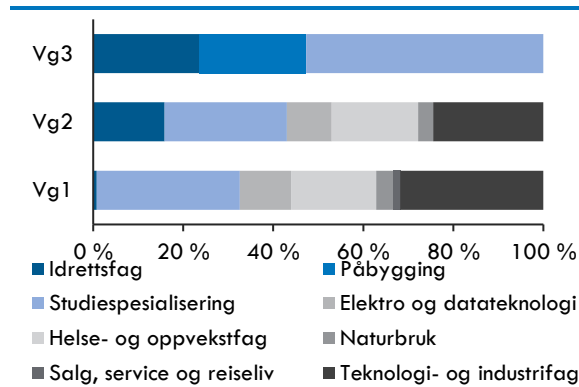
Sandnessjøen videregående skole

Høsten 2021 gikk det til sammen 376 elever på **Sandnessjøen videregående skole** (Vg1, Vg2 og Vg3) ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet (2021). Skolen ligger i Rognan (Nordland fylkeskommune, u.d.).

Det er en litt høyere andel på yrkesfag (53 prosent) enn på studieforberedende (47 prosent). 57 prosent av elevene ved skolen er gutter og 43 prosent jenter. Kun et fåtall elever er registrert med henholdsvis naturbruk og salg, service og reiseliv. Blant de største utdanningsprogrammene ved skolen, er jentene i flertall på studiespesialisering og helses- og oppvekstfag, mens gutter er i flertall på elektro og datateknologi og teknologi- og industrifag.

Fordelingen mellom gutter og jenter er nokså jevn på idrettsfag og helt lik på påbygging.

Figur 6-14: Utdanningstilbud ved Sandnessjøen videregående skole. 1. oktober 2021

Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

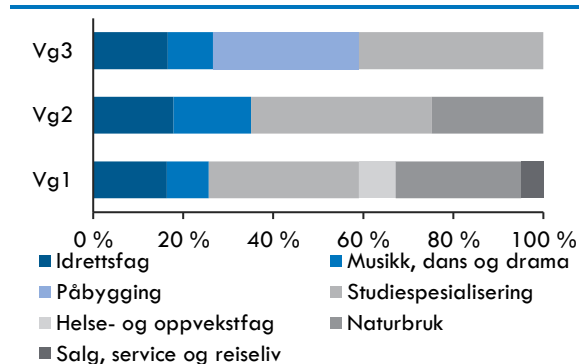
Sortland videregående skole

Høsten 2021 gikk det til sammen 479 elever på **Sortland videregående skole** (Vg1, Vg2 og Vg3) ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet (2021). De tre skolestedene er på Sortland, Øksnes (Myre) og Kleiva, syv kilometer fra Sortland sentrum. Naturbruk er eksempelvis på Kleiva, med unntak av Vg2 fiske og fangst, som er i Øksnes. Skolen har et internat på Kleiva, der elevene kan leie hybel inkludert kost (Nordland fylkeskommune, u.d.).

76 prosent av elevene går studieforberedende og 24 prosent på yrkesfag. Det er samlet sett ved skolen en noe høyere jenter (54 prosent) enn gutter (46 prosent).

Jenter er i flertall på musikk, dans og drama og studiespesialiserende, mens fordelingen er nokså jevnt fordelt for påbygging. Gutter er i flertall på naturbruk. På helse- og oppvekstfag er det nokså få elever (15 totalt), med flere jenter enn gutter. På salg, service og reiseliv er det bare ni elever, jevnt fordelt mellom gutter og jenter.

Figur 6-15: Utdanningstilbud ved Sortland videregående skole. 1. oktober 2021

Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

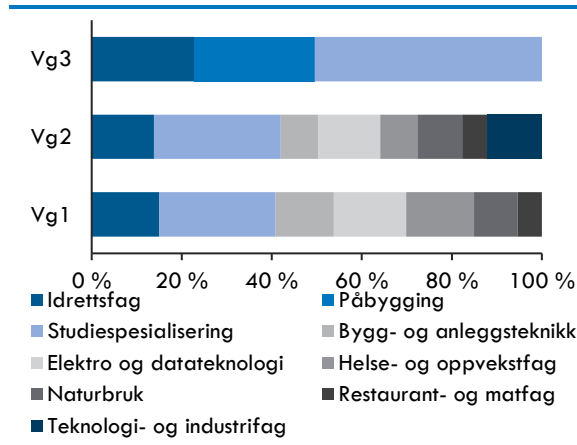
Vest-Lofoten videregående skole

Høsten 2021 gikk det til sammen 472 elever på **Vest-Lofoten videregående skole** (Vg1, Vg2 og Vg3)

ifølge tall fra Utdanningsdirektoratet (2021). Skolen har skolested på Leknes og bruker i tillegg Lofoten maritime kurs- og sikkerhetssenter på Gravdal, som også er der den videregående skolens kaianlegg ligger (Nordland fylkeskommune, u.d.).

Det er en noe høyere andel elever på studieforberedende (54 prosent) enn på yrkesfag (46 prosent). Det er samlet sett ved skolen flere gutter (55 prosent) enn jenter (45 prosent). Det er jevn fordeling mellom gutter og jenter på idrettsfag og påbygging. Jenter er i flertall på studiespesialisering og helse- og oppvekstfag. Guttene er i flertall på øvrige utdanningsprogram.

Figur 6-16: Utdanningstilbud ved Vest-Lofoten videregående skole. 1. oktober 2021

Kilde: Utdanningsdirektoratet (2021).

oslo**economics**

www.osloeconomics.no

post@osloeconomics.no
Tel: +47 21 99 28 00
Fax: +47 96 63 00 90

Besøksadresse:
Klingenberggata 7
0161 Oslo

Postadresse:
Postboks 1562 Vika
0118 Oslo